

3
96)

PL 2-23(1,96)

Polska / Ministerstwo Edukacji Narodowej: Podstawy programowe
obowiązkowych przedmiotów ogólnokształcących : (do konsultacji) /
Ministerstwo Edukacji Narodowej. - Wyd. 1. - Warszawa : Biuro Strategii
Eduk., 1996. - 52 S.
Dt. Titelübers.: Curriculare Grundlagen für allgemeinbildende
Pflichtfächer : (zur Konsultation)

97/2408

Georg-Eckert-Institut BS78

1 203 797 4

Georg-Eckert-Institut
für internationale
Schulbuchforschung
Braunschweig
Schulbuchbibliothek

972408

PL

Q-23

(1, 96)

Ministra Edukacji Narodowej

z dnia.....(poz.....)

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

PODSTAWY PROGRAMOWE OBOWIĄZKOWYCH PRZEDMIOTÓW OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH

projekt

Podstawy programowe są jedynym dokumentem określającym treściowy zakres kształcenia ogólnego ustalonym przez Ministra Edukacji Narodowej.

Zgodnie z ustawą o systemie oświaty dokument ten określa obowiązkowe na wszystkich etapach kształcenia zestawy treści nauczania, które są uwzględniane w programach nauczania i umożliwiają ustalenie kryteriów ocen szkolnych i wymagań egzaminacyjnych.

W podstawach programowych wskazano jakie zadania edukacyjne ma realizować szkoła jako całość. Obejmują one zarówno problematykę wynikającą z akademickich dyscyplin naukowych (jak historia, biologia, matematyka itd.), jak również problematykę przygotowującą uczniów do właściwego, odpowiedzialnego funkcjonowania we współczesnym, demokratycznym społeczeństwie (jak kształcenie obywatelskie, ekologiczne, prozdrowotne, przygotowanie do samokształcenia, wejścia na rynek pracy i kształcenie w zakresie kompetencji kluczowych).

I. Część ogólna

W tej części określono zadania szkoły wynikające ze zobowiązań państwa wobec obywatela, rodziny i społeczeństwa, a zapisane w aktach prawnych, długofalowych

programach narodowych, umowach międzynarodowych, wynikające też z tradycji szkoły polskiej, opracowań naukowych i oczekiwań społecznych określono zadania edukacyjne na poszczególnych etapach kształcenia.

Wyróżnione etapy kształcenia:

Etap I — nauczanie elementarne

Całościowo-kompleksowa edukacja obejmująca klasy 1—3.

Etap II — nauczanie propedeutyczne zintegrowane

Na tym etapie odbywa się nauczanie przedmiotowe propedeutyczne. Wyodrębniane mogą być tylko niektóre przedmioty, nauczanie innych może odbywać się w blokach. Etap ten obejmuje klasy 4—6.

Etap III — nauczanie przedmiotowe — podstawowe

Etap kończący edukację w szkole podstawowej. Odbywają się zajęcia z poszczególnych przedmiotów. Etap ten obejmuje klasy 7—8.

Etap IV — nauczanie przedmiotowe — zaawansowane

Jest to pierwszy etap edukacji w szkole ponadpodstawowej. Uczniowie klas 1—2 zdobywają niezbędne kompetencje, dające podstawę do dalszego kształcenia ogólnego lub zawodowego. Zadania edukacyjne wskaza-

ne w tym etapie dotyczą wszystkich uczniów, niezależnie od tego jakich wyborów przedmiotowych dokonali.

Etap V — nauczanie przedmiotowe — rozszerzone

Jest to etap przygotowujący do matury oraz do podjęcia studiów. Uczniowie klas 3—4 mają prawo dokonywania wyboru przedmiotów ze wskazanych bloków przedmiotowych.

II. Część szczegółowa

W tej części przedstawiono:

- * Zadania i cele realizowane w ramach wszystkich obowiązkowych przedmiotów nauczania na poszczególnych etapach edukacji, a wynikające z zadań szkoły jako całości.
- * Niezbędne doświadczenia i przeżycia edukacyjne ucznia na danym etapie nie mieszczące się w nauczaniu obowiązkowych przedmiotów nauczania.
- * Treści nauczania obowiązkowych przedmiotów ogólnokształcących.
- * Kompetencje możliwe do uzyskania przez ucznia w efekcie uczenia się danego przedmiotu.

Lista dziedzin opisanych w podstawie programowej:

nauczanie początkowe
edukacja polonistyczna
edukacja historyczna
edukacja obywatelska
edukacja czytelnicza i informacyjna
edukacja filozoficzna
język obcy nowożytny
język łaciński i kultura antyczna
edukacja medialna (teatr i sztuki widowiskowe)
edukacja biologiczna
edukacja geograficzna
edukacja chemiczna
edukacja ekologiczna
fizyka i astronomia
edukacja matematyczna
edukacja informatyczna
wychowanie fizyczne
edukacja obronna
edukacja muzyczna
edukacja zdrowotna (w tym wychowanie seksualne)
edukacja plastyczna
edukacja ogólnotechniczna

ZADANIA OGÓLNE SZKOŁY

Szkoła we współpracy z domem rodzinnym ma za zadanie wspomaganie emocjonalnego, intelektualnego, duchowego i fizycznego rozwoju dziecka, przygotowanie ucznia do wyboru drogi życiowej i samodzielnego życia w społeczeństwie.

Umożliwia:

- poznawanie, rozumienie świata i jego kultury;
- rozumienie siebie, innych ludzi, ich potrzeb i poglądów;
- przygotowanie do odpowiedzialnego współtworzenia świata i odnajdywania w nim własnego miejsca;
- rozwijanie indywidualnych zdolności i zainteresowań;
- nabywanie sprawności fizycznej.

Zapewnia:

- opiekę uczniom, przyjazne, bezpieczne i korzystne dla zdrowia ucznia warunki edukacji;
- materialne warunki realizacji przyjętych programów.

Wspiera:

- kształtowanie własnych postaw i wybór wartości;

- rozwijanie poczucia własnej wartości i potrzeby doskonalenia się;
- aktywność poznawczą i postawę twórczą;
- rozbudzanie wrażliwości i wyobraźni.

Uczeń ma możliwość uzyskania kompetencji w następujących zakresach:

- poszukiwanie, przetwarzanie i wykorzystywanie informacji;
 - planowanie i ocenianie własnego uczenia się;
 - rozwiązywanie problemów;
 - skuteczne komunikowanie się;
 - działanie i współpraca;
 - organizowanie własnego wypoczynku.
- Kształcenie ogólne na wszystkich poziomach szkolnej edukacji musi uwzględniać zagadnienia obejmujące:**
- polską kulturę i tradycję narodową z jej regionalnym bogactwem (zróżnicowaniem);
 - dziedzictwo kulturowe Europy i świata;
 - ekologiczne zależności w przyrodzie i zasady zrównoważonej działalności gospodarczej człowieka;
 - zasady państwowości i funkcjonowania obywateli w demokratycznym państwie prawa;
 - zasady utrzymywania zdrowia psychicznego i fizycznego;
 - krytyczny odbiór multimedialnych przekazów.

ETAP I

Zadaniem szkoły na tym etapie jest:

1. Przygotować dziecko pod względem fizycznym, emocjonalnym, społecznym, sprawnościowym i intelektualnym do podjęcia dalszych zadań edukacyjnych; wspomagać jego wszechstronny rozwój.
2. Umożliwić poznawanie najbliższego otoczenia przyrodniczego, społecznego, kulturowego i technicznego; uczyć obserwacji, ułatwić rozumienie zjawisk w nim zachodzących; zachęcać do aktywności badawczej.
3. Stwarzać warunki do rozwijania samodzielności, podejmowania odpowiedzialności za siebie i swoje najbliższe otoczenie.
4. Zapewnić opiekę i umożliwić rozwój w bezpiecznym i zdrowym środowisku, z uwzględnieniem potrzeb fizycznych i psychicznych dziecka, w atmosferze wzmacniającej poczucie własnej wartości i sprzyjającej osiągnięciu sukcesów.

Realizując powyższe cele szkoła tworzy uczniowi warunki do zdobycia umiejętności w następujących zakresach:

*** MYŚLENIE; UCZENIE SIĘ**

1. Uczenie się zgodnie z przyjętymi zasadami.
2. Zdolność obserwacji i samoobserwacji; umiejętność koncentracji uwagi.
3. Dostrzeganie i analizowanie problemów; zadawanie pytań, formułowanie odpowiedzi.
4. Symboliczne opisywanie świata.
5. Rozpoznawanie własnych możliwości.
6. Dokonywanie wyborów w różnych sytuacjach.

*** KOMUNIKOWANIE SIĘ**

1. Słuchanie, wypowiadanie się, czytanie i pisanie.
2. Wyrażanie uczuć, przedstawianie wrażeń, obserwacji, również w działaniach ruchowych, sportowych i artystycznych.
3. Porozumiewanie się z rówieśnikami i dorosłymi.
4. Sięganie po informacje do różnych źródeł; dokonywanie wyboru informacji.

*** DZIAŁANIE I WSPÓŁPRACA**

1. Organizowanie własnych działań.

2. Podejmowanie pracy z innymi.
3. Obrona własnych praw; rozumienie i szanowanie praw innych członków grupy.
4. Pełnienie różnych ról w klasie.
5. Dbanie o zdrowie własne i innych.
6. Radzenie sobie w nowej sytuacji.

ETAP II

Zadaniem szkoły na tym etapie jest kontynuować zadania z poprzedniego etapu, a ponadto:

1. Umożliwić zapoznanie z podstawowymi informacjami pozwalającymi dziecku zrozumieć siebie i otaczające środowisko przyrodnicze, społeczno-kulturowe i techniczne.
2. Wprowadzać w podstawy wiedzy o kulturze i ukazywać jej znaczenie.
3. Zapoznawać z różnorodnymi przejawami twórczości człowieka; rozwijać wrażliwość estetyczną, zachęcać do twórczości własnej.
4. Rozbudzać ciekawość intelektualną i pozytywnie reagować na zainteresowania uczniów.
5. Uczyć życia i aktywności w grupie rówieśników i w społeczności szkolnej.
6. Tworzyć warunki do rozwoju ekspresji, wyobraźni, fantazji.
7. Przygotowywać do podejmowania odpowiedzialności za te elementy rzeczywistości, na które dziecko ma wpływ.
8. Rozwijać wrażliwość na problemy sprawiedliwości, miłości i cierpienia.
9. Uczyć rozpoznawania czynników mających wpływ na zdrowie, samopoczucie i rozwój człowieka.

Realizując powyższe cele szkoła tworzy uczniowi warunki do zdobycia umiejętności wymienionych w poprzednich etapach oraz ich poszerzenia w następujących zakresach:

* MYŚLENIE; UCZENIE SIĘ

1. Dostrzeganie związków przyczynowo-skutkowych (na bliskich dziecku przykładach).
2. Dostrzeganie i prognozowanie zmian.
3. Prosta analiza porównawcza.
4. Posługiwanie się gotowymi modelami zjawisk.
5. Odczytywanie, opis i interpretowanie tekstów.
6. Obserwacja i wykorzystanie własnych doświadczeń.
7. Kształtowanie własnej opinii.
8. Rozwiązywanie prostych problemów.
9. Samodzielne uczenie się.

* KOMUNIKOWANIE SIĘ;

POSZUKIWANIE I WYKORZYSTYWANIE INFORMACJI

1. Posługiwanie się w mowie i piśmie językiem ojczystym.
2. Wstępna nauka języka obcego.
3. Odczytywanie symboli i znaków powszechnego użytku i posługiwanie się nimi.
4. Zadawanie pytań i słuchanie odpowiedzi.
5. Prezentowanie własnego poglądu i dyskutowanie.
6. Sięganie do różnych źródeł informacji; korzystanie z różnych środków i form przekazu.
7. Proste porządkowanie informacji i przyznawanie prawdziwego znaczenia symbolom.
8. Korzystanie z wiedzy innych ludzi, przede wszystkim z najbliższego otoczenia.

* DZIAŁANIE I WSPÓŁPRACA

1. Planowanie pracy i realizowanie planów.
2. Posługiwanie się narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem.
3. Nawiązywanie kontaktów; praca w zespole.

4. Radzenie sobie ze stresem, różnicami poglądów i konfliktami.
5. Podejmowanie decyzji.
6. Poszukiwanie nowych rozwiązań.

ETAP III

Zadaniem szkoły na tym etapie jest kontynuować zadania z poprzednich etapów, a ponadto:

1. Umożliwić uczniowi uzyskanie podstaw wiedzy o świecie współczesnym, Polsce, przeszłości kręgu kulturowego, kulturze i jej formach, zasadach życia społecznego, wiedzy matematycznej, przyrodniczej i technicznej.
2. Rozbudzać potrzeby i rozwijać umiejętności korzystania z wytworów umysłu ludzkiego i dóbr kultury; rozwijać wrażliwość estetyczną i ciekawość intelektualną.
3. Rozwijać wrażliwość moralną i społeczną, otwartość na poglądy i potrzeby innych ludzi, intuicję.
4. Przygotowywać do uczestnictwa w różnych formach życia społecznego, w tym w społeczności lokalnej i aktywności obywatelskiej.
5. Przygotowywać do podejmowania odpowiedzialności za siebie; współodpowiedzialności za grupę, środowisko społeczne i przyrodnicze.
6. Przygotowywać do podjęcia świadomej decyzji o wyborze kierunków i form dalszego kształcenia, dostosowania się do potrzeb rynku pracy oraz znalezienia własnego miejsca w społeczeństwie.
7. Uczyć wytrwałości; kształtować hart ducha.
8. Umożliwić poszerzenie wiedzy i umiejętności związanych z higieną i profilaktyką zdrowotną oraz aktywnymi formami wypoczynku.

Realizując powyższe cele szkoła tworzy uczniowi warunki do zdobycia umiejętności wymienionych w poprzednich etapach oraz ich poszerzenia w następujących zakresach:

* MYŚLENIE; UCZENIE SIĘ

1. Dostrzeganie związków przyczynowych i zależności funkcjonalnych.
2. Patrzenie na zjawiska z różnych punktów widzenia.
3. Łączenie różnych elementów wiedzy.
4. Radzenie sobie z niepewnością i złożonością zjawisk.
5. Formułowanie i uzasadnianie własnych opinii i ocen.
6. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.
7. Organizacja własnego warsztatu pracy i samoocena.

* KOMUNIKOWANIE SIĘ; POSZUKIWANIE I WYKORZYSTYWANIE INFORMACJI

1. Swobodne posługiwanie się językiem ojczystym w mowie i piśmie.
2. Podstawowa znajomość przynajmniej jednego języka obcego.
3. Branie pod uwagę poglądów innych ludzi.
4. Czytanie wzorów, wykresów, diagramów, tabel, map, schematów, rysunków technicznych i instrukcji urządzeń.
5. Posługiwanie się informacją oraz przechowywanie jej; selekcja informacji, w tym odróżnianie faktów od opinii.
6. Posługiwanie się nowymi technikami informatycznymi i komunikacyjnymi.
7. Prezentacja i uzasadnianie własnego punktu widzenia, także na forum publicznym.

* DZIAŁANIE I WSPÓŁPRACA

1. Inicjowanie działań; formułowanie celu działania i planowanie pracy.
2. Przyjmowanie odpowiedzialności za wykonywane zadania.

3. Organizowanie własnej pracy; opanowanie narzędzi i technik pracy.
4. Otwartość i elastyczność w obliczu zmiany; poszukiwanie nowych rozwiązań.
5. Stosowanie podstawowych procedur demokratycznych.
6. Podejmowanie decyzji grupowych.
7. Radzenie sobie z konfliktami i różnicami opinii.
8. Racjonalność ekonomiczna.
9. Stosowanie zasad higieny zdrowia psychicznego i fizycznego, uprawianie sportu i turystyki.

ETAP IV

Zadaniem szkoły na tym etapie jest kontynuować zadania z poprzednich etapów, a ponadto:

1. Stwarzać warunki do poszerzania wiedzy ogólnej w zakresach określonych w etapie III.
2. Ułatwiać samoidentyfikację kulturową; umożliwiać poszukiwanie własnej tożsamości i budowanie swojego wizerunku.
3. Sprzyjać rozwojowi samodzielności intelektualnej i krytycznego myślenia; refleksji wobec własnej hierarchii wartości; aktywności i twórczości własnej.
5. Kształtować poczucie odpowiedzialności za siebie i otoczenie.
6. Przygotować do aktywności obywatelskiej, zapoznać ze znaczeniem i sposobami ochrony praw człowieka.
7. Przygotować do życia w rodzinie; uczyć podejmowania ról społecznych.
8. Stworzyć warunki do określenia własnych zainteresowań i celów życiowych oraz wyboru profilu dalszej edukacji lub zawodu, w tym indywidualnej pracy nad wybraną dziedziną wiedzy.

Realizując powyższe cele szkoła tworzy uczniowi warunki do zdobycia umiejętności wymienionych w poprzednich etapach oraz ich poszerzania w następujących zakresach:

* MYŚLENIE; UCZENIE SIĘ

1. Logiczne wnioskowanie, myślenie abstrakcyjne, krytyczna ocena rozumowania.
2. Modelowanie zjawisk.
3. Analizowanie i syntezowanie.
4. Dostrzeganie zjawisk z wielu perspektyw i ich rozumienie.
5. Interpretowanie tekstów wieloznacznych i sformalizowanych.
6. Łączenie elementów różnych dziedzin wiedzy do postrzegania i rozumienia świata.
7. Ocena stanu własnej wiedzy i uzupełnianie jej.
8. Wybór metod uczenia się dostosowany do własnych możliwości i potrzeb.
9. Samodzielne określanie zakresu własnych zainteresowań.
10. Ocena jakości życia wynikająca ze zwyczajów społecznych związanych ze zdrowiem, konsumpcją i środowiskiem, z aktywnymi formami wypoczynku.

* KOMUNIKOWANIE SIĘ; POSZUKIWANIE I WYKORZYSTANIE INFORMACJI

1. Czytanie, pisanie i porozumiewanie się w języku obcym.
2. Wystąpienia publiczne, także przed nieznanym audytorium.
3. Posługiwanie się różnymi językami przekazu informacji.
4. Dyskusowanie i prowadzenie dyskusji.
5. Korzystanie z różnorodnych źródeł informacji, hierarchizowanie, ocena ich wiarygodności i rozumienie ograniczeń.

* DZIAŁANIE I WSPÓŁPRACA

1. Określanie celu przedsięwzięcia, planowanie zadań szczegółowych.
2. Inicjowanie działania i pozyskiwanie sojuszników.
3. Organizowanie pracy zespołu.
4. Podejmowanie decyzji i ocena ich trafności.
5. Dobór do zadania narzędzi i technik pracy.
6. Przyjmowanie odpowiedzialności za zadania grupowe; podejmowanie różnych ról w grupie.
7. Stosowanie różnych procedur podejmowania decyzji grupowych.
8. Tworzenie norm współdziałania i respektowanie ich.
9. Umiejętność zachowania własnego odrębnego zdania.
10. Podejmowanie działań na rzecz zdrowia własnego i innych.

ETAP V

Zadaniem szkoły na tym etapie jest kontynuować zadania z poprzednich etapów, a ponadto:

1. Organizować indywidualny proces kształcenia i umożliwić uczniowi przyjmowanie odpowiedzialności za własny rozwój.
2. Organizować pracę indywidualną i zespołową nad poszerzaniem zakresu wiedzy i umiejętności.
3. Tworzyć warunki do kształtowania poglądu na świat i wyboru celów życiowych; podejmować działania ujawniające preferowane wartości, wrażliwość moralną, stosunek do kultury, tradycji i religii.
4. Sprzyjać kształtowaniu postawy innowacyjnej, uczyć krytycznego podejścia do różnych aspektów rzeczywistości, wspierać aktywne postawy wobec świata.
5. Przygotować do samodzielnego udziału w życiu publicznym; wykorzystywania w praktyce zdobytej wiedzy o zasadach tworzenia i działania instytucji życia publicznego; rozwijać świadomość prawną.
6. Zapewnić możliwość uczestnictwa w kulturze i rozwoju własnej twórczości artystycznej; utrwalac zamiłowania i pielęgnować talenty.
7. Ułatwiać podjęcie decyzji o wyborze indywidualnej drogi edukacyjnej lub zawodowej.

Realizując powyższe cele szkoła tworzy uczniowi warunki do zdobycia umiejętności wymienionych w poprzednich etapach oraz ich poszerzania w następujących zakresach:

* MYŚLENIE; UCZENIE SIĘ

1. Całościowe i kontekstowe postrzeganie zjawisk.
2. Dokonywanie wyboru dziedzin wiedzy, w zakresie których uczeń zamierza się dalej kształcić.
3. Samodzielne pogłębianie wiedzy w wybranych zakresach.
4. Świadomy dobór najodpowiedniejszych dla danej dziedziny i ucznia metod uczenia się.
5. Korzystanie z nowoczesnych technik uczenia się.
6. Umiejętność zdawania różnych egzaminów.

* KOMUNIKOWANIE SIĘ; POSZUKIWANIE I WYKORZYSTYWANIE INFORMACJI

1. Posługiwanie się co najmniej jednym językiem obcym w mowie i piśmie.
2. Komunikowanie się w różnych sytuacjach społecznych (w sprawach osobistych, urzędowych).
3. Wykorzystywanie nowoczesnych technik komunikacyjnych do tworzenia własnych przekazów.
4. Korzystanie z nowoczesnych technologii zdobywania i przetwarzania informacji; tworzenie własnych zasobów informacyjnych.
5. Wykorzystywanie informacji w językach obcych.
6. Przygotowanie i wygłaszanie dłuższych wystąpień na określony temat.

* DZIAŁANIE I WSPÓŁPRACA

1. Podejmowanie różnych ról społecznych, w tym roli lidera.
2. Organizowanie przedsięwzięć grupowych, także wykraczających poza ramy życia szkolnego w tym rekreacyjnych i turystycznych.
3. Ocena efektów pracy i korygowanie działań.
4. Rozumienie i stosowanie zasad prawnych i reguł ekonomicznych.

NAUCZANIE POCZĄTKOWE

Edukacja elementarna winna kontynuować edukację realizowaną w rodzinie, przedszkolu i innych elementach środowiska edukacyjnego (grupy rówieśnicze, media). Treści nauczania pochodzące z różnych dziedzin działalności człowieka realizowane są w toku zintegrowanej edukacji.

Cele etapu nauczania elementarnego:

Stwarzanie warunków dla:

zaspokajania potrzeb rozwojowych w zakresie bezpieczeństwa, zdrowia, aktywności poznawczej i ruchowej, uznania, szacunku, sukcesu i ekspresji; osiągnięcie przez dziecko wiedzy, umiejętności i sprawności niezbędnych na dalszych etapach rozwoju i szczeblach kształcenia.

Wspieranie rozwoju dziecka w zakresie:

kształtowania i rozwijania procesów poznawczych; rozumienia zjawisk w przestrzeni dziecka; rozwijania procesów emocjonalno-motywacyjnych sprzyjających poznawaniu siebie i budowaniu relacji z otoczeniem;

dostrzegania szans niezależniania się i usamodzielniania, respektowania praw innych; kształtowania pozytywnej motywacji środowiskowej i kulturowej;

pobudzania wyobraźni i twórczej postawy; stymulowania zmian w psychice i zachowaniach dziecka specyficznych dla etapu wczesnoszkolnego.

Umożliwianie nabywania kompetencji do życia w demokratycznym społeczeństwie i zmieniającym się środowisku w zakresie:

kształtowania postaw dziecka wobec siebie i świata; rozwijania i doskonalenia umiejętności komunikacyjnych; dokonywania wyboru i korzystania z informacji organizujących poznawanie siebie i świata; wrastania w kulturę rodzinną i regionalną i odnajdywania w niej źródeł wartości osobistych; dokonywania wyboru zadań znaczących dla siebie i wspólnoty i przyjmowania odpowiedzialności za nie; dbania o zdrowie własne i innych.

Cele, treści i kompetencje nauczania elementarnego w zakresie edukacji polonistycznej

Cele:

- kształtowanie podstawy etycznej, poznawczej, estetycznej, twórczej oraz emocjonalnego stosunku do kultury i języka jako wartości narodowej, regionalnej i osobistej;
- wprowadzenie w świat kultury i sztuki;
- kształtowanie umiejętności mówienia, słuchania, czytania i pisania:
 - * jasnego i precyzyjnego konstruowania wypowiedzi w odmianie mówionej i pisanej języka,
 - * rozumienia i porozumiewania się,
 - * zdobywania i wykorzystywania informacji,
 - * odbioru tekstu literackiego w zakresie analizy, interpretacji, wartościowania i oceny oraz twórczego nawiązywania.

- wyzwalanie ekspresji językowej dzieci;
- rozwijanie zainteresowań czytelniczych, potrzeby i nawyku czytania oraz indywidualnych upodobań czytelniczych;
- znajomość podstawowych elementów strukturalnych języka i dzieła literackiego;
- rozwijanie zainteresowań:
 - * językiem jako środkiem porozumiewania się,
 - * literaturą jako wartością poznawczą, estetyczną i wychowawczą.

Treści

Mówienie:

- dbałość o wymowę i poprawność artykulacyjną;
- doskonalenie dźwiękowej formy wypowiedzi;
- dążność do utrzymania ekspresji językowej dziecka;
- kodowanie i dekodowanie ustnych przekazów językowych;
- wdrażanie do posługiwania się językiem ogólnopolskim i przewyciężenie naleciałości gwarowych i środowiskowych;
- wzbogacanie i aktywizowanie słownictwa;
- świadomość zakresu znaczeniowego wyrazów;
- kategoryzacja doznań poprzez ekwiwalenty słownikowe;
- umiejętność wypowiadania własnych sądów i ekspresji w intersemiotycznych formach przekazu;
- dostosowanie wypowiedzi do kontekstu sytuacyjno-kulturowego (z uwzględnieniem dialektycznych odmian języka);
- stosowanie różnych form wypowiedzi (opowiadanie, sprawozdanie, formy użytkowe);
- porządkowanie wypowiedzi z uwzględnieniem związków przyczynowo-skutkowych;
- znajomość roli form użytkowych i grzecznościowych w kontaktach interpersonalnych;
- stosowanie pytań dla tworzenia i rozstrzygnięcia sytuacji problemowych.

Słuchanie:

- słuchowe wyodrębnienie elementów języka mówionego;
- słuchanie nagrań baśni, opowiadań, utworów poetyckich jako inspiracji do działań słownych i pozasłownych;
- reagowanie na werbalne i pozawerbalne elementy procesu komunikacji;
- kultura i komunikatywność wypowiedzi jako wynik obserwacji mowy nauczyciela.

Czytanie:

- przygotowanie do odbioru i korzystania z różnych form kultury:
 - * literackiej,
 - * środowiskowo-ekologicznej,
 - * środowiskowo-społecznej,
 - * technicznej.
- wrażliwość na estetyczne wartości sztuki poprzez odbiór literatury dziecięcej, czasopisma, film, radio, telewizję;
- wrażliwość na wartości i symbole ogólnospołeczne tkwiące w historii narodowej i regionalnej;
- czytanie i rozumienie tekstu, interioryzacja procesu czytania od głośnego do cichego;
- wzbogacanie techniki czytania o dźwiękowe elementy interpretacji;
- znajomość podstawowych elementów służących analizie utworu literackiego;
- rozpoznawanie charakterystycznych cech rodzajowych utworów literackich;
- sięganie do różnych źródeł informacji, w tym korzystanie z warsztatu informacyjnego biblioteki i czytelnia szkolnej.

- posługiwanie się informacją, przechowywanie jej, wykorzystanie do tworzenia własnego warsztatu pracy umysłowej;
- korzystanie z różnych mediów i technik komunikowania się.

Pisanie:

- zapis jako forma konkretyzacji myśli;
- nauka pisania liter, sylab i wyrazów, dbałość o estetykę graficzną pisania, czytelność i pisemność;
- przekodowywanie tekstów drukowanych na pisanie;
- rozumienie i redagowanie tekstu pisanego na podstawie obserwacji działania, treści słuchanej i lektury;
- normalizacja wypowiedzi z uwzględnieniem wyznaczników formalno-stylistycznych (opowiadanie, opis, plan, streszczenie, formy użytkowe);
- przyporządkowywanie wyrazów i zdań adekwatnym desygnatom;
- werbalizowanie elementów paralingwistycznych;
- ograniczanie liczby składników w zdaniu do elementów istotnych dla wypowiedzi;
- poprawność gramatyczno-ortograficzna odmiany pisanej;
- znajomość elementarnych zasad pisowni;
- zapoznanie ze znakami interpunkcyjnymi i ich funkcją porządkująca wypowiedź pisemną;
- zapoznanie z elementami wiedzy o języku z zakresu fonetyki, fleksji, frazeologii i składni.

Szkoła stwarza warunki do uzyskania kompetencji: w zakresie mówienia:

- osiągnąć poprawność wymowy i artykulacji;
- dbać o poprawną dykcję i różnicować intonację w zależności od charakteru wypowiedzi;
- dostosować swoją wypowiedź do sytuacji mówienia;
- posiadać zasób myśli, uczuć i pragnień, które szukałyby wyrazu językowego;
- odczuwać potrzebę wypowiedzenia i dzielenia się z innymi własnymi przeżyciami;
- posiadać zasób środków językowych i pozajęzykowych służących do wyrażania elementów przeżyciowych i świadomie je wykorzystywać;
- starać się posługiwać językiem ogólnopolskim w sytuacjach szkolnych i pozaszkolnych;
- ułożyć spójne opowiadanie uwzględniające związki między wydarzeniami;
- opisać dowolnie wybrany przedmiot;
- sformułować życzenia, zaproszenia czy gratulacje;
- zapytać o potrzebne informacje;
- używać stosownie do sytuacji form grzecznościowych w kontaktach z dorosłymi i rówieśnikami w zakresie słuchania;
- aktywnie słuchać i reagować na przekazy słowne;
- analizować przekaz z punktu widzenia nadawcy;
- zrozumieć usłyszany tekst literacki;
- pisać ze słuchu prosty tekst.

w zakresie czytania:

- poprawnie i płynnie czytać proste teksty;
- czytać znany tekst z elementami własnej interpretacji;
- dostrzegać odrębność języka literackiego i potocznego;
- wskazać różnice pomiędzy językiem liryki i prozy;
- odróżniać tekst liryczny od prozatorskiego i dramatycznego;
- wyrażać tekst utworu literackiego w językowych i pozajęzykowych formach ekspresji (plastycznej, muzycznej, ruchowej);
- opowiadać treść utworu z uwzględnieniem związków przyczynowo-skutkowych, czasowych i przestrzennych;
- określić elementy strukturalne tekstu narracyjnego;

wyróżnić bohaterów pierwszo- i drugoplanowych, wydarzenia główne i poboczne, zaznaczyć narrację i dialog;

- dokonać oceny bohaterów z uwzględnieniem norm społeczno-moralnych;
- dokonać uogólnienia treści tekstu, nadać tytuł, ustalić myśl przewodnią;
- znać przykłady utworów dla dzieci, tytuły i autorów z uwzględnieniem regionalnej literatury dla dzieci;
- mieć świadomość istnienia różnych gatunków literatury dziecięcej (baśni, legend, opowiadań, komiksów, wierszy);
- znać wybrane czasopisma dziecięce;
- wiedzieć jak korzystać ze zbiorów bibliotecznych i czytelniczych jako źródła potrzebnych informacji z różnych dziedzin;
- korzystać z wybranych mediów w celach kształceniowych i samorealizacyjnych;
- czynnie uczestniczyć w spektaklach teatralnych, filmowych i telewizyjnych, audycjach radiowych, w wystawach i koncertach dla dzieci;

w zakresie pisania:

- poprawnie, czytelnie i estetycznie pisać wyrazy i zdania;
- zredagować i zapisać kilkuzdaniową wypowiedź na określony temat (w formie opowiadania lub opisu);
- podejmować próbę tworzenia swobodnych tekstów;
- zachować poprawność ortograficzną w zakresie opracowanych reguł i słownictwa;
- napisać i zaadresować list, zredagować życzenia, ogłoszenia czy zaproszenia;
- ułożyć i zapisać plan;
- zebrać słownictwo związane z określonym tematem;
- łączyć poprawnie wyrazy w związki frazeologiczne, dobierać wyrazy pokrewne i przeciwstawne, tworzyć rodziny wyrazów;
- porządkować wypowiedź ustną służącą zapisaniu;
- sprawnie przepisywać teksty drukowane na pisanie;
- poprawnie pisać z pamięci prosty tekst;
- odróżniać w wypowiedzi poszczególne elementy struktury języka;
- rozwinąć zdanie lub je skrócić stosując odpowiednie przekształcenia.

Cele, treści i kompetencje etapu elementarnego w zakresie edukacji matematycznej

Cele:

- rozwój zdolności poznawczych;
- rozwój wyobraźni geometrycznej;
- rozwój intuicji w zakresie znaku i rekurencji;
- rozwój umiejętności schematyzowania, matematyzowania i modelowania sytuacji z najbliższego otoczenia ucznia;
- nabycie elementarnych wiadomości, umiejętności i sprawności z zakresu matematyki i wykorzystanie ich w opisie i rozwiązywaniu zadań z otaczającej rzeczywistości;
- rozwijanie i doskonalenie umiejętności komunikacyjnych;
- stosowanie zasad dobrej organizacji pracy, współpracy w zespole i szacunku dla poglądów innych.

Treści

Opisywanie i ilustrowanie wzajemnego położenia przedmiotów i kierunków ruchu w płaszczyźnie w przestrzeni. Klasyfikowanie przedmiotów wg cech jakościowych. Porządkowanie przedmiotów wg cech wielkościowych. Zbiory skończone i ich podzbiory. Działania na zbiorach (bez dokonywania zapisów w symbolice mnogościowej). Klasyfikacja zbiorów ze względu na liczebność. Liczba naturalna

w aspekcie mnogościowym i porządkowym. Cyfra a liczba; zapis liczby w pozycyjnym systemie. Aspekt miarowy liczb naturalnych. Oś liczbową. Porównywanie liczb naturalnych. Dodawanie, odejmowanie, mnożenie i dzielenie liczb naturalnych. Liczby 0 i 1 w działaniach. Zapis działań z użyciem nawiasów. Prawa działań: przemienność i łączność dodawania (mnożenia), rozdzielność mnożenia (dzielenia) względem dodawania (odejmowania). Stosowanie różnych strategii przy wykonywaniu rachunków pamięciowych oraz korzystaniu w zapisach z własności działań i liczb. Algorytmy pisemnego wykonywania działań. Postępowanie się symbolami literowymi jako stałymi i zmiennymi oraz dla oznaczania skrótów nazw jednostek. Próby zapisywania związków między liczbami w zadaniach za pomocą symboli literowych i nieliterowych jako przygotowanie do równań; próby ich rozwiązywania. Rozpoznawanie i nazywanie podstawowych figur geometrycznych: koła, prostokąta, kwadratu, trójkąta, kuli, sześciąnu i prostopadłościąnu. Kopiowanie kształtów figur płaskich. Budowanie szlaczeków i ornamentów z wykorzystaniem przesunięcia równoległego i symetrii osiowej. Rozpoznawanie odcinków prostopadłych i równoległych, ścian prostopadłych i równoległych. Pomiar długości odcinków. Jednostki długości: cm, mm, km. Zamiana jednostek. Budowanie dróg złożonych z odcinków (np. na geoplanie) i mierzenie ich długości. Mierzenie pojemności i masy. Jednostki pojemności (litr) i masy (kg, dag, g). Pomiar czasu. Kalendarz i zegar. Rzymski system pisania liczb. Pomiar temperatury. Liczenie pieniędzy. Zbieranie prostych danych i różne formy ich reprezentowania. Próby opracowywania zebranych danych. Badanie sytuacji losowych: wykonywanie doświadczeń (rzucanie monetą, kostką do gry, losowanie), obserwowanie wyników wykonywanych doświadczeń i prezentowanie uzyskanych wyników. Próby oceniania szans poszczególnych wyników tego samego doświadczenia i używania sformułowań: często, rzadko itp. Ustawienie kilku przedmiotów w ciąg i rozważanie różnych możliwych ustawień. Wybieranie z danego zbioru podzbioru o ustalonej liczbie elementów. Przykłady ciągów z powtórzeniami i bez powtórzeń.

Szkoła stwarza warunki do uzyskania kompetencji:

Wyodrębnianie zbiorów ze względu na daną cechę oraz określanie cechy, jaką posiadają elementy danego zbioru.

Klasyfikowanie przedmiotów ze względu na jedną lub dwie cechy.

Porządkowanie zbiorów przedmiotów według danej cechy wielkościowej.

Odczytywanie i zapisywanie liczby za pomocą cyfr (do 10 000) oraz porównywanie ich.

Praktyczne stosowanie pozycyjnego systemu dziesiątkowego.

Ustalanie liczebności zbiorów oraz porównywanie liczebności dwóch zbiorów.

Uporządkowanie kilku liczb od największej do najmniejszej lub na odwrót.

Zaznaczanie liczby na osi liczbowej.

Sprawne wykonywanie pamięciowego dodawania i odejmowania do 100 według własnych strategii.

Wykonywanie dodawania i odejmowania do 1000 z zastosowaniem różnych metod obliczeniowych, w tym pisemne algorytmy.

Sprawne mnożenie i dzielenie do 100.

Stosowanie tabliczki mnożenia do 100.

Wykonywanie dzielenia z resztą w prostych przypadkach.

Pisemne stosowanie algorytmów przy mnożeniu i dzieleniu przez liczby jednocyfrowe w zakresie do 1000.

Postępowanie się zapisami z nawiasami

Praktyczne wykorzystywanie kolejności wykonywania działań oraz prawa kolejności działań.

Dokonywanie porównywania różnicowego i ilorazowego. Radzenie sobie w sytuacjach praktycznych z czynnościami prowadzącymi do wykonania kolejno dwóch działań.

Używanie operacji odwrotnych w prostych przypadkach. Wykonywanie czterech działań arytmetycznych z użyciem 0 i 1.

Zapisywanie krótkich informacji za pomocą umownych znaków graficznych i literowych.

Znajdowanie liczby spełniającej równanie i nierówność.

Postępowanie się skrótami jednostek.

Poprawne uziemiennianie stałej (na podstawie zapisu w tabelce).

Rozpoznawanie i nazywanie kształtów podstawowych figur geometrycznych.

Dostrzeganie figur osiowo symetrycznych i sprawdzanie symetrii w prostych przypadkach (np. składanie kostki).

Budowanie ornamentów ze znanych figur z wykorzystaniem symetrii osiowej i przesunięcia równoległego.

Rozpoznawanie odcinków prostopadłych i równoległych oraz ścian prostopadłych i równoległych, i opisywanie powyższych relacji słowami.

Mierzenie odległości odcinków i określanie długości łamanej.

Mierzenie pojemności i masy.

Zamienianie jednostki długości i masy.

Odczytywanie wskazań zegara.

Pisanie i odczytywanie daty oraz posługiwanie się kalendarzem.

Posługiwanie się rzymskim systemem pisania liczb.

Odczytywanie wskazań termometru.

Operowanie złotymi i groszami w sytuacjach związanych z kupnem i sprzedażą.

Zbieranie i porządkowanie w czytelny sposób najprostszych danych; porównywanie dwóch klas zebranych wyników.

Wykonywanie prostych doświadczeń losowych, obserwowanie ich wyników i przeprowadzanie prób szansy uzyskania poszczególnych wyników.

Odróżnianie zbioru od kolejki.

Opisywanie ruchu i kierunku ruchu za pomocą odpowiednich zwrotów języka naturalnego.

Opisywanie sytuacji zadaniowych za pomocą liczb i odpowiednich działań.

Opisywanie sytuacji w otaczającej rzeczywistości za pomocą słów i liczb, symboli działań, figur geometrycznych; przedstawianie jej graficznie za pomocą rysunków i schematów.

Rozwiązywanie prostych zadań tekstowych.

Układanie zadań do konkretnych, nieskomplikowanych sytuacji oraz do zapisanych działań.

Cele, treści i kompetencje nauczania elementarnego w zakresie edukacji środowiskowej

Cele:

- zaspokajanie i rozwijanie zaciekawienia światem, potrzeby przeżywania i wyjaśniania, wyrażania uczuć i przeżyć oraz działania jako naturalnych tendencji rozwojowych dzieci;
- rozwijanie umiejętności praktycznych, społecznych i umysłowych umożliwiających: poznawanie i rozumienie zjawisk we wzajemnych związkach;
- kształtowanie umiejętności badawczych: poszukiwania i odkrywania, przeprowadzania prostych eksperymentów, wyjaśniania, uzasadniania i oceniania czynności badawczych;
- kształtowanie umiejętności planowania i organizowania działań własnych, podejmowania decyzji i uzasadniania ich wyboru;

- wyzwalanie, inspirowanie i podtrzymywanie uczucia głębokiego szacunku wobec życia w każdej postaci; dbanie ucznia o własne zdrowie i bezpieczeństwo;
- kształtowanie umiejętności zachowania się dziecka w różnych wspólnotach;
- uwrażliwienie na przejawy degradacji środowiska i wyzwalanie chęci podejmowania działań prośrodowiskowych.

Treści

Jestem człowiekiem

Główne części i organy ciała człowieka i ich funkcje; powstanie życia, narodziny i rozwój. Odżywianie jako źródło energii, rodzaje i właściwości pokarmów, ich pochodzenie i znaczenie dla organizmu; sposoby przechowywania, higiena i estetyka spożywania pokarmów. Zdrowie i zapobieganie chorobom; higiena osobista i otoczenia; bezpieczeństwo w różnych sytuacjach życiowych, udzielanie pierwszej pomocy. Różne formy aktywności i wypoczynku, ich znaczenie dla zdrowia; ubiór a pogoda, aktywność w różnych sytuacjach. Prawa i obowiązki dziecka.

Ja i moja rodzina

Członkowie rodziny, stopień pokrewieństwa, miłość i łączące więzy, wartości i tradycje, wzajemna pomoc; organizacja życia codziennego w rodzinie (praca zawodowa, nauka, zainteresowania i hobby, obowiązki domowe, formy spędzania czasu wolnego, odpoczynek). Mieszkanie — miejsce pracy i wypoczynku, wnętrze i wyposażenie, funkcjonalność i estetyka. Energia i woda w codziennym życiu człowieka — sposoby ich oszczędzania; segregacja i utylizacja odpadów. Rośliny i zwierzęta w domu i na działce.

Ja i moja szkoła

Moja klasa i moja szkoła; pomieszczenia, ich funkcje i wyposażenie. Sposoby bezpiecznego i kulturalnego ich użytkowania. Pracownicy szkoły. Dbalność o estetykę klasy, szkoły i jej otoczenia. Organizacja życia w klasie i w szkole. Historia, tradycje i symbole szkoły. Formy aktywności organizowane w szkole. Ja i moi rówieśnicy — wzajemne poznawanie się, współpraca, poszanowanie odrębności, umiejętność rozwiązywania konfliktów. Pielęgnacja roślin i zwierząt hodowanych w szkole i żyjących w jej najbliższym otoczeniu. Droga do szkoły. Przepisy i zasady zachowania się na drogach i w ich pobliżu. Znaki drogowe. Dojazdy środkami komunikacji; zachowanie się w nich. Niebezpieczeństwa wynikające w pobliżu jezdni.

Ja, moja miejscowość i region

Moja miejscowość i region — nazwa, położenie, krajobraz, zabudowa, przeszłość, znaczenie; legendy, tradycje i zwyczaje. Obiekty i instytucje użyteczności publicznej, kulturalne, sportowe i in., zakłady pracy.

Adres zamieszkania

Praca ludzi i jej wpływ na otaczające środowisko. Główne kierunki — ich wyznaczenie w terenie i na mapie. Ekosystemy lądowe i wodne, naturalne i sztuczne w najbliższym otoczeniu; gatunki roślin i zwierząt, współzależność organizmów w biocenozie.

Pogoda w różnych porach roku. Elementy pogody i klimatu. Krążenie wody i pierwiastków w przyrodzie. Wpływ pogody na rośliny, zwierzęta i człowieka. Wpływ człowieka na klimat i pogodę.

Transport (samochodowy, kolejowy, wodny, lotniczy) i łączność.

Ja i mój kraj

Nazwa, imponderabilia. Stolica Polski. Mapa Polski, kierunki i znaki na mapie, główne rzeki, największe miasta, regiony, typowe krajobrazy, bogactwa, granice Polski, sąsiedzi. Przeszłość Polski, tradycje, obyczaje, narodowe i religijne, legendy.

Ochrona środowiska naturalnego (gleby, wody, powietrza), ochrona gatunkowa roślin i zwierząt. Ochrona zabytków. Miejsca Pamięci Narodowej.

Ja i świat

Polska częścią Europy i świata. Formy współpracy między krajami i ludźmi różnych narodów w rozwiązywaniu problemów ekologicznych, społecznych i gospodarczych.

Technika i nauka w służbie człowieka na rzecz ochrony środowiska.

Szkoła stwarza warunki do uzyskania kompetencji. Znajomość swoich praw i obowiązków jako członka rodziny i wspólnoty.

Określanie znaczenia odżywiania dla życia człowieka.

Przestrzeganie zasad higieny osobistej.

Przestrzeganie zasad bezpieczeństwa w korzystaniu z rozmaitych narzędzi, przyborów oraz w trakcie poruszania się po drogach.

Zachowanie czystości i estetyki we własnym otoczeniu. Dostrzeganie związków i zależności między organizmami żyjącymi a warunkami ich bytowania i działalnością człowieka.

Wskazywanie i charakteryzowanie elementów pogody, opisywanie jej aktualnego stanu.

Określanie nazwy i położenia naszego kraju, wskazywanie na mapie granic Polski i jej sąsiadów, głównych rzek, regionów, miast, wskazywanie ich znaczenia oraz rozpoznawanie i charakteryzowanie krajobrazów Polski.

Opisywanie dziejów, tradycji, zwyczajów, symboli i legend związanych ze szkołą, miejscowością, regionem i krajem.

Wskazywanie sposobów ochrony i poszanowania otaczającego środowiska, planowanie własnych działań w tym zakresie.

Określanie warunków do życia roślin i zwierząt hodowanych w domu, w szkole, na działce.

Obserwowanie zachodzących w przyrodzie zmian w różnych porach roku i interpretowanie ich.

Kulturalne i bezpiecznie zachowanie się w czasie dojazdów środkami komunikacji; w pobliżu jezdni i na jezdni.

Projektowanie i organizowanie własnych działań na rzecz najbliższego otoczenia (domu, szkoły, miejscowości);

Charakteryzowanie pracy zawodowej rodziców i typowych zajęć mieszkańców własnej miejscowości;

Obserwowanie i analizowanie wpływu człowieka na środowisko naturalne; wyjaśnianie najprostszych zjawisk przyrodniczych.

Nauczanie elementarne w zakresie edukacji muzycznej

Cele:

- wyzwalanie ekspresji muzycznej pozwalającej na pobudzenie wyobraźni, zainteresowań i postawy twórczej;
- rozwijanie podstawowych dyspozycji specjalnych (zdolności muzycznych) i nabywanie muzycznych umiejętności z uwzględnieniem różnych dyspozycji psychicznych, fizycznych, środowiskowych i edukacyjnych;
- przygotowanie do aktywnego uczestnictwa w kulturze przez poznanie środowiska własnej rodziny, regionu i kraju;
- zapoznanie z podstawowymi pojęciami i symbolami muzycznymi.

Treści

- śpiew i ćwiczenie mowy;
- ruch z muzyką, zabawa i taniec;
- gra na instrumentach muzycznych;
- elementy twórcze w śpiewie i ćwiczeniach mowy, w ruchu przy muzyce i w grze na instrumentach;
- tworzenie elementarnych form muzycznych;
- percepcja elementów języki oraz utworów wokalnych i instrumentalnych;
- pojęcia i symbole muzyczne: rytm, metrum, melodia, dynamika (itd.);

- pięciolinią, wartości rytmiczne nut i pauz, nazwy wysokości dźwięków (itd.).

Szkoła stwarza warunki do uzyskania kompetencji:

Wyrażanie muzyki i zachodzących w niej zmian ruchem. Rytmizowanie tekstów usprawniających mowę, rytm i melodię języka.

Powtarzanie ze słuchu prostych melodii.

Rozpoznawanie podstawowych elementów i środków wyrazu muzycznego.

Śpiewanie i granie na instrumentach muzycznych w stopniu dostosowanym do możliwości ucznia.

Przekształcanie materiału muzycznego i słownego, poszukiwanie różnych brzmień i barw dźwięków w integracji ze środowiskiem naturalnym oraz konstruowanie najprostszych form muzycznych.

Rozróżnianie podstawowych cech tańców charakterystycznych dla swojego regionu i kraju.

Cele, treści i kompetencje etapu elementarnego w zakresie edukacji plastycznej

Cele:

- wyzwalanie ekspresji pozwalającej na indywidualną interpretację świata i własnego stosunku do niego za pomocą podstawowych środków wyrazu plastycznego;
- wprowadzenie w podstawowy język plastyki w zakresie poszczególnych sztuk (także filmu);
- przygotowanie do uczestnictwa w kulturze przez poznanie elementów środowiska kulturowego: własnego i w regionie.

Treści

Podstawowe dziedziny sztuki oraz ich warsztat. Techniki malarskie, graficzne, rzeźbiarskie i kombinowane. Komponowanie płaszczyzny i przestrzeni z zastosowaniem elementarnych środków wyrazu plastycznego. Podstawowe składniki języka plastyki: kompozycja, barwa, przestrzeń, faktura itd. Podstawowe wiadomości dotyczące kultury materialnej, głównie własnego środowiska i regionu.

Szkoła stwarza warunki do uzyskania kompetencji:

Wyrażenie własnego widzenia świata i stosunku do niego poprzez swobodną ekspresję plastyczną.

Rozwiązywanie w płaszczyźnie i w przestrzeni prostych zadań plastycznych za pomocą różnorodnych środków i technik plastycznych.

Wyodrębnianie podstawowych jakości plastycznych w pracy własnej, rzeźbionych i poznanych obiektach kultury materialnej.

Rozróżnianie i nazywanie poznanych dzieł i obiektów sztuki.

Cele, treści i kompetencje nauczania elementarnego w zakresie edukacji technicznej

Cele:

- uświadomienie uczniom wszechobecność techniki w otoczeniu; jej pozytywnych i negatywnych aspektów w życiu człowieka;
- kształtowanie umiejętności ogólnotechnicznych przydatnych w życiu;
- rozbudzanie i rozwijanie zainteresowań technicznych;
- kształtowanie kultury technicznej i dobrej jakościowo pracy;
- zrozumienie potrzeby zorganizowanego działania;
- rozwijanie elementarnych umiejętności działań technicznych.

Treści

Określenie miejsca i roli techniki w życiu człowieka i całego społeczeństwa; wyróżnianie i nazywanie wytworów techniki w najbliższym otoczeniu ucznia, opis ich ogólnej budowy. Odnajdywanie techniki w pracy zawodowej, w porządku

i życiu codziennym. Elementarne projektowanie zmian w otoczeniu, obserwowanie i opis drogi od surowca do wytworu (np. od upraw lasów do papieru, książki); wyróżnianie zawodów i zakresu czynności z nimi związanych; zapis wyników projektowania.

Elementarne konstruowanie przedmiotowo-manipulacyjne (budowanie modeli), opisywanie konstrukcji wytworów spotykanych w środowisku, wyróżnianie podstawowych zastosowań maszyn, narzędzi i urządzeń spotykanych w środowisku ucznia, opisywanie materiałów z jakich wykonane są przedmioty codziennie spotykane przez ucznia.

Organizowanie prostych działań; stosowanie podziału pracy; wyróżnianie zawodów w tym opis czynności oraz stosowanych narzędzi i maszyn; planowanie procesów wytwórczych i technologicznych. Realizacja prostych działań wytwórczych; stosowanie przykładowych technologii. Poznawanie warunków bezpiecznego użytkowania środowiska życia człowieka jako środowiska technicznego, w tym domu i jego funkcji, głównych instalacji, środków transportu, przesyłania energii, informacji. Rozpoznawanie, zapobieganie i likwidowanie negatywnych skutków działań człowieka, racjonalne korzystanie z wyników działań technicznych.

Szkoła stwarza warunki do uzyskania kompetencji:

Nazywanie i opisywanie otoczenia i jego elementów jako rozpoznawanie najbliższego środowiska technicznego.

Rozwiązywanie prostych problemów technicznych.

Wyróżnianie i opis działań składowych we własnych działaniach technicznych.

Planowanie własnych działań, gospodarowanie własnym czasem.

Podejmowanie współpracy w zespołach w celu rozwiązywania prostych problemów technicznych.

Doskonalenie właściwych zachowań bezpiecznych (znajomość sygnałów alarmowych, zasad postępowania w różnych sytuacjach zagrożenia).

Bezpieczne i odpowiedzialne wykorzystywanie dostępnych wytworów techniki (w tym wykorzystywanie prostych programów komputerowych).

Wyróżnianie charakterystycznych — dla typowych zawodów — czynności, metod i wykorzystywanych środków techniki.

Odpowiedzialne wykorzystywanie wytworów techniki występujących w środowisku.

Cele, treści i kompetencje etapu elementarnego w zakresie kultury fizycznej i zdrowotnej

Cele:

- stwarzanie warunków dla zdrowia i harmonijnego rozwoju fizycznego;
- kształtowanie sprawności i motywacji do aktywności fizycznej;
- kształtowanie postaw warunkujących odpowiedni stosunek uczniów do kultury fizycznej, bezpieczne uczestnictwo w zajęciach ruchowych, poczucie odpowiedzialności za zdrowie i bezpieczeństwo własne i innych;
- wyposażenie uczniów w elementy wiedzy i umiejętność działania na rzecz zdrowia, rozwoju fizycznego i motorycznego;
- doskonalenie nabytych już umiejętności użytkowych;
- kształtowanie umiejętności sportowo-rekreacyjnych z zakresu zabaw i gier ruchowych, ekspresyjnych form ruchowych z towarzyszeniem tańców, elementów gimnastyki, lekkiej atletyki, pływania, sportów zimowych itp.
- dbanie o higienę osobistą, zastosowanie podstawowych zasad bezpieczeństwa i szukania pomocy w sytuacji zagrożenia lub wypadku.

Treści

Sprawność morfofunkcjonalna ucznia. Sprawność fizyczna. Działanie na rzecz zdrowia, higieny i bezpieczeństwa.

Gry i zabawy ruchowe. Umiejętność użyteczna i rekreacyjno-sportowa dzieci w młodszym wieku szkolnym w zakresie ćwiczeń kształtujących mięśnie, uczestnictwa i organizacji własnych zabaw i zajęć ruchowych oraz sportów. Ćwiczenia, zabawy i inne formy ruchu. Podstawowe zasady zdrowego stylu życia, bezpieczeństwa w szkole i poza nią, a w szczególności podstawowych przepisów ruchu drogowego.

Szkola stwarza warunki do uzyskania kompetencji w zakresie:

Przestrzeganie zasad bezpieczeństwa i pomocy w sytuacji zagrożenia lub wypadku.

Korzystanie z gier i zabaw sportowych, ćwiczeń gimnastycznych kształtujących zdolności motoryczne.

Działanie na rzecz zdrowia, zachowań higienicznych i prozdrowotnych.

Stosowanie opanowanych umiejętności w zabawach i grach rekreacyjnych, I w życiu codziennym.

Docenianie roli ruchu w kształtowaniu sprawności i w funkcjonowaniu organizmu.

EDUKACJA POLONISTYCZNA

Nauka języka ojczystego daje uczniowi możliwości nabycia podstawowych sprawności komunikacyjnych (mówienie, pisanie, czytanie ze zrozumieniem) niezbędnych w życiu i w nauce innych przedmiotów, wprowadza w świat kultury i wartości, a ponadto umożliwia wyćwiczenie technik i nawyków samokształceniowych ważnych dla całej edukacji.

Dla zapewnienia spójności działań określenia wymaga kanon zalecanej literatury i innych tekstów kultury.

Zestaw umiejętności na wyższym etapie edukacji jest dopełnieniem umiejętności z etapów wcześniejszych.

Celem edukacji polonistycznej w szkole podstawowej i średniej jest:

umożliwienie nabycia umiejętności skutecznego porozumiewania się w różnych sytuacjach,

wyposażenie uczniów w wiedzę o budowie i funkcjonowaniu języka polskiego jako narzędzia komunikacji i tworzenia literatury,

wdrożenie do posługiwania się poprawną polszczyzną w mowie i piśmie z zachowaniem troski o estetykę i kulturę języka,

dostarczenie językowego, literackiego i kulturowego materiału, umożliwiającego:

- zrozumienie siebie i świata,
- rozróżniania tego, co uniwersalne od tego, co europejskie, polskie, lokalne,
- samoidentyfikację kulturową i narodową,
- uwrażliwienie na potrzeby drugiego człowieka,

stworzenie warunków do osiągnięcia sprawności i dojrzałości czytelniczej, wyrażającej się w samodzielnym doborze lektur, krytycznej interpretacji tekstów, odczytywaniu ich dosłownych i ukrytych znaczeń,

wprowadzenie w świat wartości i kształtowanie postaw moralnych oraz patriotyzmu,

uświadamianie konieczności i możliwości łączenia różnych dziedzin wiedzy, nauki i działalności kulturalnej człowieka dla pełniejszego postrzegania i rozumienia zjawisk i problemów, np. j. polskiego, historii, filozofii, teatru, filmu, muzyki, sztuki plastycznych itd.,

stwarzanie okazji do praktycznego posługiwania się zintegrowaną wiedzą, a także do świadomego odbioru i uczestnictwa w różnych formach kultury oraz w życiu społecznym,

stwarzanie okazji do opanowania różnych technik samodzielnego uczenia, gromadzenia, porządkowania i przetwarzania informacji z różnych źródeł.

ETAP II

Zadaniem szkoły na tym etapie jest stworzenie uczniom warunków do:

— nabywania umiejętności i kompetencji komunikacyjnych oraz czytelniczych,

— formułowania pytań i odpowiadania na nie,

— rozwijania dociekliwości intelektualnej kształtującej zainteresowania czytelnicze i kulturowe, obiektywnego oceniania własnych zachowań i uczuć pod wpływem analizy zachowań bohaterów literackich, filmowych i zaobserwowanych w życiu codziennym oraz:

— rozwijania motywacji do poszukiwania wzorców zachowań i ekspresji,

— przejawiania indywidualności i wyrażania siebie poprzez uczestnictwo w życiu środowiska szkolnego i regionalnego.

— dostrzegania specyfiki przekazów audiowizualnych i funkcji reklamy,

— odczytywania symboli i znaków powszechnego użytku oraz posługiwania się nimi,

— podejmowania odpowiedzialności za formę i estetykę wypowiedzi,

— nabycia wrażliwości i nawyków stosowania reguł ortograficznych i interpunkcyjnych,

— przystosowania się do pracy w zespole i porozumiewania się z innymi.

Treści

Lektura:

wyбір baśni polskich i obcych, w szczególności literackiej i ludowej oraz baśni muzycznej, filmowej, komiksowej,

wybrane opowieści biblijne oraz mity i legendy,

wyбір prozy dla dzieci i młodzieży, w tym: powieść podróżniczo-przygodowa, obyczajowa, fantastyczna, inne odmiany epiki,

wyбір wierszy, pieśni, piosenek,

inne teksty kultury, np. przedstawienia teatralne, filmy, słuchowiska, programy TV, utwory muzyczne, malarstwo i grafika, komiks, reklama.

Kompetencje

Uczeń ma możliwość nabycia umiejętności w zakresie:

Uczestniczenia w rozmowie na tematy związane z życiem, opowiadania własnych przeżyć, fabuły lektur, przedstawień teatralnych, filmów, słuchowisk itd.

Poprawnego budowania tekstów mówionych i pisanych kierowanych do różnych adresatów, z różnorodnymi intencjami i w różnych formach.

Wykonywania prostych ćwiczeń lekturowych: streszczenia, opowiadania, opisu, charakterystyki postaci.

Cichego i głośnego czytania oraz słuchania ze zrozumieniem różnych rodzajów tekstów.

Posługiwania się pismami użytkowymi, prowadzenia korespondencji prywatnej i rozmów telefonicznych z zachowaniem zasad kultury języka.

Estetycznego pisania i stosowania zasad ortograficznych i interpunkcyjnych.

Rozpoznawania podstawowych pojęć z nauki o języku i literaturze.

Odróżniania fikcji literackiej od rzeczywistości, zachowania dystansu emocjonalnego wobec opowiadanych zdarzeń.

Wyrażania przeżyć i refleksji nad sobą, światem i sztuką pod wpływem lektury i obserwacji życiowych.

Rozpoznawania odmienności tworzywa różnych sztuk.

Korzystania ze słowników, encyklopedii, czasopism i rozpoznawania ich zawartości na podstawie tytułów, spisów treści i pobieżnego przeglądu.

Wygłaszanie z pamięci tekstów z właściwą intonacją i interpretacją głosową.

ETAP III

Zadaniem szkoły na tym etapie jest stworzenie uczniowi warunków do:

- swobodnego i poprawnego posługiwania się językiem ojczystym w mowie i piśmie,
- czytania i poznawania różnorodnych tekstów kultury: literatura piękna, popularnonaukowa, publicystyka, teatr, film, TV, muzyka, sztuki plastyczne,
- ćwiczenia umiejętności czytania ze zrozumieniem różnych źródeł informacji, w tym np. przewodników, instrukcji, tabel, wykresów,
- pogłębiania umiejętności rozumienia świata i ludzi, odnajdywania w nim miejsca dla siebie, dostrzegania różnych postaw i poglądów,
- poznawania i rozumienia wartości oraz właściwej ich hierarchizacji, kształtowania potrzeby poszanowania godności osobistej własnej i innych ludzi,
- posługiwania się wiedzą z różnych dziedzin, selekcjonowania jej, odróżniania faktów od opinii, formułowania i uzasadniania własnych sądów i ocen,
- tworzenia własnego warsztatu pracy umysłowej i samokształceniowej: wdrażanie do korzystania ze słowników, encyklopedii, programów komputerowych i innych kompendiów wiedzy,
- porządkowania i bogacenia słownictwa związanego z tradycją historyczno-kulturową,
- prezentowania swoich zainteresowań, uzdolnień i poglądów na forum publicznym.

Treści

Lektura:

Jan Kochanowski — fraszki, tren, Ignacy Krasicki — bajki, Adam Mickiewicz — bajki, ballady, „Dziady” cz. II, „Pan Tadeusz” (krótkie fragmenty), wybór liryki XIX wieku, wybór poezji XX wieku, Aleksander Fredro — „Zemsta”, wybór polskiej klasyki nowelistycznej, Henryk Sienkiewicz — jedna z powieści historycznych, Stefan Żeromski — „Syzyfowe prace”, wybrane utwory współczesnej prozy polskiej, wybrane utwory z klasyki literatury światowej, wybrane powieści dla młodzieży autorów polskich i obcych, przykład pamiętnika, dziennika, reportażu (w tym A. Kamiński — „Kamienie na szaniec”) inne teksty kultury, np. przedstawienia teatralne, filmy, słuchowiska radiowe, obrazy, utwory muzyczne.

Kompetencje

Uczeń ma możliwość nabycia umiejętności w zakresie:

- Swobodnego posługiwania się językiem ojczystym z zachowaniem etyki i kultury słowa.
- Rozpoznawania i unikania wulgaryzmów, zbanalizowanych zwrotów i wyrażań.
- Budowania spójnych i przejrzystych myślowo wypowiedzi mówionych i pisanych zgodnych z intencją i okolicznościami.
- Wypowiadania się w formach pisemnych na temat doświadczeń czytelniczych i estetycznych.
- Uczestniczenia w dyskusji, argumentowania, przekonywania, samodzielnego przygotowywania planów dłuższych wypowiedzi.
- Redagowania życiorysu i podania, opanowania zasad prowadzenia korespondencji.
- Stosowania zwrotów adresatywnych, zasad etykiety językowej.
- Stosowania znaków językowych i graficznych uwytłaczających spójność myślową i przejrzystość wypowiedzi, podejmowania przedsięwzięć grupowych, pełnienia różnych ról w grupie.
- Znajomości, rozumienia i posługiwania się podstawowymi pojęciami z nauki o języku i literaturze.

- Analizowania prostego utworu literackiego.
- Porównywania literatury z innymi dziełami sztuki.
- Rozpoznawania wartości w utworach literackich.
- Krytycznego odbioru wytworów kultury masowej.
- Gromadzenia, selekcji i wykorzystania informacji z różnych źródeł.

ETAP IV

Zadaniem szkoły na tym etapie jest stworzenie uczniowi warunków do:

- posługiwania się różnymi odmianami polszczyzny w mowie i piśmie,
- ćwiczenia sztuki dialogowania i dyskusji,
- nabycia umiejętności rozróżniania gatunków literackich i tworzenia własnych tekstów,
- formułowania opinii na temat poznanych lektur i innych tekstów kultury,
- dostrzegania wspólnych problemów w dziełach z różnych epok i kręgów kulturowych, odnajdywania w nich wartości uniwersalnych, wskazywania wartości aprobowanych przez siebie,
- interpretowania poznanych utworów, określania ich związków ze sztuką, kulturą, filozofią,
- korzystania z literatury fachowej i systematycznego bogacenia swojego warsztatu pracy umysłowej.

Treści

Lektura (dla etapu IV—V) „Biblia”, „Mitologia”, Homer — „Iliada” (fragm.), Sofokles — „Antygona”, „Pieśń o Rolandzie” (fragm.), W. Szekspir — wybrany dramat, Moliere — wybrana komedia, W. Goethe — „Faust” (fragm.), wybrana europejska powieść realistyczna XIX w., J. Conrad — wybrany utwór wybrana powieść paraboliczna, inny utwór prozy XX w., „Bogurodzica”, J. Kochanowski — pieśni, treny (wybór), poezja baroku (wybór), I. Krasicki — satyry (wybór), „Monachomachia” (fragm.), A. Mickiewicz — „Pan Tadeusz”, „Dziady” cz. III, inny dramat romantyczny, wybór poezji romantycznej, B. Prus — „Lalka”, E. Orzeszkowa — „Nad Niemnem”, H. Sienkiewicz — wybrana powieść historyczna, wybór poezji młodopolskiej, S. Wyspiański — „Wesele”, W. Reymont — „Chłopi” (wybrany tom), S. Żeromski — „Przedwiośnie”, W. Gombrowicz — „Ferdydurke”, inny wybrany utwór z prozy polskiej XX w., T. Borowski — wybrane opowiadania, G. Herling-Grudziński — „Inny świat”, wybór poezji polskiej XX w., wybrany dramat XX w., wybrany utwór z literatury dokumentalnej, inne teksty kultury (spektakle teatralne, filmy, utwory muzyczne, obrazy, słuchowiska, programy TV, teksty prasowe).

Kompetencje

Uczeń ma możliwość nabycia umiejętności w zakresie:

- Rozpoznawania i stosowania aktów mowy i sensów przy ich pomocy realizowanych.
- Sprawnego i skutecznego uczestniczenia w dialogu i dyskusji.
- Sprawnego, szybkiego i krytycznego czytania ze zrozumieniem oraz stosowania wyższych technik czytania, rozumienia swoistości gatunków publicystycznych: tekstu prasowego, radiowego, telewizyjnego, wystąpienia politycznego.
- Odbioru i porównywania różnych dzieł sztuki oraz dokonywania przekładu intersemiotycznego, np. dzieł ikonicznych, dźwiękowych, filmowych, teatralnych.
- Rozpoznawania stylów w sztuce i literaturze oraz dostrzegania wartości charakterystycznych dla różnych epok.
- Interpretowania utworów w konwencjach gatunkowych i w konwencjach artystycznych epoki (zakres rozszerzony).
- Określania związków utworu ze sztuką, kulturą i filozofią epoki (zakres rozszerzony).

Tworzenia własnych tekstów w różnych gatunkach z respektowaniem norm systemowych języka (zakres rozszerzony).

Pisania twórczego w postaci form artystycznych, np. opowiadanie, tekst poetycki (zakres rozszerzony).

ETAP V

Zadaniem szkoły na tym etapie jest stworzenie uczniowi warunków do:

— właściwego korzystania z leksykalnego i frazeologicznego zasobu polszczyzny oraz wyzwalania motywacji do stałego wzbogacania tego zasobu,

— poznania literatury i kultury własnego narodu na tle dorobku kulturowego świata,

— dokonywania samodzielnych interpretacji czytanych tekstów i krytycznego konfrontowania ich z poglądami innych, — zastosowania zdobytej wiedzy przy wyborach wyższych wartości i świadomego kształtowania siebie,

— kształcenia dojrzałości moralnej i emocjonalnej, poczucia odpowiedzialności za siebie i drugiego człowieka, podejmowania decyzji indywidualnych i zespołowych,

— zdobywania i prezentowania wiedzy zgodnej ze swoimi zainteresowaniami i możliwościami, potrzebnej do dalszego rozwoju i wyboru przyszłego zawodu.

Kompetencje

Uczeń ma możliwość nabycia umiejętności w zakresie:

Rozpoznawania manipulacji językowych (np. kłamstwa, nieuczciwości, agresji słownej) i zjawisk powodujących niejednoznaczność wypowiedzi.

Znajomości i stosowania zasad komunikacji międzyludzkiej, w tym sztuki negocjacji.

Sprawnego i poprawnego formułowania swolch myśli i sądów w różnych odmianach przekazów mówionych i pisanych.

Przygotowywania dłuższych wystąpień w mowie i piśmie na określony temat.

Dostrzegania wspólnej problematyki i ponadczasowych wartości w dziełach różnych epok i różnych kręgów kulturowych.

Odczytywania dosłownych i ukrytych znaczeń tekstów i intencji nadawcy.

Myślenia abstrakcyjnego związanego z odczytywaniem tekstów w różnorodnych kontekstach interpretacyjnych.

Analizowania, syntezywania i łączenia tych umiejętności. Właściwego planowania i organizowania własnej pracy umysłowej.

Gromadzenia wiedzy szkolnej i pozaszkolnej, tworzenia z niej spójnej całości i stosowania w praktyce dla celów samokształceniowych.

EDUKACJA HISTORYCZNA

Celem edukacji historycznej w szkole jest stworzenie uczniom możliwości:

zapoznania się z wiedzą historyczną ułatwiającą samoidentyfikację kulturową, narodową i religijną,

kształtowanie postaw patriotycznych, poczucia przynależności do społeczności lokalnej grupy etnicznej, narodu, społeczności europejskiej i międzynarodowej,

posługiwania się terminologią i wiedzą historyczną w zakresie niezbędnym do uczestnictwa w życiu publicznym;

zapoznania z zasadami wykorzystywania różnorodnych źródeł historycznych jako źródła informacji;

dokonywania syntezy na podstawie różnorodnych rodzajów informacji, rozwijania umiejętności formułowania pytań i problemów historycznych oraz poszukiwania ich rozwiązań, ich wartościowania i hierarchizacji;

rozwoju intelektualnego:

umiejętności rozróżnienia informacji od komentarza,

analizy krytycznej,

doskonalenia umiejętności wypowiedzi w mowie i piśmie,

doskonalenia umiejętności samodzielnej pracy intelektualnej i samokształcenia;

rozwijania technik zbierania, interpretacji i przechowywania informacji;

racjonalnego planowania i wykonywania pracy indywidualnej i grupowej.

ETAP I

Zadaniem szkoły na tym etapie jest stworzenie możliwości dla:

— ukazania odmienności świata w dawnych epokach w stosunku do chwili obecnej,

— ukazania uczniom przeszłości jako istotnego elementu kształtującego terażniejszość,

— zapoznania z podstawowymi elementami tradycji kulturowej, narodowej i państwowej,

— zainteresowania uczniów przeszłością rodziny, regionu, kraju.

Treści:

W pierwszych latach edukacji szkolnej zadania edukacji historycznej są realizowane w ramach zintegrowanego nauczania początkowego. Autorzy programów powinni uwzględnić treści z zakresu podstawowych symboli rodzinnych,

regionalnych (lokalnych), narodowych i państwowych, najbliższych doświadczeniu dziecka przykładów zmienności świata i człowieka w czasie, a także utwory o charakterze literackim nawiązujące do przeszłości.

Kompetencje:

W okresie nauczania początkowego szkoła tworzy warunki do zdobycia kompetencji pozwalających:

dokonywać świadomej autoidentyfikacji kulturowej, narodowej i państwowej,

odczytać i szanować symbole kultury polskiej, narodowej i państwowej,

odróżniać przeszłość od terażniejszości,

rozwijać zainteresowanie przeszłością,

podjąć edukację historyczną na następnych etapach kształcenia.

ETAP II

Zadaniem szkoły na tym etapie nauczania historii jest umożliwienie uczniom:

— rozwijania zainteresowania przeszłością i kształtowania wyobraźni historycznej,

— elementarnego zrozumienia pojęć historycznych, przygotowania do rozumienia czasu historycznego i przestrzeni historycznej,

— poznania różnorodnych świadectw przeszłości, dostępnych możliwościom poznawczym dziecka, nauczania się kontaktu z nimi, ich obserwacji, opisu oraz wykorzystywania do rekonstrukcji obrazu przeszłości,

— doskonalenia umiejętności wypowiedzi ustnej i pisemnej.

Treści:

W etapie propedeutycznym nauka może być prowadzona w ramach przedmiotów lub bloków międzyprzedmiotowych.

Dla realizacji tych celów wykorzystać można elementy historii rodzinnej, regionalnej, obrazy z dziejów ojczystych, innych krajów i kultur, elementy życia codziennego w różnych epokach. Dobór treści pozostaje do wyboru autorów programów nauczania.

Kompetencje:

W okresie nauczania propedeutycznego szkoła tworzy warunki do zdobycia kompetencji w zakresie:

Odczytywania i opisu różnorodnych źródeł historycznych i ich ilustracyjnego wykorzystywania przy rekonstrukcji przeszłości.

Poszukiwania rozwiązań problemów i zagadek historycznych stawianych przez nauczyciela.

Opisywania i oceny (w formie ustnej i pisemnej) wybranych wydarzeń i postaci historycznych.

Wykorzystywania pojęć historycznych w różnym kontekście, w zakresie wyznaczonym programem.

Wyciągania wniosków z porównywania dwóch i więcej prostych informacji.

Lokalizowania czasowo-przestrzennego wydarzeń (także przed naszą erą).

Czytania planu i mapy związanych z omawianymi treściami programowymi historii.

Zdolności podjęcia edukacji historycznej na następnych etapach kształcenia.

ETAP III

Zadaniem szkoły na tym etapie nauczania historii jest umożliwienie uczniom:

— poznania i analizy najważniejszych etapów dziejów człowieka, kręgu kulturowego i Polski, — *epoki*

— poznania zasad interpretowania źródła historycznego,

— poznania możliwości różnych sposobów interpretacji faktów i postaci historycznych,

— przygotowania się do samodzielnego poznawania i interpretacji przeszłości, *B. TUDON*

— doskonalenia różnorodnych form wypowiedzi ustnej i pisemnej,

— rozwijania umiejętności poszukiwania, porządkowania, wykorzystywania i przechowywania różnych rodzajów informacji. *WAŻNIE*

Realizując powyższe zadania autorzy programów nauczania historii powinni uwzględnić wybrane problemy z następujących wydarzeń i epok oraz charakterystyki związanych z nimi postaci historycznych. Programy mogą być budowane wg zasady chronologicznej lub problemowej, zależnie od koncepcji autora programu lub koncepcji edukacyjnej pracy szkoły stosującej wybrany program:

Treści:

— Warunki życia człowieka w czasach najdawniejszych.

— Cywilizacje starożytne

Średniowiecze:

— Europa i świat śródziemnomorski w wiekach średnich.

— Religie, państwa, społeczeństwa, kultury, *konopolia*

— Polska Piastów i pierwszych Jagiellonów. *czy bez?*

Epoka nowożytna:

— Odkrycia geograficzne. Europa a świat w XVI—XVIII wieku. *NIECKA*

— Reformacja i reforma katolicka.

— Rzeczpospolita szlachecka. Tolerancyjny kraj wielu kultur i religii. *konopolia*

— Przełom oświeceniowy w świecie i w Polsce — przemiany ustrojowe, gospodarcze i cywilizacyjne.

— Rozbiory Polski.

Wiek XIX:

— Rozwój cywilizacyjny i tworzenie podstaw nowoczesnej demokracji. Kolonializm.

— Losy Polaków w warunkach braku niepodległości.

Wiek XX:

— Wojny światowe XX wieku.

— Świat między wojnami.

— Totalitaryzmy.

— Druga Rzeczpospolita.

— Świat powojenny. Postęp cywilizacyjny i wyzwania XXI wieku

— Polska po drugiej wojnie światowej.

Programy powinny przewidywać zapoznanie uczniów z wybranymi wydarzeniami o przełomowym znaczeniu dziejowym oraz ze zjawiskami stanowiącymi o specyfice omawianej epoki czy kultury. Należy unikać przeladowania

programów materiałem faktograficznym, którego uczniowie nie są w stanie opanować ani wykorzystywać w przyszłości. Programy powinny przewidywać obowiązek systematycznej pracy z różnorodnymi źródłami historycznymi. Program może przewidywać chronologiczny lub problemowy układ treści nauczania.

Kompetencje:

W okresie nauczania podstawowego szkoła tworzy warunki do zdobycia kompetencji w zakresie:

Rozumienia miejsca człowieka w czasie historycznym, jego relacji z przyrodą, społecznością lokalną, ojczyzną, kręgiem kulturowym, innymi narodami i religiami.

Operowania podstawowymi kategoriami historycznymi: czasem, przestrzenią, ciągłością, zmiennością,

Ujmowania treści historycznych w związkach przyczynowo-skutkowych.

Oceniania faktów i wydarzeń historycznych.

Docierania do różnych źródeł informacji historycznej.

Interpretacji źródeł historycznych różnego typu.

Integracji wiedzy uzyskanej z różnych źródeł informacji.

Podejmowania edukacji historycznej na następnych etapach kształcenia.

ETAP IV

Zadaniem szkoły średniej dowolnego typu na tym etapie nauczania historii jest umożliwienie uczniom:

— pogłębiania wiedzy o otaczającym świecie, zachodzących w nim procesach i zjawiskach historycznych,

— rozwijania umiejętności praktycznych umożliwiających korzystanie z różnorodnych źródeł historycznych i wyników badań nad przeszłością,

— przygotowywania uczniów do samodzielnej integracji wiedzy o przeszłości czerpanej z różnych źródeł informacji,

— rozwijania umiejętności tworzenia własnych interpretacji przeszłości, ich prezentacji oraz obrony własnej opinii w ramach polemiki i dyskusji na forum publicznym.

Programy nauczania historii w etapie nauczania zaawansowanego szkoły średniej każdego typu winny zakładać wykorzystywanie podstawowej wiedzy i umiejętności historycznych wyniesionych przez uczniów z poprzednich etapów kształcenia. Ich celem ma być poszerzenie zakresu wiedzy o poszczególnych epokach i mechanizmach procesu historycznego poprzez problemowe ujęcie najważniejszych aspektów przeszłości. Program może zawierać chronologiczny lub problemowy układ treści. W programach powinny zostać uwzględnione następujące wątki tematyczne (bez konieczności wyczerpywania treści merytorycznych w każdej z epok):

Treści:

— Czynniki i drogi postępu w czasach najdawniejszych.

Starożytność:

Cywilizacje wschodnie. Grecja i Rzym starożytny — dorobek kultury i jego trwałość.

Średniowiecze:

Kręgi cywilizacji średniowiecznej. Uniwersalizm chrześcijański. Polska i jej dorobek dziejowy w wiekach średnich.

Epoka Nowożytna:

Odrodzenie włoskie i jego wpływ na Europę. Wielkie odkrycia geograficzne i konfrontacja Europy z odmiennymi kulturami i systemami wartości. Chrześcijaństwo w XVI—XVII w.

Przezwrot umysłowy XVII wieku w Europie. Oświecenie jako epoka w dziejach świata i Polski. Polska na tle europejskim w XVI—XVIII wieku.

Wiek XIX:

Przemiany społeczne, kulturowe i cywilizacyjne XIX wieku w Europie i świecie. Społeczeństwo polskie bez własnego państwa. *państwo*

Wiek XX:

I wojna światowa. Rewolucje rosyjskie. Świat między wojnami. Demokratyzacja i kultura nasowa. Totalitaryzmy

Polacy w odrodzonym państwie. Druga wojna światowa. Holocaust. Społeczeństwo polskie w okresie wojny. Świat po drugiej wojnie światowej — przemiany polityczne, społeczne i kulturowe. Rewolucja naukowo-techniczna. Polska i Polacy w powojennym świecie.

Kompetencje:

W okresie nauczania zaawansowanego szkoła tworzy warunki do zdobycia kompetencji w zakresie:

Scalania informacji pochodzących z różnorodnych źródeł w jeden spójny obraz przeszłości (umiejętność tworzenia syntezy).

Wykorzystania posiadanej wiedzy i umiejętności w życiu społecznym i zawodowym lub na następnych etapach edukacji historycznej.

Wykorzystywania różnorodnych technik pozyskiwania, selekcji, przetwarzania i interpretacji oraz przechowywania informacji.

Krytycznego porównywania poglądów i ocen.

Przedstawiania i obrony własnej opinii na forum publicznym.

ETAP V

Zadaniem szkoły na tym etapie nauczania historii jest umożliwienie uczniom:

- zapoznania się z metodologią naukowego poznawania i opisywania przeszłości,
- samodzielnego poszerzenia zakresu wiedzy historycznej w warunkach indywidualnej i zespołowej pracy uczniów,
- samodzielnego interpretacji i weryfikacji różnych typów materiałów źródłowych,
- zastosowania posiadanej wiedzy do samodzielnego tworzenia obrazu przeszłości,
- przygotowywania rozwiniętych wypowiedzi ustnych i pisemnych spełniających kryteria warsztatu naukowego historii,

Treści:

Treści nauczania na etapie V określają nauczyciele i uczniowie w oparciu o propozycje treści fakultatywnych zawarte w programie nauczania. Zestaw treści fakultatywnych winien zawierać propozycje różnorodnych sposobów poszerzenia zakresu wiedzy i kompetencji ucznia w stosunku do poziomu osiągniętego w poprzednim etapie nauczania, a jednocześnie uwzględniać wymogi egzaminu maturalnego i dalszych etapów edukacji.

Kompetencje:

W okresie nauczania rozszerzonego szkoła tworzy warunki do zdobycia kompetencji w zakresie:

Umiejętności udziału w życiu społecznym, politycznym i kulturalnym.

Samodzielnego zbierania, interpretowania, przetwarzania i przechowywania różnego typu informacji przydatnych do rekonstrukcji, opisu i oceny przeszłości.

Umiejętności przedstawienia wyników pracy i opinii (indywidualnej lub zespołu) i dyskusji/polemiki na forum publicznym.

Możliwości podjęcia dalszej edukacji humanistycznej na poziomie szkoły wyższej.

EDUKACJA OBYWATELSKA

Zgodnie z dotychczasowym usytuowaniem przedmiotu wiedza o społeczeństwie w ramowym planie nauczania, programy nauczania oparte o podstawę programową edukacji obywatelskiej powinny być realizowane na lekcjach wiedzy o społeczeństwie na III i V etapie kształcenia

ogólnego. Poszczególne treści podstawy programowej edukacji obywatelskiej i umiejętności powinny być także uwzględniane w nauczaniu innych przedmiotów (nauczanie początkowe, język polski, języki obce, historia, geografia, etyka) na wszystkich etapach kształcenia ogólnego. Nauczanie wiedzy o społeczeństwie powinno być prowadzone w korelacji z wymienionymi powyżej przedmiotami.

Cele edukacji obywatelskiej powinny stanowić podstawę prowadzonej przez szkołę pracy wychowawczej, zwłaszcza podczas lekcji wychowawczych i zajęć pozalekcyjnych.

Warunkiem osiągnięcia celów edukacji obywatelskiej jest odpowiednia atmosfera w szkole; podmiotowe traktowanie uczniów, przestrzeganie prawa wewnątrzszkolnego i oświatowego oraz możliwość praktycznej nauki zasad i procedur demokratycznych w ramach samorządności uczniowskiej.

Ogólne cele edukacji obywatelskiej

Ogólnym celem edukacji obywatelskiej jest przygotowanie uczniów do uczestnictwa w życiu społeczeństwa obywatelskiego i demokratycznego państwa prawa. Szkoła ma zapoznać uczniów z najważniejszymi zagadnieniami życia społecznego, przygotować do aktywnego w nim udziału oraz nauczyć podstawowych umiejętności związanych z życiem publicznym. Szkoła ma uczyć etosu demokratycznego oraz obywatelskiej odpowiedzialności. Aby to osiągnąć szkoła powinna stworzyć uczniom warunki do:

- zdobycia wiedzy na temat organizacji i zasad funkcjonowania społeczeństwa i państwa, ze szczególnym uwzględnieniem społeczeństwa obywatelskiego i demokratycznego państwa prawa,
- opanowania podstawowych umiejętności obywatelskich, w tym praktycznego stosowania zasad i procedur demokratycznych,
- współdziałania w grupie,
- angażowania się w działania na rzecz wspólnego dobra i spraw publicznych na terenie klasy, szkoły i szerszych społeczności,
- kształtowania postaw patriotycznych oraz poczucia przynależności do społeczności lokalnej, grupy etnicznej, narodu, społeczności europejskiej i światowej,
- rozwoju wrażliwości moralnej oraz samodzielnego wartościowania zjawisk życia społecznego.

ETAP I

Na tym etapie szkoła ma za zadanie:

- wprowadzać dzieci w świat wydarzeń życia społecznego,
- stworzyć uczniom na terenie klasy warunki do indywidualnego i grupowego działania na rzecz innych dzieci i całej klasy,
- wzmocnić w uczniach poczucie własnej wartości w relacjach z innymi,
- uczyć poszanowania potrzeb i praw innych osób: dzieci oraz dorosłych, rozwijać wrażliwość moralną.

Treści:

- Kim jestem — co lubię, co potrafię, co jest dla mnie ważne.
- Inni ludzie — podobieństwa i różnice, inny nie znaczy gorszy.
- Mój dom, moja rodzina, moje sąsiedztwo.

- Tradycje kulturowe (nasze i inne) — rodzinne, lokalne, narodowe.
- Symbole oraz święta narodowe i państwowe.
- Moja klasa, moja szkoła.
- Czy to jest słuszne? — normy i zasady regulujące życie.
- Moje prawa i prawa innych.

Kompetencje:

- Porozumiewanie się w sytuacjach społecznych mających miejsce w najbliższym otoczeniu dziecka; wyrażanie własnego zdania i słuchanie innych.
- Odczytywanie i szanowanie symboli narodowych i państwowych.
- Dostrzeganie i respektowanie różnic między ludźmi.
- Współdziałanie w grupie.
- Ocenianie zachowań i działań własnych i innych ludzi oraz postaci fikcyjnych bliskich dziecku.
- Znajomość norm współżycia w klasie i szkole.

ETAP II

Na tym etapie szkoła powinna kontynuować zadania etapu poprzedniego, a ponadto ma:

- zainteresować życiem publicznym i zapoznać z wybranymi jego elementami,
- kształcić podstawowe umiejętności społeczne i obywatelskie, zwłaszcza w oparciu o życie klasy i szkoły,
- rozwijać zdolność dostrzegania zdarzeń i działań z różnych punktów widzenia,
- rozwijać tolerancję i szacunek wobec innych ludzi, ich potrzeb i praw,
- przygotować do brania odpowiedzialności za te elementy rzeczywistości, na które dziecko ma wpływ,
- umożliwić uczniom aktywność i współdziałanie w klasie oraz w szkole.

Treści:

- Kim jestem — poczucie tożsamości i własnej wartości.
- Ja wśród ludzi — szacunek dla innych, tolerancja.
- Grupy, do których należymy — rodzina, rówieśnicy.
- Życie klasy, życie szkoły.
- Kto jest za co odpowiedzialny — o obowiązkach i odpowiedzialności.
- Jak ludzie się porozumiewają — wyrażanie własnych uczuć i myśli, słuchanie innych.
- Prawa dziecka — prawa człowieka.
- Życie publiczne: czym jest demokracja i skąd się wywodzi.
- Przynależność do szerszych społeczności — społeczność lokalna, grupa etniczna, naród, państwo, społeczność międzynarodowa.
- Tradycje regionalne, tradycje narodowe.

Kompetencje:

Na tym etapie uczniowie powinni doskonalić umiejętności opisane na etapie poprzednim, a ponadto uzyskać następujące kompetencje:

- Konstruktywne zachowanie się w sytuacjach konfliktowych.
- Podejmowanie decyzji indywidualnych i grupowych.
- Podejmowanie ról wspierających dobrą atmosferę i współpracę w grupie.
- Korzystanie z różnych źródeł informacji.
- Samodzielna ocena zachowań i działań swoich oraz cudzych i umiejętność jej uzasadniania.
- Stosowanie przyjętych norm współżycia w klasie i szkole.

ETAP III

Na tym etapie szkoła powinna kontynuować zadania etapu poprzedniego, a ponadto ma:

- zapoznać z regułami i procedurami demokratycznymi,
- zapoznać z zasadami ustroju i podstawowymi instytucjami RP,
- przygotować do obserwowania i rozumienia podstawowych zjawisk i wydarzeń życia społecznego, politycznego i gospodarczego w kraju i na świecie,
- rozwijać poczucie własnej wartości i przydatności dla społeczności,
- stworzyć uczniom warunki dla indywidualnego i grupowego działania na rzecz innych, w tym w ramach społeczności lokalnej,
- kształtować odpowiedzialność za siebie, innych, środowisko społeczne i naturalne.

Treści:

- Człowiek, obywatel, społeczeństwo, naród, państwo.
- Zasady demokracji — władza większości i prawa mniejszości, podział władz, wybory.
- Prawa i wolności człowieka — źródła, dokumenty, procedury ochrony.
- Aktywność obywatelska — formy udziału obywateli w życiu publicznym.
- Opinia publiczna i środki masowego przekazu.
- Ustrój polityczny i instytucje RP — Konstytucja RP, powoływanie i kompetencje organów władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej, partie polityczne.
- Samorząd lokalny — znaczenie, zadania, instytucje, formy aktywności obywateli na terenie gminy.
- Człowiek i gospodarka — mechanizmy gospodarki wolnorynkowej, rynek pracy, przekształcenia ustroju gospodarczego w RP.
- Polska w Europie i świecie — instytucje europejskie, organizacje międzynarodowe, procesy integracyjne.
- Główne problemy współczesnego świata — nierówności społeczne, bieda i głód, wojny i konflikty, migracje, uchodźcy, choroby cywilizacyjne i społeczne.
- Życie szkoły — samorządność, procedury demokratyczne, regulacje prawne.

Kompetencje:

Na tym etapie uczniowie powinni doskonalić umiejętności opisane na etapach poprzednich, a ponadto uzyskać następujące kompetencje:

- Znajomość zasad ustroju RP i najważniejszych kompetencji instytucji państwowych i samorządowych.
- Rozumienie podstawowych reguł i procedur demokratycznych oraz rozpoznawanie sytuacji, w których są one naruszane.
- Określenie miejsca Polski na mapie politycznej i gospodarczej świata.
- Umiejętność rozwiązywania konfliktów, w tym zawierania kompromisów.
- Odróżnianie faktów od opinii.
- Wyrażanie swojego zdania w formach adekwatnych do sytuacji społecznej.
- Słuchanie opinii innych, widzenie i opisywanie wydarzeń z różnych punktów widzenia, uczestniczenie w dyskusji i obrona własnego stanowiska.
- Współpraca w grupie z uwzględnieniem podziału zadań i podejmowania decyzji grupowych.
- Stosowanie podstawowych procedur demokratycznych na terenie klasy i szkoły.
- Załatwianie prostych spraw urzędowych, pisanie prostych pism urzędowych, wypełnianie pism urzędowych.

Rozpoznawanie własnych praw i obowiązków w życiu społecznym.

Ocenianie zachowań i postaw uczestników życia publicznego z punktu widzenia wartości demokratycznych.

ETAP IV

Na tym etapie szkoła ma za zadanie:

- pomóc zrozumieć procesy i aktualne wydarzenia społeczne, polityczne i gospodarcze w kraju i na świecie oraz doskonalić umiejętność postępowania się podstawowymi pojęciami z tego zakresu,
- zapoznać ze znaczeniem i sposobami ochrony praw człowieka,
- zaznajomić z obowiązującymi w szkole prawami ucznia — prawem szkolnym, statutem szkoły, innymi regulacjami prawnymi oraz mechanizmami ochrony praw ucznia.
- stwarzać uczniom warunki do współdziałania,
- sprzyjać angażowaniu się uczniów w sprawy publiczne, w tym w działania samorządu uczniowskiego,
- umożliwić uczniom zajmowanie stanowiska w sprawach publicznych na forum klasy i szkoły.

Treści:

- Historyczne i współczesne formy organizacji społeczeństw, formy rządów, typów ustrojów.
- Podłoże i przejawy różnicowania społecznego i politycznego.
- Procesy integracyjne i dezintegracyjne we współczesnym świecie.
- Pojęcia: społeczeństwo, państwo, prawo, demokratyczne państwo prawa, konstytucja, prawa człowieka, mechanizmy ochrony praw i wolności, parlament, organy władzy, partie polityczne, samorząd, społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, gospodarka wolnorynkowa, polityka monetarna i budżetowa.

Kompetencje:

Na tym etapie uczniowie powinni doskonalić umiejętności opisane na etapach poprzednich, a ponadto uzyskać następujące kompetencje:

- Korzystanie z różnych źródeł informacji o życiu publicznym.
- Prezentowanie i uzasadnianie swojej opinii w ramach polemiki i dyskusji na forum klasy.
- Samodzielny wybór obszaru swojej aktywności na rzecz szerszej społeczności.
- Stosowanie wybranych procedur i zasad demokratycznych w życiu klasy i szkoły.
- Podejmowanie różnych ról grupowych i organizowanie pracy zespołowej.
- Rozpoznawanie sytuacji naruszania praw ucznia oraz określanie właściwych procedur ich obrony.

ETAP V

Na tym etapie szkoła powinna kontynuować zadania etapu poprzedniego, a ponadto ma:

- dostarczyć wiedzę na temat zasad i funkcjonowania demokratycznego państwa prawa,
- pomóc zrozumieć procesy i wydarzenia polityczne, społeczne i ekonomiczne oraz zachęcić do zajęcia wobec nich własnego stanowiska,
- przygotować do samodzielnego udziału w życiu publicznym — wykorzystywania w praktyce zdobytej wiedzy o zasadach tworzenia i działania instytucji życia publicznego.

- rozwijać poczucie odpowiedzialności za sprawy publiczne,
- przygotować do przedstawiania i obrony własnej opinii na forum publicznym,
- modelować i wspierać postawy tolerancji światopoglądowej, politycznej i rasowej,
- pomóc zorientować się w wymogach rynku pracy i perspektywach zatrudnienia.

Treści:

- Fundamentalne zasady demokracji; rządy prawa, suwerenność narodu, trójpodział władz, prawa człowieka, konstytucjonalizm.
- Prawa i wolności; katalog praw, dokumenty, mechanizmy ochrony, granice.
- Społeczeństwo obywatelskie; formy udziału obywateli w życiu publicznym, stowarzyszenia, samorząd zawodowy, związki zawodowe, partie polityczne, opinia publiczna, środki masowego przekazu.
- Społeczeństwo polskie; struktura i przemiany.
- Modele ustrojowe państw demokratycznych; demokracja bezpośrednia i reprezentacyjna, systemy wyborcze, główne państwa — rząd — parlament, centralizm — federalizm.
- Ustrój państwowy RP; ustrój PRL a ustrój RP, debata konstytucyjna i jej rezultaty, organy władzy i ich kompetencje.
- Samorząd terytorialny; społeczność lokalna, samorząd a państwo, powiązania regionalne i globalne.
- System prawny RP; zasady tworzenia i egzekwowania prawa, organy ochrony prawnej, procedura karna, cywilna i administracyjna, prokuratura i policja, obywatel wobec prawa.
- Gospodarka wolnorynkowa; mechanizmy mikro- i makroekonomiczne, międzynarodowe powiązania gospodarcze, ustawowe warunki prowadzenia działalności gospodarczej w RP.
- Problemy okresu transformacji, rynek pracy, system podatkowy.
- Polska w Europie, Polska w świecie; polityka międzynarodowa, Polska i Unia Europejska, Polska i NATO.
- Problemy współczesnego świata; ład międzynarodowy, współpraca i rywalizacja, kraje biedne i kraje bogate, nowe kraje na mapie świata, normy i instytucje.
- Obszary demokracji w życiu szkoły; prawo szkolne, procedury demokratyczne możliwe do zastosowania w szkole, mechanizmy ochrony praw ucznia.

Kompetencje:

Na tym etapie uczniowie powinni doskonalić umiejętności opisane na etapie poprzednim, a ponadto uzyskać następujące kompetencje:

- Orientowanie się w procesach oraz wydarzeniach społecznych i politycznych; tworzenie własnych interpretacji.
- Znajomość systemu prawnego oraz podstawowych norm prawnych, rozumienie i interpretowanie ich (w tym norm dotyczących prawa pracy i podatków).
- Prezentowanie i obrona własnych opinii w ramach polemiki i dyskusji na forum publicznym, prowadzenie zebrań, podejmowanie dyskusji.
- Podejmowanie decyzji dotyczącej dalszego kształcenia się i pracy.
- Poszukiwanie pracy w tym ocena własnych możliwości, pisanie życiorysu, autoprezentacja.
- Znajomość zakresu i trybu działania urzędów i instytucji służących obywatelom oraz umiejętność załatwiania w nich spraw.

EDUKACJA CZYTELNICZA I INFORMACYJNA

Zapisać poniżej treści zalecane są do uwzględnienia w indywidualnych planach wszystkich nauczycieli w szkole przy współdziałaniu z nauczycielami bibliotekarzami w bibliotece (mediotece) szkolnej.

ETAP I

Celem edukacji bibliotecznej na tym etapie jest:

- Wdrażanie do kulturalnego zachowania się w bibliotece.
- Przystawianie pojęć związanych z biblioteką (wypożyczalnią, czytelnia) i podstaw korzystania z niej.
- Podejmowanie prób inscenizowania tekstu lub utworu muzycznego.
- Organizowanie zajęć inspirujących spontaniczną twórczość dziecka w oparciu o książkę i inne media.
- Foszukiwanie sposobów zaciekawienia dzieci światem baśni i codzienności szkolnej i domowej zawartych w utworach prozatorskich i wierszowanych.

Treści:

- Biblioteka szkolna — jej pomieszczenia i zbiory.
- Książka, czasopismo — budowa, zawartość treściowa.
- Mały czytelnik w bibliotece — kultura czytania, słuchania, oglądania.
- Głośne czytanie baśni.
- Czytanie krótkich utworów z podziałem.
- Opowiadanie o codzienności szkolnej, domowej w nawiązaniu do książki (tematy zaproponowane przez uczniów).
- Katalog ilustrowany.
- Karta katalogowa katalogu alfabetycznego.

Kompetencje:

Uczniowie mają możliwość uzyskania następujących kompetencji:

- Rozpoznawanie zbiorów dostępnych dla ich grupy wiekowej.
- Ciche czytanie tekstu ze zrozumieniem.
- Korzystanie z nagrań audio i video.
- Swobodne wypowiadanie się na temat przeczytanej książki lub na temat dowolny.
- Czytania głośnego lub z podziałem na role (podczas zajęć grupowych).
- Korzystanie z informacji zawartych na karcie katalogu ilustrowanego i alfabetycznego.

ETAP II

Celem edukacji bibliotecznej na tym etapie jest:

- Przystosowanie uczniów do samodzielnej pracy z literaturą popularnonaukową, czasopismami z wielu dziedzin wiedzy.
- Budzenie zainteresowań literackich przez kontakt z utworami i ich adaptacjami.
- Ukazywanie uczniom możliwości korzystania z pozaksiążkowych (np. audiowizualnych) źródeł informacji i wdrażanie do umiejętnego i celowego ich doboru zgodnie z potrzebami.
- Wykorzystanie samodzielnego myślenia do formułowania własnych przemyśleń i wypowiedzi.
- Inspirowanie dzieci do indywidualnej twórczości i działań w dziedzinie literackiej, plastycznej, wydawniczej i in.

Treści:

- Kartoteki. Literatura popularnonaukowa. Układ treści książki i czasopisma. Pozaksiążkowe źródła informacji. Książka źródłem inspiracji do:
 - indywidualnej twórczości,
 - samodzielnego wypowiedzi,
 - działań wydawniczych.
- Biblioteka domowa. Biblioteka publiczna -- osiedlowa.

Kompetencje:

Uczniowie mają możliwość uzyskania następujących kompetencji:

- Posługiwanie się katalogami, kartotekami, w celu uzyskania poszukiwanych informacji na określony temat.
- Wykorzystywanie literatury popularnonaukowej do poszerzania wiedzy oraz rozwijania swoich zainteresowań.
- Szybkie orientowanie się w treści książki i czasopisma.
- Wykorzystywanie doświadczeń przy gromadzeniu zbiorów do biblioteki domowej.
- Swobodne korzystanie z zasobów biblioteki w najbliższym środowisku.
- Wypowiadanie się na temat przeczytanej literatury.
- Podejmowanie prób redakcyjnych i wydawniczych (np. szkolne, klasowe, biblioteczne czasopismo).

ETAP III

Celem edukacji bibliotecznej na tym etapie jest:

- Tworzenie własnego warsztatu pracy umysłowej przez umiejętnę gromadzenie i przechowywanie książek oraz innych mediów.
- Swobodne poruszanie się wśród informacji zawartych w warsztacie biblioteki szkolnej i innej, w celu doboru treści do wybranego tematu.
- Podejmowanie prób wprowadzania nowoczesnych sposobów szybkiego czytania, zapamiętywania, notowania.
- Wspieranie aktywności uczniów w kołach zainteresowań i innych przejawach życia szkoły.
- Propozycje interesującej pracy w grupie zmierzającej do skutecznego udziału w konkursach dziedzinowych i tematycznych.
- Podejmowanie działań w celu rozwijania zainteresowań życiem kulturalnym poza szkołą w kontakcie z muzeum, teatrem, kinem i bibliotekami różnych typów.
- Rozpoznawanie i umiejętne kierowanie fascynacjami literackimi uczniów dla zaspokajania ich indywidualnych potrzeb.

Treści:

- Warsztat pracy indywidualnej ucznia; dobór, gromadzenie i przechowywanie materiałów.
- Dokumenty gromadzone w bibliotece i ich wartość informacyjna.
- Opis i spis bibliograficzny.
- Przejawy kultury ludzkości — pismo, książka, druk, CD-ROM.
- Społeczna rola biblioteki i różnych ośrodków kultury jak: muzea, teatry, galerie sztuki, kina, sale koncertowe.
- Biblioteka inicjatorem konkursów czytelniczych.
- Indywidualny czytelnik w bibliotece:
 - uczestnik konkursów dziedzinowych
 - entuzjasta, hobbista, kolekcjoner
 - młody twórca.
- Grupa, klasa w bibliotece.

Kompetencje:

Uczniowie mają możliwość uzyskania następujących kompetencji:

- Wyszukiwanie potrzebnych informacji z dokumentów bibliografii i innych mediów, ich właściwy dobór i selekcja.
- Sporządzanie i przechowywanie notatek (streszczeń, planów, cytatów, wniosków).
- Sporządzanie potrzebnych opisów i spisów bibliograficznych, np. do referatu.
- Wartościowanie i oceny takich osiągnięć dziejowych jak rozwój pisma, książki, druku i nowoczesnych środków przekazu.
- Docieranie do innych bibliotek i ośrodków kultury i informacji.
- Realizowanie własnych zainteresowań.
- Realizowanie indywidualnych pasji czytelniczych poprzez uczestnictwo np. w konkursach czy twórczość własną.

ETAP IV

Celem edukacji bibliotecznej na tym etapie jest:

— Umiejętne wykorzystywanie przez użytkownika wyszukanych informacji; selekcjonowanie, przetwarzanie i dostosowanie ich do określonych, indywidualnych celów.

— Wskazanie możliwości interdyscyplinarnego traktowania wiedzy i wykorzystywania jej w pracy umysłowej i działaniach w społeczności.

— Umożliwienie korzystania z różnych mediów i technik komunikowania się.

— Poznawanie bibliotek o wyższym stopniu organizacji i wdrażanie umiejętności samodzielnego korzystania z nich.

— Współdziałanie w kształtowaniu postaw ekologicznych i prozdrowotnych w oparciu o literaturę i odpowiednio dobrane formy.

— Utrwalanie w uczniu poczucia własnej wartości w kontekście twórczości własnej.

Treści:

Księgozbiór podręczny (słowniki, encyklopedie, atlasy, informatory, kompendia wiedzy, roczniki statystyczne itp.).

Książki popularnonaukowe i ich wartość informacyjna, czasopisma specjalistyczne, różne dyscypliny wiedzy.

Edukacyjne programy komputerowe i z innych mediów.

Katalogi i kartoteki biblioteczne; automatyzacja procesów informacyjnych.

Najnowsze techniki służące rozwijaniu sprawności umysłowej i komunikowaniu się wzajemnemu (szybkie czytanie, zapamiętywanie i przetwarzanie informacji; notowanie; selekcja i przechowywanie informacji).

Opis bibliograficzny (książki, jej fragmentu, artykułu i in.).

Zestawienie tematyczne z wykorzystaniem materiałów książkowych i pozaksiążkowych.

Biblioteka wyżej zorganizowana (np. naukowa, fachowa).

Biblioteka Narodowa, jej rola i zasady funkcjonowania.

Oferta biblioteki szkolnej służąca pobudzaniu zainteresowań wiedzą, wywołująca pracę w zespole i twórcze postawy młodych (konkursy, wystawy, dyskusje, spotkania z poezją, sejmiki literackie).

Czytelnik — człowiek — obywatel (postawy etyczne, moralne, patriotyczne, zdrowotne i ekologiczne w zderzeniu z literaturą).

Kompetencje

Uczniowie mają możliwość uzyskania następujących kompetencji:

Korzystanie ze zbiorów i warsztatu informacyjnego biblioteki szkolnej lub innej, a także ze współczesnych multimediów.

Sprawne czytanie i notowanie oraz selekcjonowanie wiedzy.

Sporządzanie opisów i spisów bibliograficznych przydatnych do własnych opracowań.

Współpraca w zespole z zachowaniem prawa do własnego zdania.

Wypowiadanie się w słowie, piśmie i twórczości indywidualnej (literackiej, plastycznej, muzycznej i in.).

ETAP V

Celem edukacji bibliotecznej na tym etapie jest:

— Uporządkowanie i utrwalenie umiejętności nabytych w poprzednich etapach pracy.

— Osiągnięcie dojrzałości i sprawności czytelniczej przez dobór i krytyczną interpretację tekstów literackich.

— Utrwalenie umiejętności percepcji różnych przejawów twórczości człowieka w dziedzinie literatury i sztuki.

— Korzystanie ze skomputeryzowanej biblioteki (medioteki) jako centrum globalnej informacji.

Treści:

Własny warsztat pracy samokształceniowej; syntetyzowanie wiedzy; rola multimediów.

Biblioteki w Polsce i poza jej granicami; różne ośrodki informacji i dokumentacji (archiwa, muzea, galerie i in.).

Utwór literacki, jego wartościowanie i krytyczna ocena (dobra — zła książka, arcydzieło, kicz, zjawisko mody czytelniczej).

Książka jako źródło głębszych przeżyć (duchowych, intelektualnych, artystycznych); książka a inne środki przekazu. Literatura fachowa i informacyjna jako pomoc w wyborze zawodu i drogi życiowej.

Osobowość człowieka a wzorce (literackie, społeczne, historyczne); odpowiedzialność, godność, otwartość, samodzielność w myśleniu i działaniu.

Kompetencje

Uczniowie mają możliwość uzyskania następujących kompetencji:

Organizowanie własnej pracy służącej samokształceniu i rozwojowi osobowości.

Posługiwanie się najnowszymi technikami informacyjnymi.

Korzystanie z bibliotek o różnej zasobności i profilach zbiorów; odnajdywanie dokumentów gromadzonych w innych ośrodkach (np. archiwach, ośrodkach normalizacji i in.).

Syntetyzowanie wiadomości z różnych dziedzin wiedzy.

Dokonywanie wyborów czytelniczych.

Ocena faktów, zdarzeń i postaw w odniesieniu do literatury, wydarzeń dziejowych i życia.

Precyzowanie własnych ideałów i planów życiowych, także rodzinnych i zawodowych.

EDUKACJA FILOZOFICZNA

Cel przedmiotu:

(na poziomie szkoły podstawowej — będą to dociekania filozoficzne, na poziomie szkoły średniej — filozofowanie i kształcenie filozoficzne).

Poszerzenie obszaru myślenia i wyrobienie potrzeby przekraczania barier dzielących różne nauki.

Umożliwienie ukształtowania zintegrowanego obrazu siebie i świata.

Rozwój niezależnej władzy sądenia z jednoczesnym przygotowaniem do ponoszenia odpowiedzialności za bieg spraw, na które jednostka ludzka może mieć wpływ.

Przyswojenie umiejętności wyławiania w życiu tego co ważne, ważniejsze i najważniejsze.

Dociekania filozoficzne (zadania I, II i III etapu edukacji)

ETAP I

Zadaniem szkoły jest przygotowanie ucznia pod względem emocjonalnym, intelektualnym, społecznym i moralnym do podejmowania zadań dalszych etapów, rozbudzenie zainteresowań i motywacji do poznawania siebie i świata.

Zadaniem kształcenia filozoficznego jest umożliwienie uczniowi:

— rozbudzenia potrzeby rozumienia i doskonalenia samego siebie, ciekawości wobec świata i otoczenia społecznego,

— zauważenia podstawowych cech wspólnych wszystkim ludziom,

— uczenia się rozwiązywania problemów intelektualnych, we współpracy z zespołem w celu tworzenia wspólnoty dociekającej.

Treści:

Postrzeganie siebie, dostrzeganie indywidualnych cech własnych i najbliższych osób.

Wyjaśnianie swoich zachowań, ich przyczyn i konsekwencji.

Przyjmowanie odpowiedzialności za siebie.

Uczestnictwo w grupie.

Porozumiewanie się z innymi.

Odpowiedzialność za zdrowie własne i innych.

Kompetencje:

Dostrzeganie podobieństw i różnic między ludźmi.
Znajomość zasad tolerancji i jej granic.
Rozróżnianie uczuć i zachowań innych.
Dostrzeganie związku między zachowaniem i uczuciami.
Znajomość praw i obowiązków własnych.
Rozpoznawanie praw i obowiązków najbliższych osób.
Znajomość zasad i reguł obowiązujących we współżyciu społecznym.
Rozróżnianie praw i obowiązków dorosłych i dzieci.
Uzasadnianie własnych opinii i poglądów.
Znajomość sposobów dbania o własne zdrowie.

ETAP II

Zadaniem szkoły jest współtworzenie warunków do uzyskania przez ucznia podstaw wiedzy o kulturze, jej formach, zasadach życia indywidualnego i społecznego.

Zadaniem kształcenia filozoficznego jest umożliwienie uczniowi:

- dostrzeżenia istoty różnic między człowiekiem i otaczającym światem,
- poznanie i zrozumienie sensu praw i obowiązków, zasad i reguł, zakazów i nakazów,
- zrozumienie wartości, jak: piękno, prawda, dobro, które porządkują widzenie świata i ludzkiej rzeczywistości,
- uczenie się poprawnego uzasadniania własnego zdania i szacunku dla opinii innych osób.

Treści:

Kim jest osoba. Człowiek a zwierzę. Prawa ludzi i prawa zwierząt.

Przekonania, zasady, reguły.

Uzasadnianie opinii, kryteria ocen, wydawanie sądów.

Myślenie, przewidywanie, konsekwencje.

Wartości. Dobro. Prawda. Piękno.

Wolność, determinizm czy przypadek.

Kompetencje:

Dostrzeganie różnic między człowiekiem a zwierzęciem.
Umiejętność odczytywania źródeł własnych przekonań.
Umiejętność odczytywania wartości w istniejącej rzeczywistości.
Znajomość współczesnych kryteriów piękna.
Rozróżnianie obyczaju, moralności i prawa.

ETAP III

Zadaniem szkoły jest umożliwianie uczniowi pogłębiania wiadomości prowadzących do rozumienia świata, siebie, odnajdywania w nim własnego miejsca i uczestnictwa w jego kształtowaniu.

Zadaniem kształcenia filozoficznego jest umożliwienie uczniowi ukształtowania:

- postawy nieustannego stawiania pytań sobie samemu, systematycznej dociekliwości i refleksyjności wobec wiedzy, rozwijanie aktywności umysłowej,
- poczucia związku z własną rodziną, krajem, kulturą, religią dla otwarcia się i zaakceptowania różnorodności kultur w otaczającym świecie,
- umiejętności nadawania różnym formom własnej aktywności sensu społecznego, etycznego i estetycznego,
- umiejętności dyskusowania, różnych sposobów wnioskowania i uzasadniania, poszanowania prawa do różnorodności opinii,
- umiejętności dialogu społecznego, mediacji i demokratycznego podejmowania wspólnych decyzji.

Treści:

Konflikty, ich przyczyny, kompromisy i negocjacje.

Przyjaźń, jej rodzaje i znaczenie.

Wolność i jej różne rozumienie. Anarchia. Obowiązek i odpowiedzialność

Poznanie i jego formy. Wiedza. Doświadczenie. Autorytety.
Demokracja, wspólnota, stowarzyszenia.
Integracja i dezintegracja społeczna.
Przemiany społeczne. Przyczyny, konsekwencje.
Władza i jej podział.
Równość i sprawiedliwość. Prawo i jego znaczenie. Prześwątlenie.
Praca — jej osobotwórczy wymiar.

Kompetencje:

Dostrzeganie różnorodności postaw i poglądów.
Umiejętność krytycznego myślenia.
Umiejętność dialogu i dyskusji.
Rozumienie celów i zadań instytucji społecznych.
Umiejętność oceniania zjawisk społecznych.
Umiejętność dokonywania wyboru wartości i tworzenia właściwej ich hierarchii.
Rozumienie praw i obowiązków własnych i innych osób.
Szczepienie godności osobistej własnej i innych.

Kształcenie filozoficzne i filozofowanie — zadania etapu IV i V

ETAP IV

Zadaniem szkoły jest utwierdzenie w uczniu poczucia własnej podmiotowości, umiejętności analizowania i oceniania zjawisk społecznych oraz dokonywania wyboru wartości.

Zadaniem kształcenia filozoficznego na tym etapie jest umożliwienie uczniowi:

- uświadomienia specyfiki zagadnień filozoficznych, ich genezy, rozwoju, roli w kulturze, znaczenia dla odnalezienia własnej tożsamości i formowania stosunku do świata,
- wdrażanie do porządnego i krytycznego myślenia, rozwijanie umiejętności uczestnictwa w dialogu,
- prezentacji własnego stanowiska i jego obrony,
- rozwijanie samopoznania poprzez uświadamianie ważnych problemów moralnych i rozwijanie umiejętności oceniania zjawisk społecznych i kulturowych.

Treści:

Czym jest filozofia? — różne rozumienie filozofii. Działy filozofii. Filozofia a inne nauki.

Spór o naturę rzeczywistości (monizm, dualizm, materializm, spirytualizm). Spór o istnienie Boga.

Drogi poznawania świata. Doświadczenie a rozum? Rozum, wiara, intuicja. Poznanie potoczne i naukowe.

Człowiek wobec wartości. Różne koncepcje etyczne.

Logika jako nauka o poprawnym myśleniu.

Kompetencje:

Umiejętność rzetelnego prezentowania cudzych poglądów.
Umiejętność konfrontacji różnych poglądów.
Umiejętność przezwyciężania intelektualnej rutyny.
Umiejętność prowadzenia dialogu.
Umiejętność przezwyciężania stereotypów, przezwyciężania fanatyzmu i nietolerancji.

ETAP V

Zadaniem szkoły jest umożliwienie uczniowi pogłębiania wiedzy w zakresie wybranych kierunków oraz przygotowanie do odpowiedniego uczestnictwa w życiu społecznym.

Zadaniem kształcenia filozoficznego jest umożliwienie uczniowi:

- Poznania podstawowej wiedzy filozoficznej pozwalającej na dostrzeżenie jej wpływu na ludzkie postępowanie, stosunek do świata i relacje między ludźmi,
- Ukształtowanie aktywnej postawy wobec świata opartej na wrażliwości moralnej, poczuciu odpowiedzialności za los własny i innych ludzi,

— Pogłębienie samowiedzy poprzez uświadomienie ważnych zagadnień związanych z istnieniem w świecie i w społeczeństwie.

Treści:

Ja poznające świat. Człowiek w porządku wszechświata. Natura człowieka. Godność człowieka. Znaczenie kultury i cywilizacji.

Sens i wartości ludzkiego istnienia.

Główne problemy współczesnej moralności.

Filozofia polityki.

Filozofia współczesna, najważniejsze kierunki (filozofia analityczna, tomizm współczesny, fenomenologia, egzystencjalizm, hermeneutyka, filozofia dialogu, postmodernizm).

Kompetencje:

Rozumienie europejskiego i światowego dorobku kulturowego.

Umiejętność kierowania własnym rozwojem i tworzenie harmonii wewnętrznej.

Umiejętność harmonijnego współistnienia i współdziałania ze środowiskiem społeczno-przyrodniczym.

Tolerancja światopoglądowa.

Szacunek dla tradycji i dorobku kulturowego własnego narodu.

Umiejętność uczestnictwa w dialogu.

JĘZYK OBCY NOWOŻYTNY

Celem głównym nauki języka obcego jest umożliwienie uczniowi rozumienia i posługiwania się językiem obcym dla celów komunikacyjnych, a więc praktycznych. Język obcy potrzebny mu będzie w negocjacjach, biznesie, przyszłej pracy zawodowej, kontaktach międzyludzkich, podróżach lub jako narzędzie poznawcze w dalszej edukacji. Uwzględniając powyższe, przykładowe zapotrzebowanie nauka języka obcego odbywa się niejako dwupłaszczyznowo. W aspekcie lingwistyczno-literackim oraz w aspekcie kontaktów społecznych i ogólnoludzkich. Płaszczyzna lingwistyczna dostarcza odpowiedniego materiału językowego wraz z czterema podstawowymi sprawnościami (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) oraz umiejętnościami niezbędnymi do używania języka obcego dla celów komunikacyjnych. Płaszczyzna społeczno-ludzka rozszerza umiejętność współżycia społecznego, wyczuła na odrębność kulturową, rozwija tolerancję i chęć współpracy.

OGÓLNYM CELEM EDUKACJI JĘZYKOWEJ JEST

— Zapewnienie uczniom pełnego, szeroko rozumianego wykształcenia, którego niekwestionowanym komponentem jest znajomość nowożytnych języków obcych.

— Wyposażenie uczniów w umiejętności zapewniające skuteczną komunikację językową w co najmniej dwóch językach obcych o międzynarodowym zasięgu.

— Umożliwienie uczniom stosowania języka obcego jako narzędzia zdobywania informacji w procesach poznawczych (nauczanie interdyscyplinarne).

— Umożliwienie uczniom uczestniczenia w wielojęzycznej i wielokulturowej rzeczywistości współczesnej Europy i świata oraz jej pełniejszego pojmowania.

— Rozwijanie postaw tolerancji i szacunku dla odrębności kulturowych i etnicznych.

— Dopasowanie polskiej rzeczywistości szkolnej w nauczaniu języków obcych do standardów europejskich.

Kategoria „treści” w niniejszym dokumencie rozumiana jest głównie jako określenie poziomu języka przewidzianego dla danego etapu kształcenia, ukazanego przez pryzmat celów podcinkowych.

Pełen inwentarz językowy stanowiący punkt odniesienia dla autorów programów jest zawarty w dwóch dokumentach Rady Europy, które określają pośredni (Waystage Level) i docelowy (Threshold Level), poziom języka obcego gwarantujący skuteczną komunikację.

Inwentarz językowy obejmuje cztery kategorie, które muszą być uwzględniane przy nauce i uczeniu się języka obcego:

— sytuacje, w których uczeń będzie umiał posłużyć się językiem obcym,

— tematy, na które będzie umiał się wypowiedzieć,

— struktury gramatyczne, jakie w toku nauki opanuje czynnie,

— funkcje językowe, jakie będzie umiał realizować.

ETAP I wstępny (nieobowiązkowy)

Zadaniem szkoły na tym etapie jest:

● Umożliwić uczniom wczesny start językowy, to jest

— zapewnić kontakt z językiem obcym w formie relaksowo-zabawowej, stymulującej stopniowo proste wypowiedzi ustne,

— uruchomić naturalny potencjał zdolności naśladowczych dziecka w kierunku ustnej nauki języka obcego,

— uświadomić dziecku na możliwość własnej komunikacji w innym języku niż ojczysty.

● Wzbudzić i umacniać motywację do nauki języka obcego.

Treści:

Proste rymowanki, wierszyki, piosenki, bajki, proste instrukcje do gier ruchowych.

Wybrane słownictwo i zwroty odnoszące się bezpośrednio do najbliższego otoczenia dziecka oraz jego zainteresowań.

Rozwijanie dwóch podstawowych sprawności językowych: rozumienia ze słuchu i mówienia.

Bardzo ogólne wprowadzenie do sprawności czytania. Podejmowanie prób czytania pojedynczych wyrazów lub ich prostych kombinacji obejmujących materiał leksykalny znany dziecku fonetycznie.

Dobór specyficznych treści w gestii autorów programu.

Kompetencje:

Wykazywanie rozumienia języka mówionego poprzez reakcję ruchową, graficzną i werbalną.

Samodzielne prezentowanie języka mówionego na dowolnie wybranym przykładzie piosenki, wierszyka, rymowanki itp.

Opanowanie prawidłowej fonetyki przyswojonego słownictwa.

ETAP II wprowadzenie pierwszego języka obcego

Zadania szkoły na tym etapie:

— kontynuacja etapu I (jeżeli miał miejsce),

— rozbudzanie zainteresowania edukacją językową w ogóle i zawartego w niej potencjału,

— wzmacnianie motywacji do nauki języka obcego przez kształtowanie pozytywnej postawy w stosunku do konkretnego języka oraz kultury, której jest nośnikiem,

— zapewnienie tolerancji dla zróżnicowanych zdolności językowych poszczególnych uczniów,

— wzmacnianie indywidualnych zainteresowań uczniów, a w szczególności rozwijanie uzdolnień językowych,

— stworzenie w klasie możliwości współpracy służącej zarówno celom językowym, jak i lepszym kontaktom personalnym,

— pobudzanie wyobraźni i twórczej postawy, animacyjnych postaw wobec stawianych zadań,

— rozwijanie w uczniach poczucia własnej wartości oraz wiary we własne możliwości językowe

- przygotowanie do podejmowania odpowiedzialności za własny rozwój,
- umożliwienie podejmowania prób samodzielnego uczenia się, wyszukiwania i przetwarzania informacji.

Treści:

CEL ODCINKOWY: osiągnięcie poziomu języka zapewniającego minimum komunikacji podczas potencjalnej wizyty w kraju nauczanego języka lub przyjmowania tolerancyjnego, rodzimego mówcy we własnym domu. Dobór specyficznych treści z pełnego inwentarza językowego w gestii autorów programów.

Podstawowe struktury gramatyczne umożliwiające formułowanie wypowiedzi w odniesieniu do wydarzeń teraźniejszych, przeszłych i przyszłych.

Podstawowe funkcje językowe umożliwiające posługiwanie się językiem w prostych, nieformalnych sytuacjach dnia codziennego.

Rozwijanie sprawności czytania i pisania, zaznajomienie z podstawowymi zasadami ortografii.

Dalsze doskonalenie sprawności mówienia i rozumienia ze słuchu.

Praca ze słownikiem dwujęzycznym oraz stosownymi materiałami uzupełniającymi.

Wykonywanie projektów zespołowych.

Kompetencje:

rozumienie ze słuchu

rozumienie ogólnego sensu sytuacji komunikacyjnych, rozumienie ogólnego sensu oraz wyszukiwanie konkretnych szczegółów w pytaniach, ogłoszeniach, prostych informacjach, prognozach pogody, dialogach i nieskomplikowanych relacjach, całkowite rozumienie instrukcji nauczyciela;

sprawne mówienie

umiejętność zadawania pytań oraz udzielania odpowiedzi,

umiejętność zdobywania i udzielania informacji w typowych sytuacjach dnia codziennego,

umiejętność formułowania krótkiej wypowiedzi własnej o sobie, rodzinie, najbliższym otoczeniu,

umiejętność porozumiewania się z partnerem w parze ćwiczeniowej oraz nauczycielem,

umiejętność inicjowania i podtrzymywania prostej rozmowy dotyczącej typowych sytuacji dnia codziennego,

opanowanie systemu fonetycznego języka oraz podstawowych wzorców intonacji zdaniowej;

sprawne czytanie

odczytywanie powszechnych znaków ulicznych, prostego menu, rozkładu jazdy, ogłoszeń, reklam, listów, historyjek fabularnych i tekstów opisowych na określone tematy,

umiejętność wyszukiwania żądanych informacji w tekstach nieco trudniejszych,

rozumienie ogólnego sensu tekstów nieco trudniejszych;

sprawne pisanie

uczeń jest świadomy różnic między fonetyczną a graficzną wersją wyrazu, większość słów umie zapisać poprawnie.

uczeń umie wypełniać proste formularze, ankiety, sporządzić krótką notatkę lub wiadomość,

uczeń umie sformułować kilka zdań o sobie i swych zainteresowaniach w formie listu;

inne umiejętności

uczeń jest świadomy, że można rozumieć ogólny sens wypowiedzi ustnej lub pisemnej bez konieczności rozumienia wszystkich szczegółów oraz umie sobie z nią poradzić językowo,

uczeń umie korzystać ze słownika dwujęzycznego oraz różnych źródeł informacji,
uczeń umie współpracować w grupie przy realizacji wspólnego projektu.

ETAP III

Zadania szkoły na tym etapie:

- Zapewnienie kontynuacji poprzedniego etapu oraz możliwości doskonalenia nabytych już umiejętności.
- Zapewnić możliwość nauki drugiego języka obcego.
- Zapewnienie możliwości korzystania ze stosownych materiałów autentycznych.
- Dalsze wzmacnianie pozytywnego stosunku do nauczanego języka oraz kultury, którą reprezentuje.
- Zapewnienie uczniowi maksimum ekspozycji oraz możliwości aktywnego uczestnictwa w używaniu języka mówionego i pisanego.
- Umacnianie pozytywnego wizerunku własnego, zwłaszcza w odniesieniu do możliwości językowych.
- Zapewnienie większej niezależności w przyswajaniu języka obcego.
- Przygotowanie ucznia do wyszukiwania potrzebnej informacji z ogromu dostępnych, a także szybkiego selekcionowania zbędnych treści.
- Zapewnienie uczniom dostępu do różnych technik informacyjnych.
- Przygotowanie ucznia do podjęcia decyzji co do dalszego kształcenia.

Treści:

CEL ODCINKOWY: osiągnięcie poziomu języka zapewniającego w miarę sprawną komunikację językową w odniesieniu do podstawowych spraw życia codziennego w kraju języka docelowego lub w kontaktach z niezbyt wymagającym, rodzimym mówcą języka w Polsce. Dobór specyficznych treści z pełnego inwentarza językowego w gestii autorów programu.

Realizowanie treści etapu II w szerszym i głębszym ujęciu. Więcej struktur gramatycznych i czasów do wyrażania wydarzeń teraźniejszych, przeszłych i przyszłych.

Zdania złożone, wprowadzanie obszerniejszego i bardziej złożonego materiału językowego.

Wprowadzenie komponentu kulturowego nie tylko jako wiedzy faktograficznej, ale również w odniesieniu do stylu życia i norm kulturowych.

Przygotowanie ucznia do akceptowania odmienności.

Prezentacja różnych rejestrów językowych.

Kompetencje:

rozumienie ze słuchu

rozumienia ogólnego sensu, głównych punktów dialogów i relacji w wykonaniu rodzimego mówcy języka,

rozumienia wypowiedzi kolegów,

rozumienia sensu wypowiedzi przez telefon,

radzenie sobie z trudniejszą wypowiedzią zawierającą niezrozumiałe fragmenty;

sprawność mówienia

poprawne wyrażanie myśli i opinii z prawidłowym zastosowaniem czasu w odniesieniu do wydarzeń teraźniejszych, przeszłych i przyszłych,

formułowanie w miarę płynnych, krótkich wypowiedzi na określone tematy,

opanowanie fonetyki, przycisku i intonacji w stopniu zapewniającym zrozumiałość wypowiedzi dla rodzimego mówcy języka,

umiejętności inicjowania i podtrzymywania prostej rozmowy;

czytanie

umiejętność czytania dłuższych i bardziej złożonych tekstów z trudniejszym słownictwem, rozumienie ogólnego sensu obszerniejszego tekstu przy czytaniu pobieżnym, umiejętność wyszukiwania żądanej informacji lub szczególnie z nie całkiem rozumianego tekstu, radzenie sobie z tekstem zawierającym fragmenty niezrozumiałe;

pisanie

uczeń powinien umieć sformułować własną oraz być w stanie zapisać przekazywaną wiadomość, umieć napisać krótki list, sformułować faks, sporządzić niekompletne notatki z czyjejś relacji;

Inne umiejętności

umieć skorzystać z technik kompensacyjnych; umieć korzystać ze słownika jedno- i dwujęzycznego, być w stanie rozróżnić formalny i nieformalny styl języka, być w stanie dokonać klasyfikacji faktów i informacji, selekcjonować informację, być w stanie nadać faks, także odczytać menu w INTERNET, przekazać wiadomość pocztą elektroniczną.

ETAP IV

Zadania szkoły na tym etapie:

- Zapewnić kontynuację etapu III, zwłaszcza przez możliwość dalszego doskonalenia już nabytych umiejętności.
- W miarę możliwości zapewnić kontakty międzynarodowe poprzez wymianę ze szkołami w innych krajach lub uczestnictwo w programach zagranicznych.
- W dalszym ciągu zapewniać uczniom możliwość aktywnego uczestniczenia w procesie przyswajania wiedzy i doświadczenia używania języka.
- Umożliwić przygotowanie do kontynuowania kształcenia na szczeblu akademickim.
- Zapewnić uczniom możliwość stosowania języka jako narzędzia przy wykonywaniu zespołowych projektów, zwłaszcza przy nauczaniu interdyscyplinarnym.
- Umacniać w uczniach poczucie wartości własnej poprzez pozytywną informację zwrotną dotyczącą indywidualnych kompetencji językowych.
- Rozwijać indywidualne zainteresowania uczniów.

Treści:

CEL ODCINKOWY: osiągnięcie poziomu języka zapewniającego kompetentne i adekwatne funkcjonowanie w kraju nauczanego języka lub w kontaktach z dość wymagającym rodzimym mówcą języka w Polsce. Kompetentne używanie języka w sytuacjach formalnych i nieformalnych. Dobór specyficznych treści z pełnego inwentarza językowego w gestii autorów programów.

Komponent kulturowy ukierunkowany na styl życia oraz zachowania w kraju języka docelowego, ze szczególnym wyeksponowaniem uprzejmości i zwrotów grzecznościowych.

Szeroka ekspozycja na język używany przez rodzimego mówcę, z uwzględnieniem rejestrów językowych i stylów wypowiedzi.

Szeroka ekspozycja na autentyczny materiał językowy.

Kompetencje:

Uczeń powinien swobodnie wypowiadać się na określone tematy oraz umieć poruszać się w obrębie tematyki mniej znanej.

Uczeń powinien umieć kompetentnie radzić sobie w kontakcie z autentycznym tekstem pisanym i mówionym w zakresie określonych tematów oraz tekstu z gatunku popularnonaukowych przy pomocy słownika.

Być w stanie rozumieć główny sens tekstu narracyjnego. Być w stanie rozumieć większą część żartu, a nie tylko język jaki go przenosi.

Umieć kompetentnie posługiwać się materiałami źródłowymi i pomocniczymi.

Być w stanie odróżnić fakty od opinii.

Umieć dokonać charakterystyki i klasyfikacji.

ETAP V

Zadania szkoły na tym etapie:

- Zapewnić kontynuację poprzedniego etapu, zwłaszcza w zakresie doskonalenia umiejętności już nabytych.
- Umożliwić przygotowanie do kontynuowania kształcenia na szczeblu akademickim.
- Zapewnić orientację w ofertach i wymaganiach rynku pracy.
- Zapewnić możliwość używania języka jako narzędzia, szczególnie w nauczaniu interdyscyplinarnym.
- Umacniać pozytywny wizerunek własny.
- Zapewnić odpowiednie przygotowanie do podejmowania różnych ról społecznych, wykształcenie odpowiednich postaw do dalszego, samodzielnego poszerzania wiedzy.

Treści:

CEL ODCINKOWY: zapewnienie poziomu umożliwiającego bieżące posługiwanie się językiem dla adekwatnego i kompetentnego funkcjonowania w kraju języka docelowego oraz używania języka obcego jako języka roboczego. Dobór specyficznych treści z pełnego inwentarza językowego w gestii autorów programów.

Szersze potraktowanie komponentu kulturowego z wyeksponowaniem etyki i stylów pracy.

Szeroka ekspozycja na autentyczny język mówiony i pisany z uwzględnieniem niuansów językowych oraz odcieni znaczeniowych.

Umiejętność rozpoznawania głównych odmian języka angielskiego.

Kompetencje:

Umiejętność rozumienia i praktycznego posługiwania się językiem na poziomie zaawansowanym.

Umiejętność prowadzenia rozmowy.

Umiejętność dostrzegania subtelności i niuansów językowych.

Umiejętność napisania własnego curriculum vitae oraz kompetentnego uczestniczenia w rozmowie o pracę.

Uczeń powinien być w stanie rozumieć główne punkty dyskusji, sprzeczki.

Uczeń powinien umieć być kontrowersyjny.

Uczeń powinien umieć poradzić sobie w konfrontacji z nieoczekiwanym.

Powinien posiadać umiejętności niezależnego uczenia się oraz korzystania z różnych źródeł i technik informacyjnych.

DRUGI JĘZYK OBCY

Nauka drugiego języka obcego powinna odbywać się przez co najmniej dwa etapy kształcenia. Winna być prowadzona na etapie III i IV lub IV i V w łącznym wymiarze co najmniej 400 godzin, w celu doprowadzenia ucznia do poziomu Threshold. W przypadku rozpoczęcia nauki na etapie III, końcowy etap V umożliwiałby dalsze zgłębianie drugiego języka w kierunku wymagań uznanego certyfikatu językowego.

Wymagania językowe dla pierwszej, dwuletniej fazy kształcenia mniej więcej takie same jak dla pierwszego języka obcego z II etapu, tj. umiejętność wyrażania wydarzeń teraźniejszych, przeszłych i przyszłych, funkcjonowanie w podstawowych sytuacjach dnia codziennego, rozróżnienie pomiędzy językiem formalnym i nieformalnym, umiejętność dedukowania znaczenia z kontekstu, posługiwanie się słownikiem.

Wymagania językowe dla drugiej fazy kształcenia są nieco bardziej rozbudowane niż wymagania dla języka pierwszego na etapie III, tj. umiejętność adekwatnego funkcjonowania w kraju języka docelowego lub w kontaktach z rodzimym mówcą języka w Polsce, umiejętność funkcjonowania w formalnych i nieformalnych sytuacjach dnia codziennego, radzenie sobie z informacją ustną i pisemną pochodzącą z różnorodnych źródeł itp.

JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA ANTYCZNA

Ogólne zadania edukacji w zakresie języka łacińskiego i kultury antycznej:

Nauka języka łacińskiego jest ściśle powiązana z wiedzą o kulturze greckiej, rzymskiej i chrześcijańskiej, w której głęboko tkwią korzenie kultury polskiej.

Obcowanie z tymi treściami jest więc istotnym elementem kształtowania kultury współczesnego Polaka i powinno mieć miejsce na wszystkich etapach nauczania.

Celem nauczania języka łacińskiego i kultury antycznej jest stworzenie uczniom możliwości:

Poznawania kultury antycznej jako podstawy tożsamości kulturowej współczesnej Europy.

Zapoznania się z podstawowymi zagadnieniami z historii kultury starożytnej Grecji i Rzymu i dostrzeżenia związków tej kultury i języka łacińskiego z kulturą i językami współczesnymi.

Zaznajomienia się z antyczną tradycją dotyczącą życia obywatelskiego, praw i obowiązków obywatela wobec państwa i innych członków społeczności.

Kształtowania postaw patriotycznych i świadomości przynależenia do określonego kręgu kulturowego.

Ułatwienia nauki posługiwania się poprawną polszczyzną i zrozumienia wielu zjawisk językowych w niej zachodzących.

Ułatwienia nauki języków obcych i doskonalenia ogólnej sprawności językowej.

Rozwijania wrażliwości językowej i estetycznej.

Doskonalenia umiejętności jasnego i precyzyjnego formułowania myśli, kształcenia samodzielności intelektualnej oraz porządkowania pracy umysłowej.

Realizacja powyższych celów ma ułatwić uczniom pełniejsze uczestnictwo we współczesnym życiu kulturalnym, naukowym, społecznym i politycznym.

ETAP I II

W pierwszych dwóch etapach, pomimo że nie wyodrębnia się przedmiotów zajmujących się wiedzą o kulturze antycznej i językiem starożytnych powinny być uwzględnione następujące zadania szkoły.

Zainteresować przeszłością; zachęcić do poszukiwania odpowiedzi na pytanie: dlaczego uczymy się o przeszłości?, jak daleko sięgają korzenie naszej kultury?

Przygotować do rozumienia czasu i przestrzeni historycznej.

Ułatwić zrozumienie pojęć: kultura śródziemnomorska, starożytny, nowożytny, antyczny, klasyczny.

Rozpocząć wprowadzanie w świat kultury antycznej poprzez sięganie do skarbnicy literatury starożytnej.

Prezentować i objaśniać obecność starożytnej Grecji i Rzymu w naszym języku.

ETAP III

W trzecim etapie obecność treści związanych z kulturą antyczną i językiem łacińskim stanowi niezbędne dopełnienie nauczania języka polskiego, historii, języków nowożytnych, wychowania obywatelskiego, filozofii, a także przedmiotów: matematyczno-przyrodniczych i technicznych.

Zadaniem szkoły na tym etapie jest:

Pokazywać początki kształtowania się naszego kręgu kulturowego.

Uświadomić uczniom związek pomiędzy kulturą starożytnej Grecji i Rzymu z kulturą współczesną, przede wszystkim polską.

Przygotować do samodzielnego poszukiwania źródeł i przyczyn wielu zjawisk sięgających do początków naszej cywilizacji i kultury.

Uczyć rozumienia ciągłości rozwoju kultury i trwałości ludzkich osiągnięć.

Treści:

Chronologia starożytna. Mitologia.

Podstawowe wiadomości o dziejach języka, alfabetu i pisma.

Elementy filozofii starożytnej. Elementy sztuki i literatury.

ETAP IV

Przedmiot język łaciński i kultura antyczna powinien występować powszechnie w ofercie szkół licealnych i może być nauczany w IV etapie nie tylko przez nauczycieli filologów klasycznych, lecz także przez innych humanistów, po odpowiednim przygotowaniu.

Zadaniem szkoły na tym etapie jest:

Stworzenie warunki do rozpoznawania w kulturze antycznej podstawy tożsamości kulturowej Europy.

Zapoznać uczniów z podstawowymi zagadnieniami z historii kultury starożytnej Grecji i Rzymu i ułatwienie im zrozumienia związków tej kultury i języka łacińskiego z kulturą i językami współczesnymi.

Umożliwić uczniom opanowanie języka łacińskiego w takim stopniu, aby mogli zrozumieć popularne zwroty, sentencje, powiedzenia starożytnych Rzymian i wyrażenia łacińskie z czasów poklasycznych funkcjonujące w kulturze i języku polskim oraz umieli za pomocą słownika przełożyć najprostsze teksty oryginalne.

Ułatwić posługiwanie się terminologią współczesną opartą na językach klasycznych.

Uczyć jasnego i precyzyjnego formułowania myśli, doskonalenia form wypowiedzi.

Ułatwić rozumienie aktualnych wydarzeń społecznych, politycznych, kulturalnych przy wykorzystaniu wiedzy o świecie starożytnym.

Przez obcowanie z wielkimi dziełami sztuki i literatury rozbudzać wrażliwość estetyczną i zachęcać do twórczości własnej.

Treści:

* Nauczanie języka łacińskiego:

Nauczanie podstaw gramatyki w zakresie umożliwiającym tłumaczenie i analizę tekstów wybranych dla zrealizowania wyżej wymienionych celów.

Uwzględnienie w nauczaniu zwłaszcza tej części leksyki łacińskiej, której poznanie umożliwi zrozumienie etymologii wielu wyrazów używanych we współczesnej polszczyźnie i językach nowożytnych, i ułatwi posługiwanie się nimi; nauczanie posługiwania się słownikiem.

Wybór tekstów łacińskich odpowiednich do zrealizowania założonych celów.

* Nauczanie kultury antycznej:

Mitologia: wybór mitów greckich, legendy związane z początkami Rzymu, funkcja mitu w kulturze.

Obrzędy, święta, uroczystości w Grecji i Rzymie, rola igrzysk olimpijskich i widowisk teatralnych.

Wybrane zagadnienia z literatury greckiej i rzymskiej.

Elementy historii i geografii świata starożytnego.

Sztuka grecka i rzymska na wybranych przykładach.

Życie codzienne Greków i Rzymian.

ETAP V

Zadaniem szkoły na tym etapie jest stworzenie warunków do poszerzania wiedzy i doskonalenia pod kierun-

kiem nauczyciela języka łacińskiego umiejętności zdobytych na poprzednich etapach, a ponadto: Umożliwienie uczniom opanowania języka łacińskiego w takim stopniu, aby mogli rozumieć i poprawnie tłumaczyć z pomocą słownika oryginalne teksty łacińskie. Zapoznanie uczniów z próbkami tekstów autorów reprezentatywnych dla kultury klasycznej i literatury polsko-łacińskiej.

Kształcenie umiejętności analizy tekstu na różnych poziomach: treściowym, stylistycznym i artystycznym. Przygotowanie do interpretowania tekstów, formułowania i wyrażania sądów.

Treści:

* Nauczanie języka łacińskiego:

Nauczanie gramatyki i leksyki w zakresie umożliwiającym tłumaczenie i analizę tekstów oryginalnych z wykorzystaniem słownika.

W nauczaniu języka nie powinno zabraknąć fragmentów tekstów następujących pisarzy: Cezar, Cyceron (list, mowa, traktat), Horacy, Owidiusz, Wergiliusz, autorzy polsko-łacińskiej.

* Nauczanie kultury antycznej:

Elementy historii starożytnej jako komentarz i tło dla tłumaczonych tekstów:

chronologia,

instytucje państwowe i formy sprawowania rządów,

prawo i sądownictwo,

wojskowość,

centra i peryferie cywilizacji i kultury śródziemnomorskiej.

Literatura grecka i rzymska:

cechy poezji i prozy łacińskiej,

dramat antyczny,

wybrane zagadnienia filozoficzne.

Geneza wybranych gatunków literackich.

Osiągnięcia starożytnych w zakresie nauk matematyczno-przyrodniczych i technicznych.

Dziedzictwo antyku w kulturze europejskiej z podkreśleniem jego znaczenia dla kultury polskiej.

EDUKACJA MEDIALNA

Teatr i sztuki widowiskowe (film, TV, widowiska audiowizualne) w procesie nauczania

Spółczesność współczesne w coraz większym stopniu „oglądają”. Nie komentując tego faktu należy stwierdzić, że jest to proces raczej nieodwracalny. Dlatego też właśnie teraz trzeba zrobić wszystko, aby to „oglądanie” uczynić świadomym i twórczym. Wprowadzenie elementów teatru i filmu do nauczania w różnych dziedzinach wiedzy i życia oraz wdrożenie umiejętności posługiwania się tym sposobem porozumiewania się wydaje się szczególnie ważne i uzasadnione.

Ogólne zadania edukacyjne w dziedzinie Teatru, Filmu i innych form audiowizualnych.

Uświadomienie uczniom możliwości różnorodnego zastosowania elementów sztuk widowiskowych w różnych dziedzinach nauczania i życia.

Zapoznanie ich z różnymi gatunkami sztuk widowiskowych.

Wprowadzenie pojęcia krytycznego odbioru oglądanych widowisk poprzez:

znajomość najwybitniejszych dokonań w dziedzinie teatru i filmu polskiego i światowego,

zrozumienie wzajemnych zależności i głębokich związków pomiędzy różnymi dziedzinami twórczości artystycznej a teatrem i filmem,

umiejętność rozróżnienia poszczególnych gatunków sztuk widowiskowych i znajomość praw rządzących tą twórczością,

wyrobienie umiejętności oceny oglądanych widowisk z przyjęciem za kryteria podstawowe wartości humanistycznych, etycznych, poznawczych i artystycznych.

Uwaga

Przedmiot ten należy traktować dwójako: jako temat nauczania i jako metodę, która może być pomocna dla różnych przedmiotów i dziedzin nauczania.

ETAP I

Zadaniem szkoły na tym etapie jest uwrażliwienie dziecka na możliwość porozumiewania się za pomocą słowa inscenizowanego, ruchu, gestu, skrótu myślowego, metafory.

— Poprzez pracę w zespole w którym funkcje i role są podzielone, ale prowadzą do wspólnego celu, wyrabianie odpowiedzialności.

— Poprzez zabawy i gry teatralne wyzwolenie swobody mówienia, poruszania się, wzajemnego komunikowania.

— Przy pomocy pokazów najprostszych form audiowizualnych (filmy animowane, przedstawienia teatralne lałkowe i żywego planu, reklamówki, wybrane programy TV dla dzieci) wprowadzanie w podstawy języka filmu i teatru. W umiejętność rozróżniania warstwy plastycznej, słownej, muzycznej i ruchowej.

Treści i metody:

Wyzwolone zabawy i gry teatralne z określeniem tematu (np. „zwierzęta w lesie”, „ruch uliczny”, „moja rodzina”, itp.), najprostsze naśladowictwo ludzi, zwierząt, opowiadanie o nich językiem gestu, słowa, ewentualnie wzbogaconych muzyką lub rysunkiem.

Organizacja teatru lałkowego w połączeniu z zajęciami techniki, plastyki. Próba opowiadania najprostszego akcji (bajka lub opowiadanie z własnej obserwacji) za pomocą lalek z wykorzystaniem własnego tekstu.

Wykorzystanie lokalnych obyczajów, strojów, muzyki jako tematu do zabaw i gier teatralnych.

Opowiadanie akcji za pomocą własnego komiksu.

Porównanie różnych możliwości opowiadania prostej historii poprzez: tekst literacki, ilustracje, teatr, film animowany i aktorski.

ETAP II

Zadaniem szkoły na tym etapie jest wprowadzenie pojęcia służebności sztuk widowiskowych wobec różnych dziedzin życia.

— Poprzez rozwinięcie ćwiczeń dialogu, prostych zadań teatralnych (na usługach nauki historii i języka polskiego lub nawet geografii), pogłębienie pojęcia wagi i znaczenia słowa mówionego.

— Poznanie specyfiki formalnej przekazów audiowizualnych, umiejętność odróżnienia tego co fikcyjne od tego co rzeczywiste.

Treści i metody:

Czystość i wyrazistość mowy, jako podstawowego środka porozumienia.

Formy audiowizualne — połączenie obrazu z dźwiękiem, słowa z ruchem czy muzyką. Umiejętność rozróżnienia podstawowych elementów obrazu i ścieżki dźwiękowej.

Konwencje stylistyczne — rodzaje gatunków filmowych.

Czytanie i mówienie „na głos”.

Obyczaj ludowy, regionalny miejski związany ze świętami religijnymi czy porami roku, świętami państwowymi czy narodowymi rocznicami, jako temat niewielkich inscenizacji, samodzielnej twórczości uczniów. Poznawanie innych kultur i ich teatralności.

Elementy analizy tekstu, który ma być wypowiedziany: głośno w obecności większej liczby słuchaczy (opis, opowiadanie improwizowane własnym tekstem), pierwsze teksty opartywane pamięciowo.

Oglądanie przedstawień teatralnych, filmów (w kinie lub z kaset video) w różnych dziedzinach nauczania (język polski, historia, geografia, nauczanie techniczne). Chodzi o to, aby były to również filmy fabularne; uczniowie powinni nauczyć się korzystać z nich jako pomocy naukowych. Pierwsze samodzielne próby scenariuszy teatralnych lub filmowych.

Kompetencje:

Umiejętność streszczenia obejrzanego uprzednio przedstawienia, filmu, widowiska TV.
Rozróżnianie między przedstawieniem żywego planu (w tym: teatru lalkowego) a utwalonym technicznie filmem czy widowiskiem TV.
Rozróżnianie między obiektywnym streszczeniem a osobistym komentarzem (rozróżnienie między akcją a komentarzem do akcji — „ten film jest niedobry, bo mnie się nie podoba”).

ETAP III

Zadaniem szkoły na tym etapie jest:

Wprowadzenie w historię i zasady procesu twórczego w teatrze i filmie (wyodrębnienie telewizji jako środka przekazu tych dwu nadrzędnych form twórczości — przekaz przekazy).

Wprowadzenie pojęcia analizy form widowiska:

- dramaturgia jako podstawa konstrukcji w teatrze i filmie,
- wprowadzenie pojęcia „znaku scenicznego”,
- przy analizie form audiowizualnych wprowadzenie zrozumienia sensu montażu obrazu i dźwięku jako sposobu na interpretację opowiadanej akcji.

Treści i metody:

Wprowadzenie pojęcia dramat.

Aktywna lektura tekstów źródłowych jako scenariuszy teatralnych. Wprowadzenie gier dramatycznych.

Wprowadzenie elementów inscenizacji dla zilustrowania obyczajowości, form zachowań, wiedzy o kulturze materialnej poszczególnych epok.

Obzęd i teatr obrzędowy jako teatr życia i świadectwo historyczne.

Film jako środek poznania historii i współczesności we wszystkich aspektach.

Teatrzyk szkolny jako pomoc dydaktyczna.

Kamera i mikrofon jako instrumenty poznania i odkrywania rzeczywistości.

Próby użycia kamer video dla tworzenia małych filmów (reportaże, drobne historie udramatyzowane, opowieści o nas samych w naszym środowisku, szkole i w domu).

Analiza strukturalna form audiowizualnych pod kątem pełnego rozumienia ich treści (Co to jest i co to znaczy, na co patrzę i czego słucham).

Kompetencje:

Umiejętność rozróżniania „tragedii” i „komedii”.
Umiejętność rozpoznania przesłania ideowego zawartego w opowieści teatralnej i filmowej.
Rozróżnienie między interpretacją historii i dokumentem historycznym — umiejętność rozróżnienia fikcji od rzeczywistości.

ETAP IV i V

Zadaniem szkoły jest wprowadzenie w temat teatru i filmu jako dziedzin działalności artystycznej, wyższej formy komponowanej wypowiedzi.

Treści i metody:

Zapoznanie z kilkoma fundamentalnymi dziełami teatru i filmu światowego i polskiego. Teatr średniowieczny: Sofokles, Czesław, Szekspir, Beckett, Mickiewicz (dramat romantyczny), Fredro, Wyspiański, Witkacy — pod kątem ich znaczenia w rozwoju sztuki teatru.

Analiza sztuk dramatycznych

- jako scenariusza działań scenicznych,
- wynikających z tego znaczeń i wartości poznawczych.

Wkład teatru polskiego do światowej skarbnicy kultury teatralnej.

Polski teatr ludowy jako źródło rodzimej twórczości teatralnej (dla porównania ukazanie podobnych źródeł w teatrze włoskim, angielskim czy rosyjskim).

Utrwalenie umiejętności świadomej percepcji różnych form filmowych i telewizyjnych.

Teatr szkolny jako forma własnej wypowiedzi zainteresowanej tym młodzieży.

Spotkania z twórcami teatru, filmu i TV; rozmowa o ich pracy i twórczości.

Własne próby scenariuszy teatralnych i filmowych.

Kompetencje:

Rozróżnianie gatunków filmowych.
Rozpoznawanie zabiegów manipulacyjnych w twórczości filmowej.

Uwaga

W końcowych klasach przedmaturalnych należy zapewnić możliwość wyboru studiów w zakresie teatru czy filmu poprzez umożliwienie (wskazanie) potrzebnych kontaktów, wyznaczanie dodatkowych zadań w trybie indywidualnym.

EDUKACJA BIOLOGICZNA

ETAP II

Zadaniem szkoły w zakresie nauczania biologii jest stworzenie warunków do:

- rozumienia funkcjonowania własnego organizmu w celu świadomego kierowania rozwojem psychicznym i fizycznym,
- otwartości sprzyjającej wyjaśnianiu problemów związanych z dojrzewaniem biologicznym dziewcząt i chłopców,
- dyskusji dotyczącej przyczyn nałogów, ich oddziaływania na zdrowie psychiczne i fizyczne,
- prezentacji pomysłów dotyczących planowania pracy i rekreacji wynikających z poznania potrzeb własnego organizmu,
- bezpośredniego i pośredniego poznania różnorodnych środowisk życia organizmów, emocjonalnego zaangażowania w sprawy ochrony przyrody,
- rozumienia zależności między stanem środowiska a zdrowiem człowieka,
- kształtowania wartości etycznych w kontakcie ze zwierzętami i roślinami.

Treści:

Cechy życia. Czynności życiowe człowieka: odżywianie się, oddychanie, rozmnażanie, etapy rozwoju człowieka ze szczególnym uwzględnieniem dojrzewania biologicznego wraz z zasadami higieny.

Wpływ czynników środowiskowych na zdrowie i rozwój człowieka. Rytm pracy i wypoczynku na różnych etapach życia.

Wpływ nikotyny, alkoholu i narkotyków na funkcjonowanie organizmu człowieka.

Różnorodne środowiska życia organizmów i ich ochrona. Tereny i obiekty chronione w najbliższej okolicy i przykłady terenów chronionych w Polsce.

Podstawowe wiadomości o komórkowej budowie organizmów.

Rośliny jako wytwórcy materii organicznej.

Różnorodność roślin i zwierząt. Znaczenie klasyfikacji. Wykorzystywanie roślin i zwierząt przez człowieka. Hodowla zwierząt z uwzględnieniem odpowiedzialności człowieka za warunki hodowli.

Mikroorganizmy i grzyby — zagrożenia i korzyści dla człowieka.

Kompetencje:

Rozumienie rozwoju i funkcjonowania organizmu człowieka.
Rozumienie znaczenia higieny i reakcji dla zdrowia człowieka.
Dostrzeganie zależności między środowiskiem życia organizmu a jego budową.
Rozpoznawanie pospolitych gatunków roślin i zwierząt oraz gatunków chronionych w najbliższej okolicy.
Dostrzeganie związków człowiek — środowisko.
Umiejętność pracy z prostymi kluczami i atlasami jako źródłami informacji.
Samodzielne prowadzenie obserwacji i planowanie doświadczeń. Posługiwanie się sprzętem optycznym.
Przedstawianie wyników doświadczeń i obserwacji za pomocą diagramów, wykresów, tabel.

ETAP III

Zadaniem szkoły na tym etapie w zakresie nauczania biologii jest stworzenie warunków do:

- poznania potrzeb biologicznych organizmu człowieka w poszczególnych etapach życia,
- kreatywnego planowania własnej działalności z uwzględnieniem dbałości o zdrowie fizyczne i psychiczne,
- rozpoznawania i rozumienia przyczyn stanów emocjonalnych wynikających ze stanu fizjologicznego i sytuacji życiowych,
- otaczanie opieką osób mniej sprawnych fizycznie i psychicznie,
- poznawania przyczyn i skutków patologii społecznych,
- poznania różnorodnych ekosystemów i zachodzących w nich zjawisk,
- rozwijania odpowiedzialności moralnej i etycznej za działania wobec żywych organizmów i w środowisku przyrodniczym,
- wychodzenia z inicjatywami ochrony środowiska do najbliższej społeczności,
- oceny własnych osiągnięć w zakresie uczenia się biologii.

Treści:

Przykłady pełnienia funkcji życiowych przez organizmy w związku ze środowiskiem ich życia.

Zróżnicowania w obrębie gatunku roślin i zwierząt hodowlanych.

Budowa i funkcjonowanie układów organizmu człowieka: ruchu, pokarmowego, krwionośnego, oddechowego, wydalniczego, rozrodczego, hormonalnego, nerwowego oraz narządów zmysłów.

Rozmnażanie i rozwój człowieka (z uwzględnieniem regulacji rozrodu, podstawowych potrzeb dla prawidłowego rozwoju, zmian fizycznych i emocjonalnych okresu dojrzewania).

Wpływ środowiska na organizm człowieka. Profilaktyka zdrowotna. Pierwsza pomoc w zachorowaniach i wypadkach. Przykłady chorób zakaźnych cywilizacyjnych, możliwości przeciwdziałania im. Pierwsza pomoc w zachorowaniach i wypadkach. Etyczne problemy życia i śmierci. Ogólne zasady dziedziczenia ze szczególnym uwzględnieniem genetycznej determinacji płci oraz przykłady chorób dziedzicznych u człowieka. Zróżnicowanie gatunku człowieka.

Ekologia: populacja, biocenoza, ekosystem — podstawowe wiadomości o obiegu materii i przepływie energii. Ochrona środowiska — funkcjonowanie ekosystemów, równowaga przyrodnicza i przykłady jej antropogenicznych zakłóceń.

Kompetencje:

Rozumienie funkcjonowania organizmu ludzkiego jako integralnej całości.

Zastosowanie wiedzy i umiejętności biologicznych w różnorodnych sytuacjach życiowych.

Odpowiedzialność za własne zdrowie fizyczne i psychiczne.

Świadomość zdrowotnych i społecznych skutków używania alkoholu, tytoniu i narkotyków.

Projektowanie samodzielne i zespołowe prostych eksperymentów biologicznych i interpretacja wyników.

Analizowanie i ocenianie zmian zachodzących w środowisku przyrodniczym w wyniku oddziaływania człowieka.

Ocenianie wpływu zmian środowiskowych na życie człowieka.

Znajomość walorów przyrodniczych najbliższego regionu: prawnie chronione obiekty przyrodnicze, główne źródła zanieczyszczenia środowiska.

ETAP IV

Zadaniem szkoły w zakresie nauczania biologii jest stworzenie warunków do:

- rozwijania odpowiedzialności za podejmowanie działań na rzecz zdrowia własnego i innych ludzi,
- świadomego samorozwoju poprzez poznanie mechanizmów działania psychiki człowieka,
- ukazywania roli nauk biologicznych dla współczesnej cywilizacji,
- samodzielnego wartościowania jakości własnego życia, wyboru zasad etycznych i odpowiedniej hierarchii wartości, oceny decyzji władz lokalnych wpływających na stan środowiska przyrodniczego,
- rozwijania świadomości globalnych skutków lokalnych zakłóceń środowiska przyrodniczego,
- planowania, prowadzenia samodzielnych eksperymentów, obserwacji i badań biologicznych.

Treści:

Struktura i aktywność komórki.

Tkanki, narządy, układy — stopniowe komplikowanie się budowy organizmów roślin i zwierząt.

Koordinacja czynności życiowych organizmu człowieka. Współdziałanie układów: pokarmowego, oddechowego, krwionośnego i wydalniczego. Układ hormonalny — funkcje koordynacyjne. Metabolizm. Rozmnażanie. Regulacja poczęć. Higiena ciąży. Rozwój — potrzeby człowieka w różnych etapach rozwojowych. Zaburzenia funkcjonowania organizmu człowieka z uwzględnieniem hałasu i promieniowania. Choroby — zapobieganie, sposoby diagnozowania; z uwzględnieniem chorób przenoszonych drogą płciową. Pierwsza pomoc w zachorowaniach i nagłych wypadkach.

Specyfika zachowań ludzkich. Zachowania społeczne. Przyczyny konfliktów. Stresy, nerwice.

Dziedziczenie. Kwasy nukleinowe, geny, chromosomy. Determinacja płci u człowieka. Choroby dziedziczne. Wykorzystanie osiągnięć genetyki w medycynie i rolnictwie. Różnorodność biologiczna roślin i zwierząt.

Zasoby przyrody. Granice eksploatacji. Cykle biogeochemiczne — niebezpieczeństwa ingerencji. Wpływ zanieczyszczeń powietrza, wody i gleby na organizmy. Przyrodnicze podstawy gospodarowania środowiskiem.

EDUKACJA GEOGRAFICZNA

Celem edukacji geograficznej jest przygotowanie ucznia do odpowiedzialnego działania w dorosłym życiu wyrażającym się:

- umiejętnością dokonywania oceny i podejmowania wyborów potrzebnych mu do realizacji samego siebie i funkcjonowania w wielokulturowym społeczeństwie, korzystającym z dorobku kulturowego pokoleń i z osiągnięć postępu technicznego nowych generacji;
- rozwijaniem umiejętności myślenia i rozwiązywania problemów w rzeczywistych i teoretycznych sytuacjach;
- rozumieniem relacji między jednostką a rozwojem społeczeństwa i ich funkcjonowaniem w środowisku przyrodniczym;
- zrozumieniem procesów przyrodniczych i społecznych zachodzących w czasie i przestrzeni (postrzeganie zjawisk, ich analiza, synteza, abstrahowanie);
- umiejętnością dokonywania oceny relacji człowiek — środowisko w kontekście wiedzy o procesach, które zachodziły, zachodzą i będą zachodziły na Ziemi i we wszechświecie;
- umiejętnością przewidywania zmian w przyrodzie i w życiu społecznym; ich oceny i prognozowania zdarzeń zachodzących na Ziemi (uogólnianie i wnioskowanie);
- posługiwanie się terminologią geograficzną do wyjaśniania faktów, zjawisk i procesów w przestrzeni geograficznej;
- umiejętnością gromadzenia i interpretacji różnorodnych informacji geograficznych pochodzących z różnych źródeł;
- umiejętnością orientowania się w przestrzeni geograficznej z wykorzystaniem narzędzi geograficznych (mapy różnej treści i różnej skali przyrządy pomiarowe).

ETAP I

Zadaniem szkoły na tym etapie edukacji geograficznej jest stworzenie uczniom warunków:

- zaspokajania i rozwijania zaciekawienia światem przyrody i wytworów ludzkich w miejscu zamieszkania;
- uświadomienia na przejawy niszczenia środowiska i kreowania pozytywnych zachowań;
- kształtowania umiejętności poszukiwania i odkrywania elementów otaczającej przestrzeni geograficznej.

Treści:

- Miejsce zamieszkania, położenie szkoły.
- Nazwa miejscowości.
- Specyfika i tożsamość miejscowości.
- Orientowanie się w przestrzeni geograficznej według obiektów.
- Świat roślinny i zwierzęcy najbliższej okolicy.
- Formy ochrony najbliższego środowiska przyrodniczego.

Kompetencje:

- Uczeń ma możliwość uzyskania kompetencji w zakresie:
- komunikowania się kodem języka przyrodniczego — opis i nazywanie elementów dostrzeganych w środowisku przyrodniczym i kulturowym.

Uwaga: Większość zajęć powinna odbywać się poza salą lekcyjną.

Kompetencje:

- Określanie zdrowotnych — fizycznych i psychicznych potrzeb ludzi w różnym wieku.
- Odpowiedzialność za własne zdrowie i wybór sposobu leczenia.
- Określanie własnych przekonań o decydowaniu o ciekawym życiu i śmierci.
- Wartościowanie działalności człowieka w stosunku do środowiska przyrodniczego.
- Wykorzystywanie wiedzy przyrodniczej do projektowania zmian w środowisku.
- Zdobywanie wiedzy z różnych źródeł i krytycyzm w ich doborze.
- Znajomość metodologicznych zasad poznania naukowego.

ETAP V

Zadaniem szkoły w zakresie nauczania biologii jest stworzenie warunków do:

- pogłębiania wiedzy biologicznej w kierunku wybranym przez ucznia — przydatnym na wyższym etapie kształcenia,
- wartościowania teorii i hipotez w naukach przyrodniczych,
- poznania nie wyjaśnionych dotychczas faktów z zakresu nauk biologicznych,
- analizy potrzeb stawianych przez społeczeństwo nauki biologicznej,
- poznania pozytywnych i negatywnych skutków osiągnięć nauk biologicznych,
- podejmowania działań na rzecz lokalnego środowiska przyrodniczego,
- interpretacji przepisów prawnych dotyczących środowiska przyrodniczego.

Treści:

- Ultrastruktura oraz przemiany materii i energii w komórce.
- Regulacja hormonalna u roślin i zwierząt.
- Poziomy organizacji żywej materii.
- Wirusy, riketsje, bakterie — budowa i funkcje, rola w środowisku.
- Ewolucyjne różnicowanie się budowy i fizjologii roślin.
- Pasożytnictwo w przyrodzie.
- Elementy fizjologii i etologii zwierząt. Wyższe czynności układu nerwowego.
- Osiągnięcia nauk medycznych i etyczne aspekty zabiegów medycznych. Wykorzystanie osiągnięć biotechnologii i inżynierii genetycznej w medycynie, rolnictwie, ochronie środowiska. Odpowiedzialność człowieka za wdrażanie innowacji z zakresu biotechnologii i inżynierii genetycznej.
- Darwinizm. Powstawanie gatunków w świetle współczesnej teorii ewolucji. Antropogeneza.

Kompetencje:

- Interpretacja zjawisk i problemów przyrodniczych, np. ewolucja, dziedziczność, funkcjonowanie ekosystemów.
- Wykazywanie korelacji budowy i funkcji na różnych poziomach organizacji żywej materii.
- Wykorzystanie wiedzy biologicznej do planowania i prowadzenia badań.
- Posługiwanie się naukową terminologią biologiczną.
- Umiejętność syntetyzowania wiedzy z różnych dziedzin biologii.
- Samodzielne pogłębianie wiedzy biologicznej.
- Stosowanie technologii informatycznych do zbierania i opracowywania informacji z dziedziny nauk biologicznych.
- Dostrzeganie etycznych aspektów transplantacji i inżynierii genetycznej.

ETAP II

Zadaniem szkoły w zakresie edukacji geograficznej na tym etapie jest stworzenie uczniom warunków do: zainteresowania własnym otoczeniem i poczucia łączności społecznej,

kształtowania odpowiedzialności za własne oddziaływanie na środowisko przyrodnicze i społeczne, odczuwania i doceniania piękna świata przyrody i wytworów dzieł ludzkich na Ziemi oraz dostrzegania różnorodności warunków życia ludzi, obserwacji elementów środowiska geograficznego i ich opisu, tworzenia w umysłach uczniów obrazów rzeczywistości (kształtowanie wyobraźni odtwórczej i wytwórczej), przechodzenia w umyśle z jednego układu przestrzennego w inny układ przestrzenny (kształtowanie wyobraźni przestrzennej).

Treści:

Miejsce zamieszkania ucznia (miasto, wieś).

Krajobraz miejsca rodzinnego.

Formy terenu, skały, wody, gleby i roślinność występujące w najbliższej okolicy.

Zagospodarowanie terenu w miejscowości, w której mieszka uczeń.

Uwarunkowania życia ludności danego obszaru od czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych.

Ludzie i ich praca, tradycje w rodzinie i miejscowości.

Obserwacje meteorologiczne i astronomiczne (pomiar wysokości Słońca w kalendarzowe pory roku, wyznaczanie miejscowego południka).

Orientacja w terenie (szkic, plan, mapa).

Wybrane krajobrazy Polski i świata — różne sposoby zagospodarowania przestrzeni geograficznej (krajobraz nadmorski, pojezierny, nizinny, wyżynny, górski, przeobrażony przez człowieka).

Ziemia we wszechświecie.

Działalność człowieka na Ziemi.

Ruch Ziemi roczny i dobowy oraz ich konsekwencje.

Strefy oświetlenia Ziemi.

Zróznicowanie przestrzeni geograficznej w strefie polarnej północnej i południowej.

Obszary zimnych pustyń, historia odkryć i badań naukowych tej strefy, udział Polaków; zagrożenia środowiska przyrodniczego obszarów polarnych przez działalność człowieka.

Zróznicowanie przestrzeni geograficznej w strefie umiarkowanej.

Cechy środowiska przyrodniczego, stopień zagospodarowania obszarów lądowych.

Strefa umiarkowana południowa — dominacja obszarów wodnych, strefy wpływów państw na oceanach.

Gospodarcze wykorzystanie oceanów.

Kompetencje:

Uczeń ma możliwość uzyskania kompetencji:

Umiejętność ukierunkowanej obserwacji, dostrzeganie prostych zależności między elementami środowiska przyrodniczego, przyrodniczo-kulturowego zachodzącymi w przestrzeni geograficznej.

Orientowanie się w najbliższej przestrzeni według obiektów, kierunków na widnokręgu.

Dostrzeganie i wyróżnianie elementów obrazów realistycznych i symbolicznych (czytanie map, kojarzenie cech krajobrazu ze znakami na mapie).

Czytanie i rozumienie różnej treści, wykresów, diagramów, tabel.

Dostrzeganie cech wspólnych i różnic pomiędzy objek-

tami i prostymi zjawiskami.

Przekaz i komunikowanie się w mowie żywej i pisanej (korzystając z różnych źródeł informacji) posługując się:

* nową terminologią,

* opisem krajobrazów i ich interpretacją.

Rozwiązywanie prostych zadań problemowych z wykorzystaniem różnych źródeł informacji dotyczących zjawisk zachodzących w środowisku lokalnym, regionalnym.

Hierarchizacja informacji napływających z różnych źródeł.

ETAP III

Zadaniem szkoły na tym etapie w zakresie edukacji geograficznej jest stworzenie uczniom warunków do:

— zrozumienia i poszanowania dla innych kultur, systemów wartości, sposobów życia,

— zrozumienia potrzeby międzynarodowej współpracy w zwalczaniu zagrożeń środowiska przyrodniczego i zagrożeń społecznych,

— świadomej działalności w środowisku przyrodniczym i społecznym dążącym do rozwoju zrównoważonego,

— gotowości ucznia do rozwiązywania problemów w skali lokalnej i regionalnej,

— zrozumienia demokratycznych zasad sprawiedliwości, równości, odpowiedzialności oraz wolności, a także przestrzeganie ich w rzeczywistych sytuacjach,

— zrozumienia zależności między społecznym i geograficznym podziałem pracy, rynkiem pracy i kwalifikacjami zawodowymi,

— rozumienia związków między narodowym podziałem prac, poziomem kwalifikacji i jakością życia.

Treści:

Działalność człowieka na Ziemi.

Zróznicowanie przestrzeni geograficznej w strefie umiarkowanej północnej na przykładzie wybranych państw (Rosja, USA, Japonia, wybrany kraj Unii Europejskiej i inne do wyboru).

Zróznicowanie przestrzeni geograficznej w strefie międzyzwrotnikowej na przykładzie wybranych państw (Brazylia, Azjatyckie Tygrysy i inne do wyboru).

Polska w Europie i jej najbliżsi sąsiedzi: położenie fizyczno-geograficzne, charakterystyka środowiska geograficznego Polski i sąsiadów; ludność, procesy urbanizacyjne w Polsce i krajach sąsiednich.

Rynkowość i rentowność rolnictwa w Polsce i krajach sąsiednich.

Działalność przemysłowa w Polsce i krajach sąsiednich.

Usługi w Polsce i krajach sąsiednich.

Sieć komunikacyjna Polski i sąsiadów.

Ochrona przyrody.

Ustrój państwa.

Specyfika środowiska przyrodniczego i społeczno-ekonomicznego regionu, w którym mieszka uczeń.

Integracja europejska — wybrana problematyka (np. poziom i jakość życia ludności, usługi, parlament).

Kompetencje:

Uczeń ma możliwość uzyskania kompetencji:

Wyodrębnianie i porównywanie cech wspólnych i różnicujących z zakresu demografii, urbanizacji, zagospodarowania środowiska przyrodniczego.

Wnioskowanie i uogólnianie informacji geograficznych wynikających z analizy i syntezy różnych źródeł (rocznik statystyczny, komputerowa baza danych, encyklopedia, czasopisma).

Wyodrębnianie elementów map tematycznych, łączenie elementów w całość.

Projektowanie działań, rozwiązywanie problemów i ich ocena, np. ocena stanu rolnictwa, przydatności warunków środowiska przyrodniczego do rozwoju rolnictwa, restrukturyzacji przemysłu, rozwoju usług.

Projektowanie zagospodarowania wolnego czasu, planowanie tras wycieczkowych.

Dochodzenie do potrzebnej wiedzy, wzbogacanie jej, przetwarzanie oraz wykorzystanie w działalności praktycznej.

Ocena własnego postępowania i działania.

ETAP IV

Zadaniem szkoły w zakresie edukacji geograficznej jest stworzenie uczniom warunków do:

kształtowania i rozwoju świadomości w zakresie wiedzy i umiejętności ekonomicznych potrzebnych w dorosłym życiu.

kształtowania pożądanych relacji między człowiekiem a jego działalnością w środowisku przyrodniczym,

zrozumienia zjawisk i procesów zachodzących w przestrzeni geograficznej w przeszłości, teraźniejszości oraz przewidywania zmian w przyszłości wykorzystując prawidłowości, teorie wyjaśniające i modele

zrozumienia warunków, w których środowisko geograficzne pozostaje niezmiennie lub dąży do stanu równowagi, zrozumienia istoty i dynamiki przemian dokonujących się współcześnie w dziedzinie gospodarczej, społecznej, politycznej na tle uwarunkowań przyrodniczych, historycznych i kulturowych.

Treści:

Ziemia i człowiek.

Powstanie Ziemi, planet (miejsce Ziemi w Układzie Słonecznym, geograficzne skutki dobowego i rocznego ruchu Słońca, obserwacje sfery niebieskiej).

Dzisiejsze Ziemi (siły wnętrza Ziemi, pochodzenie życia na Ziemi, współczesne procesy geologiczne zachodzące we wnętrzu i na powierzchni, zjawiska i procesy w atmosferze i hydrosferze).

Człowiek na Ziemi w ujęciu geograficznym i historycznym (rozprzestrzenianie się człowieka na Ziemi i jego oddziaływanie na środowisko przyrodnicze).

Osadnictwo rolnicze świata.

Miasta.

Energetyka motorem rozwoju gospodarczego.

Usługi materialne i niematerialne. Handel zagraniczny. Turystyka.

Komunikacja jako czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego i integracji gospodarki światowej. Nowoczesne systemy komunikacyjne.

Studia problemowe ukazujące organizację przestrzeni geograficznej (w układzie systemów społecznych, środowiska przyrodniczego) z uwzględnieniem rozwoju zrównoważonego.

Kompetencje:

Uczeń ma możliwość uzyskania kompetencji:

Gromadzenie i uogólnianie informacji z map różnej treści i w różnej skali.

Gromadzenie informacji z różnych źródeł i ich oceny: Internet, GIS, zdjęcia satelitarne.

Dokonywanie obserwacji bezpośrednich i pośrednich zjawisk i procesów w przestrzeni geograficznej, wykazywanie związków i zależności, formułowanie wniosków.

Korzystanie z technik multimedialnych w celu porządkowania i poszukiwania rozwiązań różnych problemów geograficznych.

Wycena wartości ekonomicznej środowiska przyrodniczego dla potrzeb rolnictwa, rozwoju turystyki.

Porównywanie i ocena poziomu życia.

Wiązanie i zespalanie doświadczeń i przyswojonej wiedzy ze wszystkich dziedzin z poprzednimi umiejętnościami, doświadczeniami i wiedzą w celu rozwiązywania problemów lub uzyskania informacji.

Zarządzanie, kierowanie w warunkach konfliktowych.

ETAP V

Zadaniem szkoły w zakresie edukacji geograficznej jest stworzenie uczniom warunków do:

— zrozumienia znaczenia postaw i wartości w podejmowaniu decyzji;

— poznania przestrzeni geograficznej w regionie, kraju rodzimym i świecie jako obszarze codziennej działalności w wymiarze rodzinnym, zawodowym, społecznym;

— zrozumienia współdziałania ludzi w zakresie wymiany dóbr, informacji i międzynarodowego podziału pracy;

— zrozumienia struktury i procesów w różnych regionach w obrębie systemu globalnego w oparciu o systemy społeczne, ekonomiczne, polityczne, techniczne.

Treści:

Gospodarcze, społeczne i polityczne przemiany współczesnego świata, powiązania regionalne, międzynarodowe i globalne.

Treści poszerzamy o tematy związane ze specyfiką szkoły.

Kompetencje:

Uczeń ma możliwość uzyskania kompetencji:

Studiowanie tematyki geograficznej od skali lokalnej do międzynarodowej np.: identyfikowanie problemów;

Gromadzenie i strukturyzowanie informacji;

Przetwarzanie, interpretowanie, ocena danych;

Podejmowanie decyzji i uzasadnianie własnych opinii;

Rozwiązywanie problemów (dywergencyjnych, konwergencyjnych);

Praca w zespole.

Postępowanie zgodne z deklarowaną postawą i kreowanie pozytywnego obrazu własnej osoby.

Łączenie umiejętności, doświadczeń i wiedzy z różnych dziedzin do poszukiwania rozwiązań problemów teoretycznych i praktycznych.

EDUKACJA CHEMICZNA

Celem nauczania chemii w szkole jest:

Stwarzanie warunków i możliwości zdobycia przez uczniów usystematyzowanej wiedzy chemicznej niezbędnej do:

zrozumienia podstawowych procesów chemicznych spotykanych w życiu codziennym;

uświadomienia roli chemii w celowym przekształcaniu materii;

rozwijania umiejętności operowania językiem symboli chemicznych i logicznego myślenia wynikającego z poznanych pojęć i praw chemicznych;

kształtowania aktywnej postawy prośrodowiskowej;

Rozwijanie zdolności poznawczych i kompetencji w zakresie:

umiejętności ukierunkowanej obserwacji procesów che-

micznych i opisywania ich za pomocą wzorów i równań chemicznych;
bezpiecznego wykonywania eksperymentów i posługiwanie się substancjami chemicznymi;
prezentowania uzyskanych wyników eksperymentów przy zastosowaniu współczesnych środków informacji (techniki informatycznej);
posługiwanie się różnorodnymi źródłami informacji (np. układ okresowy pierwiastków, tablice, wykresy i słowniki chemiczne).

Kształtowanie kultury chemicznej uczniów i przygotowanie do życia w społeczeństwie przez:
uświadomienie i wdrożenie do odpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego, a także własne zdrowie i bezpieczeństwo otoczenia;
dostrzeganie związków między stanem środowiska naturalnego a działalnością człowieka.

Kształtowanie postaw i rozwijanie zainteresowań:
oceny własnych działań i poglądów w różnych sytuacjach problemowych wynikających z nabytej wiedzy i eksperymentów chemicznych oraz poznania własnego środowiska naturalnego;
umiejętności korzystania z posiadanej wiedzy w życiu codziennym, np. przez zwracanie uwagi na właściwości używanych substancji.

ETAP III

Zadaniem nauczania chemii na poziomie szkoły podstawowej jest umożliwienie uczniom:

uzyskania wiadomości i umiejętności zarówno praktycznych, jak i stanowiących podstawę do kształcenia na następnych etapach;

ukształtowania myślenia prowadzącego do zrozumienia poznanej wiedzy chemicznej i posługiwanie się nią w różnych sytuacjach życiowych;

uświadomienia użyteczności wiedzy chemicznej w życiu codziennym i jej powiązań z innymi dziedzinami nauki;
ukształtowania postaw prośrodowiskowych w powiązaniu ze zrozumieniem użyteczności i niezbędności chemii w zakresie badania i ochrony środowiska naturalnego.

Treści:

Substancje i przemiany chemiczne w otoczeniu człowieka (metale a niemetale, powietrze jako mieszanina gazów, zanieczyszczanie powietrza, tlen i azot — właściwości, tlenki, pierwiastek i związek chemiczny, symbole chemiczne);

Teoria atomistyczno-cząsteczkowa (nieciągłość budowy materii, atomy, jony i cząsteczki, wartościowość pierwiastków, wiązania chemiczne);

Reakcja chemiczna i równania reakcji chemicznej (interpretacja jakościowa, reakcje: endo- i egzoenergetyczne, syntezy, analizy, wymiany — równania reakcji);

Woda i roztwory wodne (właściwości wody, zagrożenia cywilizacyjne wynikające z właściwości wody i jej zanieczyszczeń, mieszaniny, roztwory, rozpuszczalność, stężenie procentowe roztworu — podstawowe obliczenia);

Kwasy i zasady (wodorotlenki) (kwasy: chlorowodorowy, siarkowy (VI) i azotowy (V), zasady: sodowa i wapniowa; teoria dysocjacji, sole jako produkty reakcji substancji o właściwościach kwasowych z substancjami o właściwościach zasadowych, reakcje zobojętniania, podstawowe właściwości i zastosowania wybranych soli, sole o różnej rozpuszczalności);

Węgiel i jego związki (węgiel kamienny, ropa naftowa, gaz ziemny, proste węglowodory nasycone i nienasycone, alkohole: metylowy, etylowy i glicerol; kwasy karboksylowe, mydła, estry, tłuszcze, cukry — glukoza i sacharoza, skrobia, celuloza, białka — jako przykłady makrocząsteczek).

Należy unikać przeładowania programów treściami, których uczniowie muszą wyuczyć się na pamięć, a których nie będą wykorzystywać w przyszłości. W programach powinno się przewidywać obowiązek systematycznej pracy z różnorodnymi źródłami informacji: podręczniki, układ okresowy, tablice chemiczne, słowniki i encyklopedie, książki i artykuły popularnonaukowe z chemii.

Kompetencje:

Określanie właściwości substancji i rozumienie przebiegu prostych procesów chemicznych.

Rozumienie znaczenia chemii w rozwoju cywilizacji.

Podjęcie edukacji chemicznej na dalszym etapie kształcenia.

ETAP IV

Zadaniem szkoły w pierwszym cyklu nauczania chemii w szkole średniej jest umożliwienie uczniom:

pogłębienia wiedzy o otaczającym świecie i zachodzących w nim procesach chemicznych;

rozwijania umiejętności poprawnego określania zjawisk i formułowania definicji chemicznych — pod względem językowym i merytorycznym;

doskonalenia umiejętności obserwowania i wyciągania wniosków i podejmowania trafnych decyzji podczas wykonywania eksperymentów;

kształtowania umiejętności ilościowego, wynikającego ze znajomości pojęcia mola, interpretowania równań reakcji chemicznych;

kształtowania umiejętności wyjaśniania i Interpretacji problemów chemicznych występujących w otoczeniu ucznia;

kształtowania umiejętności samokształcenia w dziedzinie zagadnień chemicznych szczególnie interesujących ucznia.

Treści:

Budowa atomu — współczesny, uproszczony model, izotopy, konfiguracje elektronowe a układ okresowy pierwiastków ($Z = 1 - 20$);

Współczesny układ okresowy (jego budowa, prawo okresowości, budowa atomów, ich właściwości i elektroujemność na tle układu okresowego);

Wiązania chemiczne (wiązania atomowe i jonowe, zależność właściwości związków chemicznych od typu wiązania);

Reakcje chemiczne (ich typy: analizy, syntezy, wymiany, egzo- i endoenergetyczne, ilościowa interpretacja przemiany chemicznej — mol, jego masa i objętość, proste reakcje utleniania-redukcji — stopień utlenienia);

Roztwory (rozpuszczalność, roztwór koloidalny, stężenie molowe — obliczenia);

Systematyka związków nieorganicznych (tlenki, wodorki, wodorotlenki, kwasy, sole — nomenklatura, dysocjacja elektrolityczna — stopień dysocjacji, wskaźniki kwasowo-zasadowe, reakcje w roztworach wodnych: zobojętniania i strącaniowe, odczyn wodnych roztworów soli);

Właściwości, otrzymywanie i zastosowanie wybranych pierwiastków i ich związków;

Węglowodory (różnorodność związków organicznych, nasycone, nienasycone, aromatyczne — nomenklatura, właściwości i zastosowanie, izomeria konstytucyjna);

Jednofunkcyjne pochodne węglowodorów (alkohole, aldehydy, kwasy karboksylowe);

Związki wielofunkcyjne węglowodorów (przedstawiciele cukrów prostych i złożonych, aminokwasy, białka).

Tworzywa sztuczne.

Funkcje fizjologiczne wybranych związków organicznych (alkoholizm, nikotynizm, narkomania).

Kompetencje:

Określanie na podstawie budowy atomów właściwości pierwiastków i tworzonych przez nie związków chemicznych — w odniesieniu do układu okresowego pierwiastków.

Rozpoznawanie typów reakcji chemicznych i ich zapisywanie.

Posługiwanie się pojęciami: mol, masa molowa, objętość molowa i wykonywanie prostych obliczeń stechiometrycznych.

Wyjaśnianie przyczyn różnorodności związków organicznych, rozróżnianie ich na podstawie właściwości, właściwego zastosowania, określania ich wpływu na człowieka i jego środowisko.

Określanie i rozumienie właściwości różnorodnych substancji i ich wpływu na środowisko naturalne.

Bezpieczne posługiwanie się prostym sprzętem laboratoryjnym i odczynnikami, modelami i innymi środkami w celu poznania i wyjaśnienia przebiegających procesów chemicznych.

Podjęcie edukacji chemicznej na dalszym etapie.

ETAP V

Zadaniem szkoły na tym etapie jest umożliwienie uczniom:

poznanie procesu przyswajania i odrzucania pojęć naukowych na podstawie empirycznych faktów i problemów związanych z powstaniem kontrowersji, których źródłem mogą być możliwe interpretacje tych faktów;

posługiwanie się terminologią i symboliką chemiczną oraz diagramami, tabelami i wykresami podczas przekazywania informacji i argumentowania własnych racji;

utrwalanie umiejętności w projektowaniu etapów badań, ich interpretacji — na podstawie poznanej wiedzy chemicznej i z przedmiotów pokrewnych;

posługiwanie się racjonalnym procesem myślenia i naukowym podejściem do interpretacji procesów chemicznych;

umiejętności permanentnego pogłębiania wiedzy; zdobywania wiadomości i umiejętności w zakresie przyszłej pracy zawodowej.

Treści:

Należy w różnorodny sposób pogłębiać wybrane treści merytoryczne IV etapu edukacji i jednocześnie poszerzać zakres wiedzy i kompetencji, z uwzględnieniem wymogów egzaminu maturalnego i dalszego kształcenia. Powinno to dotyczyć zagadnień:

Budowa atomów, pierwiastki promieniotwórcze, reakcje w roztworach z przeliczaniem stężeń.

Chemia organiczna, węglowodory i ich pochodne, różnorodność związków, izometria geometryczna, elementy biochemii.

Chemia nieorganiczna, systematyka związków nieorganicznych, charakterystyka pierwiastków bloku *spd*.

Energetyka i kinetyka reakcji chemicznych, stan równowagi.

Miejsce chemii w różnych gałęziach gospodarki i w życiu.

Kompetencje:

Wiadomości i umiejętności niezbędne do przyszłych studiów i pracy.

Posługiwanie się zdobytą wiedzą w życiu codziennym.

Włączanie się do działań na rzecz lokalnej społeczności i osiedla.

Wdrażanie zasad ochrony środowiska.

EDUKACJA EKOLOGICZNA

Ustawa o systemie oświaty nakazuje upowszechnianie wiedzy ekologicznej wśród dzieci i młodzieży oraz kształ-

owanie właściwych postaw wobec problemów ochrony środowiska.

Zadaniem szkoły w zakresie edukacji ekologicznej, na wszystkich etapach kształcenia, jest stworzenie warunków do uzyskania przez uczniów przekonania, że:

wszystkie elementy środowiska przyrodniczego oraz elementy będące wytworem człowieka, są od siebie zależne,

środowiskiem człowieka jest wszystko co go otacza — tak rozumiane środowisko to zarówno dom, najbliższa okolica, region, kraj, jak również Ziemia,

każdy człowiek swoim zachowaniem wpływa na środowisko,

każdy jest odpowiedzialny za obecny i przyszły stan środowiska oraz jakość życia następnymi pokoleniami,

odpowiedzialne zachowania człowieka zależą od posiadanej przez niego rzetelnej wiedzy,

istnieją różne wizje przyszłości, które stwarzają konieczność krytycznej refleksji nad własnymi poglądami i wartościami,

warunkiem utrzymania właściwego stanu środowiska jest porozumienie i współdziałanie ludzi.

Treści:

Sposoby i uwarunkowania wdrażania idei i zasad ekorozwoju (rozwoju zrównoważonego).

Znaczenie zachowania różnorodności biologicznej.

Podstawowe zagrożenia wynikające ze zmian zachodzących w fizycznym i chemicznym składzie atmosfery.

Konsekwencje nieracjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi planety w rolnictwie, przemyśle i gospodarstwach domowych.

Ograniczoność zasobów przyrody (odnawialnych i nieodnawialnych) oraz ich znaczenie w rozwoju współczesnej cywilizacji.

Funkcje lasów i ich znaczenie dla środowiska, gospodarki i warunków życia człowieka.

Powstawanie, zagospodarowanie, unieszkodliwianie i unikanie odpadów.

Racjonalne postępowanie z różnymi źródłami energii i jej nośnikami, ze szczególnym uwzględnieniem związków między wytwarzaniem energii i jego wpływem na środowisko oraz promowanie alternatywnych jej źródeł.

Style życia (m.in. ubranie, żywność, mieszkanie, sposoby podróżowania i spędzania wolnego czasu) i ich związek z jakością otaczającego nas środowiska.

Kompetencje:

Dostrzeganie i interpretowanie zmian wywołanych działalnością człowieka w najbliższym otoczeniu.

Planowanie i przeprowadzanie prostych obserwacji i doświadczeń dokumentujących zmiany w środowisku.

Wyjaśnianie podstawowych związków między naturalnymi komponentami środowiska a człowiekiem i jego działalnością.

Dokonywanie ocen różnych form działalności człowieka (w wymiarze jednostkowym i społecznym) i jej wpływu na stan środowiska.

Umiejętność krytycznego podejścia i selektywnego gromadzenia informacji o relacjach między środowiskiem a społeczeństwem i jego działalnością.

Proponowanie sposobów rozwiązywania problemów wywołanych naruszeniem równowagi w środowisku.

FIZYKA Z ASTRONOMIĄ

ETAP II

Zadaniem szkoły na tym etapie nauczania fizyki jest tworzenie warunków do:

ujawniania i prezentacji zainteresowań przyrodą.

aktywnej i ukierunkowanej obserwacji zjawisk przyrodniczych zachodzących w najbliższym otoczeniu, współdziałania i komunikowania się w grupie podczas obserwacji i interpretacji zjawisk przyrodniczych, przeżywania i wyrażania radości z poznania (odkrywania).

Treści:

W kursie propedeutycznym autor programu może wprowadzić treści, które jego zdaniem są najbardziej odpowiednie dla uzyskania założonych dla tego etapu kompetencji.

Kompetencje:

Opisywanie zjawisk fizycznych w otaczającym świecie w języku potocznym.

Stosowanie prostych metod badania przyrody.

Wykonywanie prostych pomiarów wielkości fizycznych, dostrzeganie związków przyczynowo-skutkowych w przebiegu zjawisk fizycznych.

Stosowanie technologii informacyjnej do zbierania, przechowywania i przetwarzania informacji.

ETAP III

Zadaniem szkoły na tym etapie nauczania fizyki jest tworzenie warunków do:

przekształcania naturalnej ciekawości dziecka w trwałą postawę aktywności badawczej prowadzącą do poznawania prawdziwości przyrody,

poznawania i posługiwania się różnorodnymi metodami obserwacji i badania obiektów, zjawisk fizycznych na Ziemi i w kosmosie,

poznawania podstawowych praw opisujących przebieg zjawisk w przyrodzie,

rozwijania zainteresowań przyrodą,

kształtowania się nawyku samokontroli i samooceny podczas pracy laboratoryjnej i rozwiązywania problemów z fizyki.

Treści:

Mechanika i termodynamika

Opis ruchu. Ruch prostoliniowy jednostajny i zmienny. Przyczyny zmian prędkości.

Rodzaje energii mechanicznej. Zasada zachowania energii mechanicznej.

Pierwsza zasada termodynamiki jako uogólnienie zasady zachowania energii.

Drgania i rozchodzenie się fal mechanicznych, np. fal na powierzchni wody, fal dźwiękowych (jakościowo).

Elektryczność i magnetyzm

Elektryzowanie ciał. Oddziaływanie ładunków elektrycznych.

Prąd stały.

Pole magnetyczne magnesu i magnetyczne skutki prądu elektrycznego (jakościowo).

Związek między zmianą pola magnetycznego a prądem w obwodzie (jakościowo). Widmo elektromagnetyczne.

Optyka. Rozchodzenie się światła — zjawiska odbicia i załamania. Źródła światła. Od atomu do wszechświata

Jądrowy model atomu. Siły oddziaływania grawitacyjnego.

Układ Słoneczny. Struktura wszechświata.

Elementy fizyki współczesnej. W dziale „Elementy fizyki współczesnej” autor programu może wprowadzić odpowiednie do jego koncepcji programowej nowości na poziomie popularnym.

Kompetencje:

Umiejętność obserwacji i opisu zjawisk fizycznych i astronomicznych.

Stosowanie prostych procedur badawczych w poznawaniu przyrody.

Posługiwanie się prostymi przyrządami pomiarowymi.

Ocenianie niepewności wyników pomiaru.

Bezpieczne posługiwanie się urządzeniami powszechnego użytku.

Przedstawianie i przetwarzanie danych w postaci tabel, wykresów i diagramów.

Wykorzystanie modeli do jakościowego wyjaśniania procesów fizycznych.

Współdziałanie i komunikowanie się w grupie podczas badania i analizy zjawisk fizycznych i astronomicznych.

Stosowanie technologii informacyjnej do zbierania, przetwarzania i analizy informacji.

ETAP IV

Zadaniem szkoły na tym etapie nauczania fizyki jest tworzenie warunków do:

— poznawania praw opisujących przebieg zjawisk w przyrodzie,

— poznawania i posługiwania się różnorodnymi metodami obserwacji i badania obiektów, zjawisk fizycznych na Ziemi i w kosmosie,

— uświadomienia znaczenia odkryć w naukach przyrodniczych dla rozwoju cywilizacji,

— rozwijania zainteresowań fizyką,

— kształtowania się postawy tolerancji i krytycyzmu wobec poglądów i opinii innych ludzi,

— samokształcenia i zdobywania informacji z różnych źródeł.

Treści:

Ruch i siły.

Zasada zachowania pędu. Zasady dynamiki.

Badanie i analiza ruchów: ruch prostoliniowy jednostajny i zmienny, ruch drgający, ruchy krzywoliniowe.

Oddziaływania grawitacyjne. Układ Słoneczny. Wszechświat.

Statyka cieczy i gazów

Energia

Rodzaje energii. Zasada zachowania energii.

Zasady termodynamiki.

Elektryczność i magnetyzm

Pole elektrostatyczne.

Prawa przepływu prądu stałego.

Rodzaje przewodnictwa elektrycznego.

Pole magnetyczne. Ruch ładunku elektrycznego w polu magnetycznym.

Indukcja elektromagnetyczna. Obwody prądu zmiennego.

Fale. Fale dźwiękowe. Fale elektromagnetyczne.

Optyka. Atom, jądro atomowe, cząstki elementarne.

Elementy fizyki współczesnej.

W dziale „Elementy fizyki współczesnej” autor programu może wprowadzić odpowiednie do jego koncepcji programowej nowości (np. zjawiska chaotyczne, zimna fuzja, itp.).

Kompetencje:

Wyjaśnianie zjawisk fizycznych na podstawie znanych praw i wiedzy o strukturze materii.

Stosowanie procedur badawczych typowych dla fizyki i astronomii.

Posługiwanie się złożonymi urządzeniami pomiarowymi. Budowanie analitycznych i numerycznych modeli zjawisk i procesów fizycznych.

Stosowanie modeli i teorii do przewidywania przebiegu zjawisk i procesów fizycznych.

Posługiwanie się tabelami, wykresami i diagramami do analizy zjawisk i procesów fizycznych.

Stosowanie technologii informacyjnej do wyszukiwania, przekazywania, przetwarzania i analizy informacji.

ETAP V

Zadaniem szkoły na tym etapie nauczania fizyki jest tworzenie warunków do:

poznania aktualnych kierunków badań w fizyce, poznania i stosowania różnorodnych metod badania przyrody, rozwoju zainteresowań badawczych w zakresie fizyki, kształtowania się postaw środowiskowych, włączania się w działania na rzecz społeczności lokalnej i globalnej w zakresie badań i ochrony środowiska, wstępnego przygotowania do wybranego zawodu.

Treści:

Ruch i siły. Dynamika cieczy i gazów.
Ruch z uwzględnieniem różnych sił oporu.
Ruch obrotowy. Zasada zachowania momentu pędu.
Elementy Szczególnej i Ogólnej Teorii Względności
Elektronika fizyczna. Elektrony w próżni i w ciałach stałych,
Fizyczne podstawy urządzeń elektronicznych.
Cząstki elementarne. Elementy kosmologii.
Elementy fizyki współczesnej.

W dziale „Elementy fizyki współczesnej” autor programu może wprowadzić odpowiednio do jego koncepcji programowe nowości (np. zjawiska chaotyczne, zimna fuzja, itp.).

Kompetencje:

Wyjaśnianie złożonych zjawisk fizycznych na podstawie znanych praw i wiedzy o strukturze materii.
Posługiwanie się złożonymi procedurami badawczymi stosowanymi w fizyce.
Rozwiązywanie problemów fizycznych posługując się zintegrowaną wiedzą przyrodniczą.
Samodzielne zdobywanie wiedzy.
Przedstawianie wyników swoich badań za pomocą tabel, wykresów, diagramów itp. posługując się narzędziami Informatycznymi.
Modelowanie rzeczywistości, przyrodniczej posługując się metodami i narzędziami Informatycznymi.
Stosowanie modeli i teorii do przewidywania zarówno przebiegu zjawisk i procesów fizycznych, jak i właściwości materii.
Posługiwanie się językiem fizyki.

EDUKACJA MATEMATYCZNA

Celem nauczania matematyki jest osiągnięcie takiego poziomu kompetencji i sprawności matematycznych aby uczniowie mogli:

używać matematyki w wielu napotykanym sytuacjach życiowych i w nauce innych przedmiotów do wyjaśniania, do przewidywania, do precyzyjnego porozumiewania się; rozwinąć pozytywny stosunek do matematyki.

Zadaniem szkoły w zakresie nauczania matematyki jest: umożliwienie opanowania wiadomości i umiejętności niezbędnych do przeprowadzania rozumowań matematycznych oraz rozwiązywania problemów praktycznych, w tym umiejętności posługiwania się językiem matematycznym; ułatwienie dostrzegania związków matematyki z innymi dziedzinami (obszarów użyteczności matematyki); wykształcenie aktywnego stosunku do problemów i zadań; kształcenie umiejętności komunikowania się i pracy w zespole.

ETAP II

Zadaniem szkoły na tym etapie jest:

— kształcenie umiejętności czytania ze zrozumieniem tekstu i opisywania informacji zadanych werbalnie przy użyciu języka matematycznego;

— kształcenie umiejętności matematyzowania prostych sytuacji opisanych słownie, za pomocą rysunku lub obserwowanych w otoczeniu;
— kształcenie umiejętności rozwiązywania nieskomplikowanych zadań tekstowych;
— dostrzeganie problemów i badanie ich w szczególnych przypadkach m.in. przez przeprowadzanie prostych rozmów matematycznych;
— kształcenie umiejętności i nawyku analizowania uzyskanych rozwiązań oraz wyciągania wniosków;
— wdrażanie nawyku stałego korygowania błędów;
— kształcenie umiejętności posługiwania się kalkulatorem;
— wdrażanie do staranności i dbałości o precyzyjne formułowanie wypowiedzi;
— wdrażanie do sumiennego wykonywania zadań częściowych w zespole.

Treści:

Liczby naturalne, działania, podzielność.
Liczby całkowite, liczby dziesiętne, procenty.
Liczby wymierne, przykłady liczb niewymiernych.
Proste równania i nierówności I stopnia z jedną niewiadomą.
Przykłady przyporządkowań, przykłady funkcji.
Układ współrzędnych na płaszczyźnie, graficzne przedstawianie zależności.
Figury płaskie i ich własności.
Proste konstrukcje geometryczne.
Wielościiany, ich siatki i własności.
Przykłady innych figur przestrzennych.
Mierzenie; obwody wielokątów, pola figur płaskich; jednostki długości i pola.
Pola powierzchni wybranych brył.
Przedstawianie i opracowywanie danych empirycznych.

Kompetencje:

Szkoła stwarza warunki do podnoszenia przez uczniów kompetencji:

Wykonywanie obliczeń na liczbach naturalnych, całkowitych i wymiernych (także za pomocą kalkulatorów), w tym obliczeń procentowych i przybliżeń.
Rozwiązywanie równań i interpretowanie nierówności liniowych oraz ich stosowanie.
Przedstawianie graficzne funkcji i odczytywanie takich przedstawień.
Rozpoznawanie figur płaskich i przestrzennych, rysowanie ich i wskazywanie ich własności.
Wykonywanie prostych konstrukcji geometrycznych.
Mierzenie: kątów, długości i pól.
Projektowanie siatek wybranych brył.
Odczytywanie, interpretacji i szacowania danych empirycznych podawanych w różny sposób.
Modelowanie i matematyzowanie prostych sytuacji opisanych słowami lub obserwowanych w otoczeniu.
Przeprowadzania prostych rozumowań i ich krytycznej analizy.
Używania symboli literowych, interpretowania i przekształcania wyrażeń z symbolami literowymi.

ETAP III

Zadaniem szkoły na tym etapie jest:

— kształcenie umiejętności zbierania informacji z wykorzystaniem różnych źródeł;
— wskazywanie sposobów wykorzystywania wiedzy matematycznej do analizy i rozwiązywania problemów z zakresu

innych przedmiotów szkolnych i prostych sytuacji praktycznych;

kształcenie umiejętności budowania modeli algebraicznych, geometrycznych, graficznych, statystycznych do konkretnych problemów, ocenianie korzyści wynikających z planowania oszczędności, ubezpieczeń itp.;

zapoznanie ze sposobami wykorzystania różnych technik i narzędzi do szacowania rezultatów przy badaniu problemów;

wdrażanie do przeprowadzania dyskusji rozwiązania;

wspomaganie podejmowania prób samodzielnego uczenia się;

wdrażanie do precyzyjnego formułowania pytań i wniosków; wdrażanie do przestrzegania dyscypliny pracy w zespole, gotowości pomocy słabszym kolegom.

Treści:

Działania w zbiorze liczb wymiernych.

Potęgowanie i pierwiastkowanie; działania na liczbach niewymiernych.

Przybliżenia.

Wyrażenia algebraiczne. Funkcja liniowa.

Proporcjonalności: prosta i odwrotna. Przykłady innych funkcji.

Równania liniowe i ich układy.

Przekształcenia geometryczne: odbicia, obroty, przesunięcia, jednokładności, powiększenia, pomniejszenia.

Twierdzenia o związkach miarowych w figurach geometrycznych (m.in. Pitagorasa i Talesa).

Okrag, koło i trójkąt.

Proporcje trygonometryczne w trójkącie prostokątnym.

Poła wielokątów, w tym foremnych; pole koła i długość okręgu.

Proste i płaszczyzny w przestrzeni, rysowanie figur przestrzennych i ich cieni.

Poła powierzchni i objętości brył.

Zbieranie, porządkowanie i przedstawianie danych różnymi środkami.

Doświadczenie losowe; różne modele probabilistyczne doświadczeń losowych.

Kompetencje:

Szkoła stwarza warunki do podnoszenia przez uczniów kompetencji:

Wykonywanie obliczeń na liczbach wymiernych (rzeczywistych) pisemnie i za pomocą kalkulatora.

Postugiwanie się przybliżeniami; szacowanie błędów przybliżeń.

Rozwiązywanie równań i nierówności i stopnia oraz ich układów.

Rozwiązywanie zadań z treścią.

Sporządzanie wykresów funkcji liniowych, proporcjonalności i odczytywanie wykresów funkcji.

Wykonywanie konstrukcji geometrycznych.

Wykorzystywanie własności figur płaskich i przestrzennych przy rozwiązywaniu zadań.

Postugiwanie się proporcjami trygonometrycznymi w trójkącie prostokątnym oraz stosowania tw. Pitagorasa i Talesa.

Obliczanie pól figur płaskich oraz powierzchni i objętości brył.

Konstruowanie różnych modeli dla nieskomplikowanych doświadczeń losowych.

Sprawne używanie kalkulatorów i dostępnych urządzeń technologii informacji, gdzie celowe.

Postugiwanie się wiedzą matematyczną do rozwiązywania nieskomplikowanych problemów z różnych dziedzin oraz modelowanie i matematyzowanie prostych sytuacji.

Przeprowadzanie nieskomplikowanych rozumowań matematycznych.

ETAP IV

Zadaniem szkoły na tym etapie jest:

kształcenie umiejętności czytania ze zrozumieniem oraz interpretowania definicji i twierdzeń matematycznych, dowodzenia prostych twierdzeń, racjonalnego postugiwania się rotacją matematyczną;

kształcenie umiejętności zbierania, porządkowania, opisywania, porównywania, szacowania i analizy danych, w tym empirycznych oraz tworzenia modeli na podstawie zebranych danych;

wdrażanie do formułowania zadań i problemów, rozwiązywania ich z wykorzystaniem wiedzy, metod i technologii z różnych dziedzin matematyki oraz weryfikacji uzyskanych wyników;

kształcenie umiejętności stawiania hipotez i ich weryfikacji; wdrażanie do samodzielnego uczenia się;

odnoszenie się z tolerancją i szacunkiem do poglądów innych niż własne, popartych racjonalnym rozumowaniem.

Treści:

Zbiory, działania na zbiorach.

Działania w zbiorze liczb rzeczywistych. Prawa związane z działaniami arytmetycznymi w zbiorach liczbowych oraz na wektorach.

Wielomiany.

Równania i nierówności liniowe, kwadratowe i wyższych stopni.

Układy równań i nierówności (stopnia co najwyżej drugiego).

Funkcje, własności, wykresy. Funkcja liniowa, kwadratowa.

Przykłady innych funkcji (wielomianowe, homograficzne, trygonometryczne, ciągi).

Figury płaskie: okręgi, koła i wielokąty, twierdzenia: Pitagorasa, Talesa, sinusów, cosinusów.

Iloczyn skalarny wektorów.

Miara figury; poła wielokątów i koła.

Przekształcenia płaszczyzny (izometrie, jednokładności, podobieństwa, rzuty).

Planowanie i przeprowadzanie badań statystycznych. Doświadczenia losowe, prawdopodobieństwo, wartość oczekiwana.

Kompetencje:

Szkoła stwarza warunki do podnoszenia przez uczniów kompetencji:

Wykonywanie podstawowych operacji na zbiorach.

Sprawne wykonywanie obliczeń w zakresie liczb wymiernych.

Szacowanie wyników obliczeń, rozsądnego postugiwania się kalkulatorem.

Rozwiązywanie równań i nierówności (w tym liniowych, kwadratowych) oraz ich układów (w prostych przypadkach).

Postugiwanie się pojęciem funkcji przy interpretacji zjawisk ekonomicznych, demograficznych itp.

Postugiwanie się wektorami i przekształceniami przy badaniu własności figur płaskich.

Sprawne używanie dostępnej technologii informacji, gdzie to celowe.

Rozwiązywanie prostych problemów z różnych dziedzin wymagających wiedzy matematycznej, przeprowadzanie dyskusji rozwiązania, stawiania hipotez i weryfikowanie ich.

Analizowanie i przeprowadzanie prostych dowodów twierdzeń.

ETAP V

Zadaniem szkoły na tym etapie jest:

- kształcenie umiejętności samodzielnego opanowania fragmentu materiału przy pomocy podręcznika;
- kształcenie i doskonalenie umiejętności posługiwania się językiem danej dziedziny matematyki;
- wdrażanie do analizowania praktycznych sytuacji, formułowania na ich tle problemów i rozwiązywania ich przy pomocy dostępnej wiedzy, budowania modeli zjawisk, sytuacji, przemian, badania ich użyteczności i podejmowania decyzji;
- kształcenie umiejętności stosowania niektórych zasad logiki, zwłaszcza wnioskowania w rozumowaniach pozamatematycznych;
- doskonalenie umiejętności wykorzystywania nowoczesnych technik przy rozwiązywaniu problemów;
- kształcenie umiejętności całościowej prezentacji w formie referatu wyników pracy nad problemami.

Treści:

Potęgi o wykładnikach wymiernych, przykłady potęg o wykładnikach niewymiernych.
Przegląd funkcji elementarnych (potęgowa, wykładnicza, logarytmiczna, trygonometryczna), wykresy i własności. Przykłady przejść granicznych (granica ciągu, funkcji, ciągłość, pochodna).
Odczytywanie wykresów funkcji.
Wielościany i wielościany foremne.
Bryły obrotowe i ich przekroje.
Pola powierzchni i objętości wybranych brył.
Analityczna charakterystyka prostych i płaszczyzn.
Przekształcenia przestrzenne, przykłady izometrii i podobieństw.
Prawdopodobieństwo, wartość oczekiwana.
Prawdopodobieństwo warunkowe, niezależność zdarzeń, schemat Bernoulliego.
Różne rozkłady prawdopodobieństwa.

Kompetencje:

Szkoła stwarza warunki do podnoszenia przez uczniów kompetencji:
Posługiwanie się rachunkiem zbiorów.
Rachowanie w zbiorze liczb rzeczywistych.
Przekształcanie wyrażeń algebraicznych typu wymiernego.
Rozwiązywanie równań i nierówności, w tym wykładniczych, logarytmicznych, trygonometrycznych.
Posługiwanie się własnościami funkcji wykładniczej, logarytmicznej i trygonometrycznych przy badaniu problemów teoretycznych i praktycznych.
Posługiwanie się przejściem granicznym przy rozwiązywaniu problemów.
Wykorzystywanie własności figur, brył przekształceń, wektorów w sytuacjach geometrycznych.
Budowanie modeli probabilistycznych doświadczeń losowych i na ich podstawie weryfikowania hipotez i podejmowania decyzji.
Przeprowadzania prostych dowodów, definiowania pojęć.

EDUKACJA INFORMATYCZNA

Zadaniem szkoły na wszystkich etapach kształcenia jest zapewnienie uczniom możliwości korzystania z techniki i informacji.

Umiejętności informatyczne można rozwijać nie tylko na lekcjach wydzielonego przedmiotu — informatyka. Wielu

z nich można uczyć z lepszym skutkiem na lekcjach innych przedmiotów: matematyki, przedmiotów przyrodniczych, języków. Z czasem nauczyciele tych przedmiotów powinni przejmować w coraz większym stopniu odpowiedzialność za kształcenie informatyczne i należy czynić wszystko co możliwe, aby ten proces przyspieszać.

ETAP I i II

Szkoły w miarę swoich możliwości już na pierwszym i drugim etapie nauczania powinny tworzyć warunki do: — budzenia zainteresowania nowoczesną technologią informacyjną, stosowania jej w nauczaniu oraz tworzenia podwalin kształtowania umiejętności informatycznych. Część ogólna dotycząca zadań szkoły na tych etapach stwarza wystarczającą podstawę i zachętę do tego typu działań.

ETAP III

Zadaniem szkoły na tym etapie jest:

- zachęcać uczniów do korzystania z komputera jako narzędzia ułatwiającego wykonywanie różnych prac związanych z ich osobistymi zainteresowaniami i potrzebami oraz z życiem szkoły, np. do zaprojektowania i wydrukowania ulotki, plakatu, napisania referatu, przygotowania prezentacji, itp.,
- wprowadzić uczniów w świat pojęć i umiejętności składających się na elementarną alfabetyzację komputerową,
- umożliwić poznanie wybranych zastosowań komputera jako narzędzia umożliwiającego dostęp do informacji oraz jej uporządkowane gromadzenie, przetwarzanie i prezentację.

Treści:

Posługiwanie się komputerem do zabawy i nauki.
Z czego się składa komputer: procesor, pamięć wewnętrzna i zewnętrzna, urządzenia wejścia/wyjścia.
Porozumiewanie się z komputerem za pomocą klawiatury, myszy, monitora, drukarki.
Wyszukiwanie i uruchamianie programów.
Przykłady gier komputerowych i programów edukacyjnych.
Korzystanie z multimedialnych źródeł informacji.
Rozwiązywanie zadań szkolnych i praktycznych za pomocą programów użytkowych.
Redagowanie tekstów za pomocą edytora.
Tworzenie rysunków za pomocą przyjaznego edytora grafiki.
Do czego służy arkusz kalkulacyjny. Przykłady zastosowań arkusza kalkulacyjnego do rozwiązywania zadań z programu nauczania szkoły podstawowej i codziennego życia.
Rozwiązywanie problemów w formie algorytmicznej.
Przykłady problemów niealgorytmicznych i takich, które można rozwiązywać według algorytmu.
Proste przykłady algorytmów rozwiązywania standardowych zadań szkolnych i z życia codziennego.
Konstruowanie i wykonywanie algorytmu. Formułowanie prostych poleceń dla komputera — wykonywanie zadań w trybie interakcyjnym. Definiowanie poleceń w postaci procedur i wywoływanie ich.
Społeczne, etyczne i ekonomiczne aspekty rozwoju informatyki.
Podstawy prawne rozpowszechniania programów komputerowych, konsekwencje łamania prawa dla osób i społeczeństw.
Pozytki i niebezpieczeństwa związane z powszechnym dostępem do informacji.
Przejawy przestępczości komputerowej.

Kompetencje:

Nauczanie elementów informatyki na III etapie powinno umożliwić uczniom uzyskanie następujących kompetencji:

Znalezienie i uruchomienie gotowego programu użytkowego, edukacyjnego, gry komputerowej.
Przeglądanie i utrzymywanie porządku w katalogach (teczkach) zawierających wyniki pracy.
Napisanie za pomocą edytora tekstu i wydrukowanie w przejrzystej postaci prostego dokumentu.
Zrealizowanie projektu graficznego, np. ilustracji do gazетки szkolnej, ulotki.
Zapisanie w formie arkusza danych liczbowych, użycie odpowiednich formuł do obliczenia wartości globalnych: sum i wartości średnich, przedstawienie danych na odpowiednim wykresie.
Wskazywanie problemów, które mają rozwiązania algorytmiczne i takie, których nie da się w ten sposób rozwiązać.
Opisywanie prostych algorytmów w potocznym języku w postaci odpowiednich, jednoznacznych procedur.
Definiowanie prostych algorytmów w postaci procedur, które może wykonać komputer i uruchamianie ich.
Wskazywanie korzyści i zagrożeń związanych z rozwojem zastosowań komputerów.
Rozumienie znaczenia praw chroniących własność intelektualną.
Negocjowanie i przestrzeganie planu pracy w grupie.

ETAP IV

Zadaniem szkoły na tym etapie jest:

- Zainteresowanie uczniów rozwojem technologii informacyjnej i nowymi możliwościami komunikowania się i dostępu do informacji.
- Stworzenie uczniom warunków do osiągnięcia alfabetyzacji komputerowej rozumianej zgodnie z zaleceniami UNESCO jako:
 - umiejętność kompetentnego i inteligentnego posługiwania się komputerem i jego podstawowym oprogramowaniem,
 - umiejętność stosowania podstawowych programów użytkowych do rozwiązywania typowych problemów praktycznych i szkolnych,
 - umiejętność rozwiązywania problemów w formie algorytmów,
 - rozumienie społecznych, gospodarczych, etycznych konsekwencji rozwoju informatyki i dostępności informacji, świadomość związanych z tym praw i obowiązków.

Treści:

Posługiwanie się sprzętem i korzystanie z usług systemu operacyjnego.
Podstawowe elementy komputera i ich funkcje: procesor, pamięć wewnętrzna i zewnętrzna, urządzenia wejścia/wyjścia. Komunikacja z komputerem za pomocą standardowych urządzeń peryferyjnych: klawiatury, myszy, monitora, drukarki.
Podstawowe usługi oferowane przez system operacyjny: zakładanie i przeglądanie katalogów (teczek), kasowanie i kopiowanie plików, wyszukiwanie i uruchamianie programów. Podstawowe zasady pracy w sieci lokalnej i globalnej. Rozwiązywanie problemów za pomocą programów użytkowych.
Redagowanie tekstów i dokumentów za pomocą edytora.
Tworzenie rysunków za pomocą edytora grafiki.
Przykłady zastosowań arkusza kalkulacyjnego do rozwiązywania zadań z programu nauczania szkoły średniej i codziennego życia.
Tworzenie dokumentów zawierających tekst, grafikę i tabele.
Podstawowe formy organizacji informacji w bazach danych. Przykłady wyszukiwania i zapisywania informacji w bazach danych.
Przykłady zastosowań komputera jako narzędzia dostępu

do rozproszonych źródeł informacji i komunikacji na odległość.

Rozwiązywanie problemów w formie algorytmicznej.
Algorytmy wokół nas, przykłady algorytmów rozwiązywania problemów praktycznych i szkolnych. Ścisłe formułowanie problemów algorytmicznych. Opisywanie algorytmów w języku potocznym. Zapisywanie algorytmów w postaci procedur, które może wykonać komputer. Podstawowe struktury języków algorytmicznych: instrukcje złożone, warunkowe, iteracyjne. Przykłady algorytmów rekurencyjnych. Definiowanie rozwiązań umiarkowanie złożonych zadań metodą zstępującą. Przykłady testowania i oceny algorytmów.
Społeczne, etyczne i ekonomiczne aspekty rozwoju informatyki.
Podstawy prawne rozpowszechniania programów komputerowych, konsekwencje łamania prawa dla osób i społeczeństw. Pożytki i niebezpieczeństwa związane z powszechnym dostępem do informacji. W jaki sposób dostęp do informacji ułatwia osobisty rozwój, codzienne życie, pomaga w karierze zawodowej, jakie ma znaczenie dla rozwoju ekonomicznego, demokracji, kultury. Przejawy przestępczości komputerowej.

Kompetencje:

Nauczanie elementów informatyki na IV etapie powinno umożliwić uczniom uzyskanie następujących kompetencji:

- Umiejętność wyboru, łączenia i inteligentnego stosowania różnych narzędzi informatycznych (przede wszystkim edytorów, arkusza kalkulacyjnego, systemu zarządzania bazami danych) do rozwiązywania typowych problemów praktycznych i szkolnych.
- Korzystanie z różnych multimedialnych i rozproszonych źródeł informacji dostępnych za pomocą komputera.
- Stosowanie właściwie dobranych środków i metod informatyki do modelowania i symulacji zjawisk i procesów.
- Stosowanie technik twórczego myślenia w rozwiązywaniu problemów algorytmicznych.
- Rozwiązywanie umiarkowanie złożonych problemów przez stosowanie podstawowych technik algorytmicznych, jak np. programowanie zstępujące, metoda kolejnych uściśleń, metoda dziel i zwyciężaj.
- Rozumienie i formułowanie algorytmów, poprawne interpretowanie i stosowanie podstawowych struktur języków algorytmicznych: poleceń złożonych, warunkowych, iteracyjnych, prostych konstrukcji rekurencyjnych.
- Negocjowanie i przestrzeganie zasad pracy w grupie

- Ważnym zadaniem szkoły na tym i na następnym etapie jest zapewnienie młodzieży możliwości korzystania z technologii informacyjnej także na lekcjach innych przedmiotów i zajęciach pozalekcyjnych w celu:
- rozwiązywania problemów z różnych dyscyplin,
 - korzystania z informacji zgromadzonych w bazach komputerowych,
 - przygotowywania referatów i prezentacji,
 - wykonywania prac na rzecz klasy, szkoły, społeczności lokalnej,
 - możliwości komunikowania się na odległość,
 - uczestniczenia w życiu różnorodnych społeczności grup i skupiskowych,
 - rozwijania własnych zainteresowań.

ETAP V

Zadaniem szkoły na tym etapie jest kontynuowanie zadań z poprzednich etapów, a ponadto: przygotowanie do świadomego wyboru informatycznego

lub pokrewnego kierunku kształcenia,
kształcenie samodzielności intelektualnej, odpowiedzialności za własny rozwój,
przygotowanie zainteresowanej tym młodzieży do egzaminu maturalnego z informatyki,
przygotowanie do życia i podejmowania odpowiedzialnych zadań w społeczeństwie informacyjnym.

Treści:

Algorytmika i programowanie.

Metodyczna analiza i modelowanie względnie złożonych problemów i procesów z różnych dziedzin. Przegląd algorytmów klasycznych. Wybrane zaawansowane techniki projektowania algorytmów i struktur danych: programowanie strukturalne, modułowe, zstępujące, abstrakcja danych, metoda kolejnych uściśleń. Elementy formalnej analizy algorytmów. Wprowadzenie do programowania w wybranym języku wysokiego poziomu. Zespołowa realizacja projektów programistycznych.

Bazy danych.

Bazy danych wokół nas. Podstawowe formy organizacji informacji w relacyjnych bazach danych. Przykłady projektowania relacyjnych baz danych. Wyszukiwanie informacji w bazach danych za pomocą języka zapytań. Informacje o rozproszonych bazach danych.

Nowoczesne technologie informacyjne.

Multimedia. Sieci komputerowe, lokalne i rozległe. Wyszukiwanie informacji w rozległych sieciach komputerowych. Komunikowanie się na odległość za pomocą komputera. Przygotowywanie własnych prezentacji za pomocą narzędzi technologii informacyjnej. Tworzenie dokumentów dostępnych w sieci.

Kompetencje:

Nauczanie Informatyki na V etapie powinno umożliwić uczniom uzyskanie następujących kompetencji:

Określanie sytuacji problemowej, w tym danych, celu i wyników.

Formułowanie planu rozwiązania problemu — wydzielenie podproblemów i wskazanie powiązań między nimi.

Umiejętność świadomego wyboru narzędzi rozwiązania problemu — skorzystania z odpowiedniego programu użytkowego lub zaprogramowania metody rozwiązania w wybranym języku programowania.

Analizowanie poprawności algorytmu i ocena jego złożoności, testowanie programu.

Stosowanie wybranych zaawansowanych technik algorytmicznych rozwiązywania problemów.

Wyszukiwanie informacji w relacyjnych bazach danych za pomocą języka zapytań.

Korzystanie z rozproszonych źródeł informacji w badaniach zjawisk społecznych, ekonomicznych, przyrodniczych.

Przygotowywanie publicznych prezentacji z wykorzystaniem źródeł informacji dostępnych za pomocą komputera i nowoczesnych technik multimedialnych.

Samodzielne pogłębianie wiedzy informatycznej.

Realizowanie złożonych projektów w zespole.

Stosowanie technik twórczego myślenia w rozwiązywaniu niestandardowych problemów.

Ważnym zadaniem szkoły na tym etapie jest zapewnienie ogółowi młodzieży możliwości korzystania z nowoczesnej technologii informacyjnej na lekcjach innych przedmiotów i zajęciach pozalekcyjnych w celu:

- rozwiązywania problemów z różnych dyscyplin,
- korzystania z informacji zgromadzonych w bazach komputerowych,

- przygotowywania referatów i prezentacji,
- wykonywania prac na rzecz klasy, szkoły, społeczności lokalnej,
- możliwości komunikowania się na odległość,
- uczestniczenia w życiu różnorodnych społeczności — grup dyskusyjnych,
- rozwijania własnych zainteresowań.

WYCHOWANIE FIZYCZNE

ETAP II

W tym okresie edukacji szczególnie ważne jest przedstawienie uczniom bogatej oferty ruchowej, zapewniającej wszechstronną stymulację rozwoju fizycznego, jak i opanowanie podstawowych umiejętności technicznych z różnych dyscyplin sportowych.

Zadaniem szkoły na tym etapie jest:

- podejmowanie działań wspomagających harmonijny rozwój morfo-funkcjonalny organizmu uczniów,
- stosowanie w procesie nauczania i uczenia się zasad higieny pracy i wypoczynku,
- stosowanie celowo dobranych różnorodnych środków dla rozwoju i doskonalenia sprawności kondycyjnej i koordynacyjnej,
- doskonalenie precyzji, estetyki i ekonomii ruchu, kształtowanie umiejętności ruchowych wzorowanych na technikach różnych dyscyplin i konkurencji sportowych, wyposażenie uczniów w wiedzę umożliwiającą zrozumienie podstawowych zagadnień dotyczących rozwoju człowieka, zachowania i ochrony zdrowia, higieny pracy i wypoczynku, organizacji prostych form wypoczynku czynnego oraz kultury postępowania indywidualnego i grupowego w środowisku szkolnym i pozaszkolnym,
- kształtowanie postaw warunkujących: właściwy stosunek uczniów do kultury fizycznej, bezpieczne uczestnictwo w zajęciach ruchowych, poczucie odpowiedzialności za zdrowie własne i innych, samodzielność w działaniu, współdziałanie w zespole.

Treści:

Wspomaganie rozwoju morfo-funkcjonalnego organizmu odpowiednio dobranymi bodźcami fizycznymi stymulującymi funkcjonowanie układu ruchowego, oddychania, krążenia i systemu nerwowego.

Ćwiczenia kształtujące i korygujące postawę ciała, pomiary i porównywania do norm rozwojowych prawidłowości budowy i funkcjonowania układu ruchowego i oddechowego.

Stosowanie zasad warunkujących zachowanie zdrowia (higiena osobista, higiena pracy i wypoczynku, ubiór stosowny do warunków atmosferycznych i rodzaju zajęć).

Rozwój i doskonalenie sprawności kondycyjnej i koordynacyjnej

formy ruchu ukierunkowane na kształtowanie szybkości, siły, wytrzymałości, orientacji, równowagi, czucia, rytmizacji ruchów,

pomiary poziomu usprawnienia uczniów umożliwiające określenie postępu,

zadania ruchowe kształtujące umiejętność samodzielnego doskonalenia sprawności kondycyjnej i koordynacyjnej.

Kształtowanie umiejętności ruchowych nauczanie postaw techniki i taktyki, gier zespołowych, konkurencji La, ćwiczeń gimnastycznych, sportów zimowych: pływanie, tańców, gier rekreacyjnych,

ćwiczenia i zadania ruchowe umożliwiające doskonalenie precyzji, estetyki i ekonomii ruchu związane z chodem, biegiem, rzutem, skokiem, mocowaniem, zmianami pozycji ciała w kombinacjach, np. chwyty z biegiem, podskokiem,

zmianą pozycji ciała, rzutu z rozbiegiem, wyskokiem, różne łączenia zmian pozycji ciała, kroków i figur tanecznych, ćwiczenia, zabawy i gry ruchowe w małej grupie według inwencji uczniów, uwzględniające zasady współpracy, pomoc, ochronę, respektowanie przepisów i ustaleń, zadania ruchowe umożliwiające wykorzystanie przez uczniów opanowanych umiejętności w działaniach indywidualnych i zespołowych na rzecz zdrowia, usprawniania się, zabawy.

Wiadomości
znaczenie stosowanych form ruchu dla rozwoju sprawności funkcjonowania organizmu, sprawności kondycyjnej i koordynacyjnej,
zasady współzycia, współpracy i współzawodnictwa w działaniach związanych z aktywnością ruchową,
sposoby pomocy, ochrony i samoochrony przy wykonywaniu zadań ruchowych,
wypoczynek czynny i bierny,
przepisy i zasady organizacji zajęć ruchowych na sali, boisku, w terenie, na wodzie, zapewniające sprawność ich realizacji oraz bezpieczeństwo uczestników i dbałość o zdrowie,
sposoby kontroli i oceny własnego rozwoju i sprawności funkcjonowania organizmu, różnice rozwojowe,
sposoby kontroli i oceny uzyskanego postępu w rozwoju sprawności kondycyjnej i koordynacyjnej.

Kształtowanie postaw
eksponowanie indywidualnych możliwości, upodobań, zainteresowań oraz inwencji twórczej uczniów,
ujawnianie i rozwijanie zalet moralnych uczniów w działaniach indywidualnych uczniów i zespołowych
wdrażanie do respektowania ustalonych przepisów i zasad działania zespołowego,
ukazywanie wartości podporządkowywania ambicji własnych na rzecz zespołu,
realizacja zadań usprawniających współdziałanie z partnerem w celu skutecznej i bezpiecznej realizacji zadania,
aktywizowanie uczniów do samodzielnej organizacji zajęć ruchowych według ich inwencji.

Kompetencje:

Szkoła powinna zapewnić uczniom możliwość uzyskania kompetencji:

Samodzielnego wykonywania i stosowania opanowanych umiejętności i wiedzy w zabawach, grach, konkursach, zawodach rekreacyjno-sportowych.

Uczestniczenie we współzawodnictwie sportowym z zachowaniem zasad „fair play”.

Bezpiecznego organizowania zabaw ruchowych w czasie wolnym od zajęć w różnych warunkach.

Dbałość o własne zdrowie (postawa ciała, higiena, uczestnictwo w zajęciach ruchowych, ubiór stosowany do warunków atmosferycznych i rodzaju zajęć).

Dbałość o własne życie (na drodze, na boisku, w lesie, w górach, na wakacjach).

ETAP III

Zadaniem szkoły na tym etapie jest umożliwienie uczniom:

— Kształtowania sprawności morfo-funkcjonalnej układu krążenia, oddechania i ruchu.

— Wspomagania rozwoju wszystkich komponentów sprawności kondycyjnej, koordynacyjnej i gibkości.

— Kształtowania umiejętności:
działania na rzecz zdrowia
doskonalenia sprawności fizycznej
rekreacyjno-sportowej
użytecznych.

— Przekazania i zdobycia wiadomości związanych z: funkcjonowaniem organizmu i działaniami na rzecz zachowania zdrowia,
kształtowaniem sprawności,
organizacją zajęć ruchowych w różnych przejawach aktywności (rekreacyjnej, sportowej, turystycznej).

— Kształtowania pozytywnych i trwałych nastawień wobec: odpowiedzialności za zdrowie i bezpieczeństwo własne oraz drugiego człowieka,
współdziałania w zespole i wzajemnej współodpowiedzialności,
samokontroli, samooceny i samodoskonalenia rozwoju i sprawności fizycznej.

Treści:

Kształtowanie sprawności morfo-funkcjonalnej przez stosowanie ćwiczeń:

kształtujących i korygujących postawę ciała,
oddechowych,

kompensacyjnych (zależnie od rodzaju zadań ruchowych lub zajęć),
adaptujących do zmiennych warunków otoczenia

Kształtowanie sprawności kondycyjnej, koordynacyjnej i gibkości poprzez ćwiczenia z obciążeniem, na zmiennych dystansach, z wykorzystaniem przyborów i przyrządów.

Kształtowanie umiejętności:

użytecznych — marsze, biegi, wspinania, dzwigania, skoki, rekreacyjno-sportowych z zakresu: gimnastyki, tańców, gier zespołowych, lekkoatletyki, pływania, narciarstwa, jazdy na łyżwach i sankach,

organizacyjnych — organizowanie i sędziowanie zawodów i rozgrywek sportowych — samokontroli i samooceny rozwoju sprawności fizycznej.

Pogłębianie wiadomości z zakresu:
funkcjonowania organizmu, regeneracji sił i czynnego odpoczynku,

samooceny i samodoskonalenia umiejętności ruchowych, organizacji i sędziowania imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych.

Kształtowanie zachowań i postaw:

pogłębianie motywacji do uczestnictwa w różnorodnych formach aktywności sportowo-rekreacyjnej i turystycznej,
rozwijanie wrażliwości na stan zagrożeń cywilizacyjnych — narkomanii, alkoholizmu, chorób cywilizacyjnych oraz wrażliwości na stan środowiska naturalnego,
odpowiedzialności za stan własnego zdrowia i innych, a w przyszłości własnej rodziny.

Kompetencje:

Szkoła podstawowa powinna umożliwić swoim absolwentom uzyskanie kompetencji:

Samokontrola i samoocena własnego rozwoju somatycznego (wysokość i ciężar ciała).

Hartowanie organizmu.

Dobór i prowadzenie ćwiczeń kształtujących i korygujących postawę ciała.

Dobieranie ćwiczeń kompensacyjnych.

Dobieranie ćwiczeń, przyborów i przyrządów (ze zróżnicowaniem dla dziewcząt i chłopców) przydatnych w doskonaleniu poszczególnych komponentów sprawności.

Samokontrola i samoocena sprawności kondycyjno-koordynacyjnej; z wykorzystaniem dowolnego testu lub próby (według właściwości dla dziewcząt i chłopców...).

Prowadzenie rozgrzewki przed zajęciami z zachowaniem podstawowych zasad wszechstronności, natężenia wysiłku, zmienności pracy mięśniowej.

Znajomość:

podstaw techniki i taktyki oraz przepisów gier zespołowych,

podstaw techniki i taktyki oraz przepisów przynajmniej jednej gry rekreacyjnej,
podstaw tańca towarzyskiego.
Pływanie dowolnym stylem (jeżeli szkoła miała możliwość zorganizowania nauki pływania).
Jazda na łyżwach, sankach, nartach (przynajmniej jedna dyscyplina do wyboru).
Samochrona i ochrona przy trudniejszych zadaniach ruchowych.
Zachowanie się w sytuacjach zwycięstwa i porażki.
Pełnienia roli inicjatora, organizatora, uczestnika, kibica i sędziego, w wybranej formie aktywności sportowej lub rekreacyjnej.

ETAP IV

Zadania kształcenia i wychowania fizycznego:

— Zadaniem szkoły na tym etapie jest umożliwienie uczniom:

— rozwijania aktywności fizycznej stymulującej harmonijny rozwój organizmu w okresie stabilizowania się budowy ciała,
— coraz bardziej samodzielnego rozwijania sprawności kondycyjnej i koordynacyjnej oraz gibkości,
— kształtowania nawyku samousprawniania się i dążenia do osiągnięcia wysokiego poziomu wydolności (kondycji), jako wyrazu dobrego stanu zdrowia,
— dalszego doskonalenia umiejętności ruchowych: użytecznych i rekreacyjno-sportowych,
— rozwijania umiejętności samodoskonalenia ruchowego oraz umiejętności organizowania zajęć w wybranych dziedzinach rekreacyjno-sportowych, poszerzania wiadomości niezbędnych do celowego działania w różnych przejawach aktywności ruchowej, sportowej, rekreacyjnej, wyrazowej (artystycznej), turystycznej, a także z zakresu kompensacji i korektywy,

— utrwalania nawyków higienicznego trybu życia: racjonalnego żywienia, aktywnego wypoczynku, hartowania organizmu na bodźce fizyczne i psychiczne (odporność na stresy),
— zwalczania uzależnień od tytoniu, alkoholu, narkotyków, kształtowania postawy prozdrowotnej i poczucia odpowiedzialności za własny rozwój psychiczny, prawidłową postawę ciała, sprawność, zdrowie i urodę.

Treści:

Podwyższanie sprawności morfo-funkcjonalnej przez stosowanie ćwiczeń stymulujących pracę układu krążenia i oddychania, wzmacnianie określonych grup mięśniowych całego ciała.

Podwyższanie sprawności kondycyjnej (siły, szybkości, wytrzymałości) i koordynacyjnej (zwinności, zręczności, równowagi) oraz gibkości przez ćwiczenia z odpowiednim obciążeniem na stosownym dystansie, z zastosowaniem odpowiednich przyborów i przyrządów.

Doskonalenie umiejętności:

użytecznych: marsze, biegi, wspinania, dźwigania, skoki itp., rekreacyjno-sportowych z zakresu: gimnastyki, gier zespołowych, lekkoatletyki, pływania, łyżwiarstwa, narciarstwa, zabaw i gier rekreacyjnych,

organizacyjnych — przeprowadzania i sędziowania zawodów sportowych i imprez rekreacyjnych i turystycznych.

Poszerzanie wiadomości z zakresu: funkcjonowania organizmu, adaptacji do wysiłku, regeneracji siły i czynnego odpoczynku,

kształtowania sprawności fizycznej i metod jej oceny,

teorii ruchu i taktyki w walce sportowej,

organizacji sędziowania imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych,

zapobiegania chorobom cywilizacyjnym i uzależnieniom.

Kształtowanie zachowań i postaw:

podleganie motywacji do uczestnictwa w różnych formach aktywności sportowo-rekreacyjnej i turystycznej,

rozwijanie umiejętności samokontroli, samooceny i samodoskonalenia się w zakresie sprawności fizycznej i umiejętności ruchowych,
rozwijanie wrażliwości na stan zagrożeń cywilizacyjnych: alkoholizmu, narkomanii, chorób cywilizacyjnych oraz rozwijanie wrażliwości na stan środowiska naturalnego.

Kompetencje:

Po zakończeniu edukacji na tym etapie szkoła powinna umożliwić uczniom uzyskanie kompetencji:

Ocena własnej wydolności funkcjonowania układu krążenia i oddychania przy pomocy prostych testów wydolnościowych i spirometru.

Dobieranie i stosowanie ćwiczeń wzmacniających określone grupy mięśniowe dla zachowania prawidłowej postawy ciała, zgrabnej sylwetki, a także korygujących wady postawy ciała.

Dobieranie środków (ćwiczeń, przyborów, przyrządów) dla kształtowania sprawności kondycyjnej i koordynacyjnej, a także oceny poziomu rozwoju sprawności przy pomocy odpowiednich testów.

Przeprowadzanie „rozgrzewki” — zestawu ćwiczeń kształtujących sprawność i prawidłową sylwetkę ciała.

Stosowanie techniki i taktyki oraz zasad organizacji i sędziowania co najmniej 2 gier zespołowych i co najmniej 1 gry rekreacyjnej (z serii sportów całego życia). Stosowanie w praktyce zasad i norm racjonalnego uczestnictwa w różnorodnych formach aktywności rekreacyjnej i turystycznej.

ETAP V

Zadaniem szkoły na tym etapie jest umożliwienie uczniom:

— podejmowania samodzielnego działania i dbałości o harmonijny rozwój fizyczny ze szczególnym uwzględnieniem indywidualnych właściwości morfo-funkcjonalnych młodych kobiet i mężczyzn,

— doskonalenia umiejętności sterowania własnym rozwojem fizycznym, dbałości o ciało w zdrowiu i chorobie, utrwalania umiejętności samodzielnego sterowania rozwojem sprawności kondycyjnej i koordynacyjnej oraz gibkości,

— doskonalenia umiejętności rekreacyjno-sportowych głównie z zakresu „sportów całego życia”, zapewniających uczestnictwo w kulturze fizycznej zarówno w młodości i w życiu dorosłym,

— pogłębiania wiedzy oraz utrwalania zasad samodzielnego (indywidualnego i zespołowego) uczestnictwa w wybranych dziedzinach sportowo-rekreacyjnych jako jednego z wartościowych sposobów samorealizacji i racjonalnego spędzania wolnego czasu z pożytkiem dla zdrowia fizycznego i psychicznego.

— przygotowania do roli organizatora (z możliwością uzyskania odpowiednich uprawnień, np. sędziego, pomocnika, instruktora itp.) oraz odbiorcy widowisk sportowych, zdobywania wiedzy z dziejów sportu, olimpiizmu jako znaczącego składnika ogólnoludzkiej kultury,

— rozwijania wrażliwości na zagrożenia współczesnej cywilizacji oraz troski o stan środowiska naturalnego, kształtowania odpowiedzialności za stan własnego zdrowia i innych osób, a w szczególności najbliższej rodziny i przyszłych swoich dzieci.

Treści:

Podwyższanie sprawności morfo-funkcjonalnej przez samodzielne stosowanie ćwiczeń wzmacniających muskulaturę i stymulujących funkcjonowanie układu krążeniowo-oddechowego.

Podwyższanie sprawności kondycyjnej i koordynacyjnej przez samodzielny dobór ćwiczeń z odpowiednim obciążen-

niem, na stosownym dystansie, z doborem odpowiednich przyborów i przyrządów.

Doskonalenie umiejętności:

użytecznych: poruszania się z wdziękiem i gracją (dziewczęta), poprawnego wykonywania codziennych czynności ruchowych np. dźwiganie itp.

rekreacyjno-sportowych z zakresu wybranych (ulubionych) dziedzin — „sportów całego życia” — indywidualnych i zbiorowych,

rekreacyjnych przeciwdziałających zmęczeniu i znużeniu, organizacyjnych: samodzielnego organizowania imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych; zdobywanie uprawnień organizatora, instruktora i sędziego w wybranych dziedzinach sportu i rekreacji,

działania na rzecz zdrowia i sprawności fizycznej.

Pogłębianie, poszerzanie i samodzielne poszukiwanie przez uczniów wiadomości z zakresu:

funkcjonowania organizmu — adaptacji do wysiłku, regeneracji sił i czynnego wypoczynku,

kształtowania sprawności fizycznej i oceny poziomu jej rozwoju lub regresu — aktualnie i w przyszłości (w zależności od wieku),

organizacji i sędziowania imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych,

dziedzin w sportu, olimpiadzie, jako składnika kultury ogólnoludzkiej,

sposobów zapobiegania zmęczeniu i znużeniu, zapobiegania chorobom cywilizacyjnym i uzależnieniom.

Kształtowanie zachowań i postaw:

utrwalanie motywacji do świadomego uczestnictwa w różnorodnych formach aktywności sportowo-rekreacyjnej i turystycznej,

utrwalanie umiejętności samostwierdzenia rozwojem fizycznym i samodoskonalenia sprawnościowo-ruchowego,

kształtowanie odpowiedzialności za stan własnego zdrowia i innych, w tym także w przyszłości własnej rodziny,

utrwalanie poczucia współodpowiedzialności za stan środowiska naturalnego i przeciwdziałania zagrożeniom cywilizacyjnym.

Kompetencje:

Po ukończeniu edukacji na poziomie maturalnym szkoła powinna umożliwić uczniom uzyskanie kompetencji:

Określanie podstawowych parametrów wydolnościowych: rytmu pracy serca i oddechu przy różnego rodzaju obciążeniach wysiłkowych.

Dojrzałość i biegłość w:

a) stosowaniu ćwiczeń kształtujących prawidłową sylwetkę oraz sprawność kondycyjną i koordynacyjną,

b) ocenie poziomu rozwoju sprawności fizycznej.

Wykorzystanie wybranych indywidualnych i zespołowych form rekreacyjno-sportowych i turystycznych dla racjonalnego spędzania czasu wolnego, dla zdrowia fizycznego i psychicznego (sporty całego życia).

Stosowanie różnorodnych form relaksacji i czynnego wypoczynku po pracy umysłowej i fizycznej.

Wiedza o wpływie aktywności fizycznej na zapobieganie chorobom cywilizacyjnym i uzależnieniom.

EDUKACJA OBRONNA

Podstawowym celem edukacji obronnej jest:

zapoznanie młodzieży z zasadami prowadzenia akcji ratunkowej w przypadkach nagłych stanów zagrożenia życia i zdrowia, wypadków, katastrof, awarii oraz użycia środków masowego rażenia;

przygotowanie młodzieży do samoobrony i przeciwstawiania się następstwom zagrożeń czasu pokoju i wojny; uświadomienie młodzieży znaczenia postanowień międzynarodowego prawa humanitarnego;

przywrócenie wiary w podstawowe prawa człowieka, godność i wartość jego osoby;

wykształcenie umiejętności odbierania informacji z różnych źródeł oraz formowania prawidłowych odpowiedzi i wniosków odnośnie sposobów zachowania się;

realizowanie idei autentycznego partnerstwa w stosunkach z uczniami, przechodzenia od postaw biernych do czynnych, od bezradności do zaradności, od działań naśladowczych (odtworczych) do twórczych i wymagających podejmowania decyzji;

wyzwalanie zdolności organizacyjnych, kierowniczych i pomysłowości w realizacji zadań obronnych;

kształtowanie poczucia odpowiedzialności za bezpieczeństwo kraju oraz za siebie i innych w sytuacjach wyjątkowych;

umożliwienie młodzieży rozwoju intelektualnego:

analizy krytycznej i interpretacji danych,

rozwijania umiejętności stawiania pytań,

poszukiwania rozwiązań, wyciągania wniosków i stawiania odpowiedzi,

doskonalenia umiejętności wypowiedzi (na piśmie i w mowie),

doskonalenia umiejętności technik zbierania, gromadzenia i interpretacji danych.

ETAP I

Zadaniem szkoły w propedeutycznym etapie nauczania obronnego, ze względu na młody wiek dziecka jest: zapoznanie z sygnałami alarmowymi (o niebezpieczeństwie),

nauczenie właściwego zachowania po usłyszeniu sygnału, doskonalenie właściwych zachowań (bezpiecznych), rozwijanie zainteresowań znakami znajdującymi się na terenie szkoły,

zapoznanie z zasadami postępowania w zranieniach.

Treści:

Realizując powyższe zadania nauczyciel powinien wykonać instrukcję przeciwpożarową szkoły, plan obrony cywilnej oraz instrukcję alarmową o podłożeniu bomby.

Kompetencje:

Uczeń kończący pierwszy etap nauczania potrafi:

Rozpoznać sygnał alarmu o niebezpieczeństwie.

Podporządkować się dyscyplinie w sytuacjach trudnych. Spakować i zabrać swoje przedmioty przed opuszczeniem klasy.

Zapamiętać drogi i rejony ewakuacji.

Rozpoznać (odczytać) znaki ostrzegawcze znajdujące się na terenie szkoły.

Powiadomić osobę dorosłą o niebezpieczeństwie lub wezwać pomoc telefoniczną.

Udzielić sobie lub koledze pomocy w przypadku krwawienia z nosa i drobnych skaleczeń (otarć).

ETAP II

Zadaniem szkoły na tym etapie nauczania obronnego jest umożliwienie uczniom:

— poznania zagrożeń związanych z kontaktem z przedmiotami wybuchowymi, niebezpiecznymi, niewybuchowymi i niewypałami;

— doskonalenie umiejętności właściwego zachowania się (postępowania) w wypadku zetknięcia się z toksycznymi środkami prężnymi;

- zapoznania z częściowymi zabiegami sanitarnymi;
- doskonalenia umiejętności właściwego postępowania w szkole w sytuacji zagrożenia;
- poznania zasad udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej;
- poznania podstawowych zasad Organizacji Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycy (PCK MCK i CP).

Treści:

W etapie propeedeutycznym nauczanie obronne może być prowadzone w ramach bloków międzyprzedmiotowych lub lekcji wychowawczych. Dla realizacji powyższych zadań należy wykorzystać zagrożenia z najbliższego otoczenia dziecka, bazować na jego obserwacji i kształtować wrażliwość na zagrożenia i niebezpieczeństwa środowiska. Dobór treści pozostaje do wyboru autorów programów nauczania.

Kompetencje:

Odbieranie informacji z różnych źródeł oraz formułowanie prawidłowych wniosków co do sposobów zachowania się w sytuacjach zagrożeń ekologicznych.

Świadomość warunków, jakie muszą być spełnione, jeżeli chce się uniknąć nieszczęścia w kontakcie z materiałami niebezpiecznymi.

Stosowanie zasad postępowania w przypadku zetknięcia się z toksycznymi środkami przemysłowymi.

Rozpoznawanie przyczyn i źródeł, które powodują, że życie człowieka i środowisko są w niebezpieczeństwie.

Udzielanie pierwszej pomocy w nagłych wypadkach i zachorowaniach określonych programem.

Interpretacja podstawowych zadań i zasad Czerwonego Krzyża (szkolnego koła PCK).

ETAP III

Zadaniem szkoły na tym etapie nauczania obronnego jest umożliwienie uczniom:

- poznania podstawowych zadań obrony cywilnej (ochrony ludności);
- poznania właściwych zachowań w przypadku klęsk żywiołowych, katastrof i awarii mogących wystąpić na obszarach miasta, wsi, gminy, województwa;
- poznania oznakowań niebezpiecznych substancji wg katalogu ONZ;
- rozwijania zainteresowań zbiorową ochroną ludności; poznania różnorodnych środków ochrony indywidualnej (typowych i zastępczych);
- rozwijania umiejętności właściwego zachowania się w przypadku pożaru;
- przygotowania się do samodzielnego poznawania i interpretacji zagrożeń ekologicznych;
- poznania szkodliwości promieniowania jądrowego i możliwości ochrony przed tym promieniowaniem;
- rozwijania umiejętności udzielania pierwszej pomocy w nagłych wypadkach.

Treści:

Dla realizacji powyższych zadań należy wykorzystać wiedzę uczniów o najbliższym rejonie, elementy życia codziennego w różnych uwarunkowaniach geograficznych i przemysłowych. W realizacji treści programowych wspomagać się wiedzą z zakresu biologii, geografii, chemii i fizyki. Dobór treści pozostaje do wyboru autorów programów nauczania.

Kompetencje:

Uczeń powinien mieć możliwość uzyskania kompetencji:

Ocenianie wydarzeń zagrażających życiu i ujmowanie ich w związkach przyczynowo-skutkowych.

Opisywanie i oceny sytuacji wymagających od ludzi wspólnego działania oraz podporządkowanie się pewnym rygorom (zarządzeniom).

Docieranie do różnych źródeł wiedzy ekologicznej i jej interpretacji.

Wyciąganie wniosków z porównywania kilku informacji.

Poszukiwanie rozwiązań ekologicznych.

Podejmowanie decyzji, w jaki sposób można zmniejszyć straty związane z zaistniałymi awariami (katastrofami itp.) na terenie szkoły (w domu, w mieście, na wsi).

Formułowanie wniosków dotyczących bezpieczeństwa pożarowego w najbliższym otoczeniu (szkoła, dom itp.).

Kształtowanie umiejętności właściwego udzielania pierwszej pomocy w przypadku: pożaru — alarmowania, wzywania pomocy, udzielania pierwszej pomocy poparzonemu, zaszczepionemu (uduszonemu tlenkiem węgla), gaszenia płonącej odzieży, gaszenia zarzewi ognia, porażonym prądem itp.;

powodzi i innych klęsk żywiołowych;

katastrof i awarii — zabezpieczenia miejsca wypadku, wezwania (powiadomienia) odpowiednich służb ratowniczych, udzielenia pomocy porażonym (zatrutym) toksycznymi środkami chemicznymi (drogą oddechową, pokarmową i kontaktową) itp.

ETAP IV

Zadaniem szkoły na tym etapie nauczania obronnego jest umożliwienie uczniom:

- rozwijania umiejętności praktycznych umożliwiających wykorzystanie najnowocześniejszych metod, środków dydaktycznych i badań naukowych;
- rozwijania umiejętności tworzenia własnych opinii i interpretacji, stwarzanie warunków do ich prezentacji oraz możliwości obrony na forum klasy (szkoły);
- kształtowania świadomości ekologicznej i woli sprzeciwu wobec zamysłów użycia broni masowego rażenia, (tak, aby intelektualne i emocjonalne zaangażowanie uczniów sprzyjało przekonaniu ich, że czynione zabiegi chronią przed groźnymi konsekwencjami);
- uświadomienia znaczenia międzynarodowych unormowań prawnych dla humanitarnego traktowania i niesienia pomocy ofiarom konfliktów zbrojnych;
- racjonalnego planowania i wykonywania pracy indywidualnej i zespołowej;
- wyrobienia określonych postaw (zachowań) i umiejętności w kontaktach z poszkodowanymi oczekującymi pomocy w różnych stanach zagrożenia życia i zdrowia;
- orientowania się w terenie wg mapy i bez mapy oraz wykonywania różnych pomiarów.

Treści:

Zagrożenia ludności w czasie pokoju i w czasie wojny zagrożenia ekologiczne

współczesne środki rażenia

zachowanie się ludności w rejonach porażenia.

Zadania Obrony Cywilnej

ogólne wiadomości o ochronie ludności

obowiązki obywateli.

Międzynarodowe prawo humanitarne

międzynarodowa pomoc humanitarna.

Konwencje Genewskie i Protokoły Dodatkowe.

Powszechna samobrona ludności

zbiorowe sposoby ochrony ludności

indywidualne środki ochrony ludności

przyrządy rozpoznania skażeń i zakażeń

profilaktyka przeciwpożarowa
 akcja ratunkowa w rejonie porażenia.
 Szkolenie sanitarne
 postępowanie w stanach zagrożenia życia i zdrowia ludzkiego
 pierwsza pomoc w nagłych wypadkach i zachorowaniach
 ewakuacja poszkodowanych (transport)
 opieka nad poszkodowanym i chorym w domu
 współczesne zagrożenia zdrowia ludzkiego.
 opieka paliatywna
 Terenoznawstwo
 orientacja w terenie, czytanie map i planów, marsz wg
 azymutu.
 Elementy dyscyplinujące w działaniach zespołowych na
 terenie szkoły.
 Strzelectwo
 podstawowe zasady strzelania
 przygotowanie i strzelanie sportowe.

Kompetencje:

Uczeń powinien mieć możliwość uzyskania kompetencji:

Analizowanie i syntezowanie informacji pochodzących z różnych źródeł.

Wykorzystywanie różnorodnych technik pozyskiwania, selekcji, interpretacji, przetwarzania oraz przechowywania informacji.

Przedstawianie własnych (indywidualnych bądź zespołowych) rozwiązań np. działań ekologicznych, organizacji akcji ratunkowej, organizacji pomocy ludności znajdującej się w rejonach porażenia itp.

Obrona, dowodzenie i uzasadnianie słuszności własnej opinii na forum publicznym (klasa, szkoła itp.).

Definiowanie podstawowych pojęć i posługiwanie się fachową terminologią w zakresie niezbędnym, objętym programem.

Posługiwanie się sprzętem techniczno-wojskowym, będącym na wyposażeniu OC.

Planowanie i symulowanie akcji ratunkowych na terenie szkoły.

Dokonywanie rozpoznania i analizy pomiarów skażeń i zakażeń.

Rozwiązywanie podstawowych problemów związanych z zagrożeniem regionalnym itp.

Rozpoznawanie stanów chorobowych i zaburzeń czynności życiowych oraz dokonywanie wyboru odpowiedniej metody i sposobu ratowania życia i zdrowia.

Postępowanie według określonego schematu ratunkowego w zależności od rodzaju, rozległości i umiejscowienia urazu.

Zapobieganie zakażeniom i powikłaniom w procesie gojenia się ran.

Posługiwanie się środkami pierwszej pomocy.

Ewakuacja poszkodowanych, zabezpieczenie do transportu.

Pielęgnowanie obłożnie chorego w domu.

Prowadzenie opieki paliatywnej.

Właściwe zachowanie się podczas uroczystości szkolnych i państwowych.

Czytanie i posługiwanie się topograficzną mapą wojskową.

Dokonywanie pomiarów na mapie i w terenie.

Przygotowanie i wykonanie marszu według azymutu.

Postępowanie się środkami łączności, przekazanie meldunku na hasło „Ratunek”.

Dokonanie przeglądu, czyszczenie i konserwacja broni.
 Wykonanie poszczególnych rodzajów strzelań.

ETAP V

Zadaniem szkoły na tym etapie nauczania przysposobienia obronnego jest umożliwienie uczniom:

pogłębiania świadomości potrzeby udzielania natychmiastowej i niezbędnej pomocy poszkodowanym w czasie pokoju i podczas wojny;

kształtowania pozytywnych dla obronności kraju postaw obywatelskich i przygotowanie do wykonywania zadań samodzielnymi i w zespołach formacji obrony cywilnej;

osiągnięcia poczucia odpowiedzialności za bezpieczeństwo ojczyzny oraz przeświadczenia o słuszności i konieczności realizowania przedsięwzięć obronnych;

przygotowania do wykonywania podstawowych zadań obronnych i obrony cywilnej;

kształtowania aktywnego i świadomego stosunku do nauki, rozwijania zdolności poznawczych, wdrażania do samodzielnego, logicznego i krytycznego myślenia;

samodzielnego poszerzania wiedzy w trakcie realizacji prac indywidualnych bądź zespołowych;

przygotowywania rozwiniętych wypowiedzi ustnych i pisemnych, spełniających kryteria prac maturalnych.

Treści:

Treści nauczania obronnego na etapie V są mocno zróżnicowane, w zależności od własnych zainteresowań uczniów. Będą również podyktowane wymogami dalszych etapów edukacji, np. w szkołach oficerskich (wojskowych, policyjnych, strażackich), straży pożarnej, w pomaturalnych szkołach ratownictwa medycznego, celników itp.

Treści nauczania określą wspólnie nauczyciele i zainteresowani uczniowie.

Kompetencje:

Uczniowie kończący zajęcia z przysposobienia obronnego na ostatnim etapie szkoły średniej powinni mieć możliwość uzyskania kompetencji:

Rozwiązywanie podstawowych problemów związanych z zagrożeniami, na terenie szkoły (miasta itp.).

Samodzielne zbieranie, interpretowanie, przetwarzanie i przechowywanie niezbędnych informacji.

Przedstawianie wyników własnej pracy, dyskusji, dowodzenia i obrony słuszności swoich opinii.

EDUKACJA MUZYCZNA

Zadaniem szkoły ogólnokształcącej w zakresie muzyki jest:

Zapewnienie wszystkim uczniom takiego zakresu muzycznych doświadczeń, przeżyć i kompetencji, które pozwoliłyby na rozbudzenie ich muzycznej wrażliwości i zainteresowania muzyką wartościową oraz rozwinięcie podstawowych dyspozycji i umiejętności, umożliwiających zarówno świadomą percepcję muzyki, jak i muzyczną autoekspresję.

Przekazanie uczniom podstawowego zakresu wiedzy muzycznej, wprowadzenie w świat pojęć i symboli muzycznych, umożliwiających orientację w dziejach i dorobku kultury muzycznej; rodzimej i obcej.

Zapewnienie uczniom szczególnie zainteresowanym i uzdolnionym możliwości pogłębienia swojej wiedzy i umiejętności, zwłaszcza zaś możliwości rozwijania różnorodnej aktywności muzycznej, tak wykonawczej jak i percepcyjnej i twórczej oraz studiowania przedmiotu muzyka w zakresie, umożliwiającym traktowanie przedmiotu jako maturalnego.

Wykorzystanie ogromnego potencjału możliwości tkwiących w muzyce dla rozwoju duchowego i intelektualnego

oraz zdolności postrzegania dzieła muzycznego, w powiązaniu z innymi dziedzinami sztuk i w kontekście tła historycznego, a także pogłębienie ogólnej kultury humanistycznej.

Wykorzystanie ogólnych wartości muzyki i muzycznej aktywności uczniów dla procesów integracji społecznej, poczucia koleżeństwa, kształtowania postawy odpowiedzialności i zdyscyplinowania, nawyku pracy i wartościowego korzystania z wolnego czasu, a także dla celów profilaktyki i terapii uzależnień wśród młodzieży, psychoterapii zaburzeń i zaniedbań rozwojowych (jak np. dysleksja).

ETAP II

Zadaniem szkoły na tym etapie nauczania muzyki poprzez zajęcia obowiązkowe i nadobowiązkowe jest:

- wdrażanie do śpiewania chóralnego i zespołowego muzykowania instrumentalnego (w zakresie elementarnym);
- ooskonalenie podstawowych dyspozycji i umiejętności wokalnych i instrumentalnych, a także czytania muzyki glosem i zapisywania jej,
- rozbudzanie głębszych motywacji do zajmowania się muzyką, a także poznawania jej języka i historii.

Treści:

W zakresie kształtowania wyobrażeń, pojęć i znajomości symboli muzycznych:

utrwalenie treści wprowadzonych w klasach I—III lub ich uzupełnianie;

grupy rytmiczne; odnośne pauzy; przedtakt;
metrum: 3/8 i 6/8; skala majorowa i pentatonika minorowa;
triada majorowa: T-S-D; Instrumenty orkiestry symfonicznej;
F. Chopin i jego muzyka; S. Moniuszko i jego muzyka;
polskie tańce narodowe; rondo, wariacje.

W zakresie czynnościowo-operacyjnym wymienione treści powinny być realizowane poprzez:

odtworzenie muzyki: śpiew; gra na instrumentach.
tworzenie: Interpretacja rzeczywistości środkami muzycznymi i różnorodnymi formami audiowizualnymi;
tworzenie form muzycznych i prostych faktur homofonicznych i polifonicznych;
przekształcanie melodii i rytmu.
percepcję: elementów muzyki i estetycznych właściwości sfery akustycznej środowiska życia; utworów muzycznych;
słowny opis utworu muzycznego.

Kompetencje:

Śpiewanie piosenek, pieśni i kanonów ze słuchu i przy pomocy nut.
Opanowanie repertuaru obowiązkowego.
Próby śpiewania w dwugłosie.
Granie na instrumentach melodii i akompaniamentu; ze słuchu i z nut.
Rytmizowanie tekstów i układanie do nich melodii.
Tworzenie ilustracji muzycznych.
Tworzenie formy ABA i ronda.
Reagowanie na sygnały muzyczne.
Rozpoznawanie faktury homofonicznej i polifonicznej.
Wyróżnianie barw instrumentów i charakterystycznych zmian głosów ludzkich; w różnych kompozycjach.
Rozpoznawanie poznanych utworów muzycznych.

ETAP III

Zadaniem szkoły na tym etapie nauczania muzyki poprzez zajęcia obowiązkowe i ofertę zajęć do wyboru jest:

- rozwijanie zamiłowania do śpiewu oraz pogłębianie zdolności percepcyjnych;

— rozwijanie i doskonalenie wybranej formy aktywności muzycznej; stymulowanie indywidualnych zainteresowań muzycznych oraz aktywności w tym zakresie we własnych środowiskach;

— kształtowanie kompetentnej, krytycznej postawy wobec muzyki, jej odmian i form oraz miejsca muzyki w życiu człowieka;

— umożliwienie uczestnictwa w zespołach i kołach zainteresowań;

— umożliwienie podejmowania działań interdyscyplinarnych i intermedialnych;

— umożliwienie przyswojenia elementarnego kanonu wiedzy z zakresu różnych dziedzin sztuki w ich związkach z muzyką.

Treści:

W zakresie kształtowania wyobrażeń, pojęć i znajomości symboli muzycznych oraz poznawania literatury muzycznej: skala majorowa i minorowa; triada minorowa: T-S-D;

dźwięki alterowane; polska muzyka romantyczna (F. Chopin, S. Moniuszko, H. Wieniawski, M. Karłowicz); polska muzyka XX wieku (K. Szymanowski, W. Lutosławski, K. Penderecki);

cechy i formy muzyki XIX i XX wieku; przedstawiciele stylu barokowego (J.S. Bach, G.F. Haendel);

przedstawiciele stylu klasycznego (J. Haydn, W.A. Mozart, L. van Beethoven);

Złoty wiek w muzyce polskiej (XVI w.);

zabytki muzyczne polskiego Średniowiecza;

muzyka „trwała” i „ulotna”.

W zakresie czynnościowo-operacyjnym:

odtworzenie:

śpiewanie utworów 1- i 2-głosowych, w tym pieśni obowiązkowych;

granie na instrumentach łatwych tematów z różnych utworów.

tworzenie:

ilustracji muzycznych, akompaniamentów;

elementarnych form muzycznych;

dobieranie drugiego głosu i wypełnień harmonicznch.

percepcja:

reagowanie na sygnały muzyczne i kojarzenie z poznanymi utworami;

rozpoznawanie wysłuchanych utworów muzycznych;

słowny opis utworu muzycznego;

śłuchanie analityczne, fakturalne.

Kompetencje:

Wykonanie prostych faktur homofonicznych i polifonicznych kompozycji wokalnych i wokально-instrumentalnych.
Rozumienie podstawowych zjawisk w historii muzyki.
Kojarzenie zjawisk muzycznych z tem historycznym.
Umiejętność oceny wartości dzieła muzycznego.

ETAP IV

Zadaniem szkoły na tym etapie nauczania muzyki poprzez zajęcia obowiązkowe i ofertę zajęć do wyboru jest:

poszerzenie wiedzy z zakresu dorobku i dziejów kultury muzycznej;

umożliwienie kultywowania indywidualnych zainteresowań muzycznych i muzycznej aktywności;

pogłębianie muzycznych umiejętności wykonawczych i percepcyjnych.

Treści:

W zakresie kształtowania wyobrażeń, pojęć i znajomości literatury muzycznej:

środki wyrazu muzycznego;

poznanie zastosowań środków wyrazu muzycznego w różnych stylach i epokach;
szkoły narodowe w muzyce XIX i XX wieku;
polska muzyka narodowa w XIX i XX wieku;
muzyka rozrywkowa i pokoleniowa;
muzyka młodzieżowa;

jazz i jego odmiany;
muzyka komputerowa.

W zakresie czynnościowo-operacyjnym:

odtworzenie:

śpiewanie prostych form wielogłosowych;
granie na instrumentach utworów różnych epok.

tworzenie:

tworzenie ilustracji muzycznych do filmu i form teatralnych;
umuzycznianie poezji.

percepcja:

sluchanie muzyki różnych epok, różnych gatunków, form oraz wytworów artystycznych integrujących muzykę z innymi środkami twórczości artystycznej (np. muzyka w filmie).

Kompetencje:

Tworzenie syntez w obszarze posiadanych informacji, wywodzących się z różnych źródeł (np. dźwiękowych, wizualnych, itp.).

Interpretacja utworów muzycznych.

Prezentowanie własnej wiedzy i metodycznej obrona własnych poglądów.

Prezentowanie własnych prób twórczych.

Umiejętność konfrontacji własnych doświadczeń ze sztuką, z poglądami i ocenami innych.

ETAP V

Zadaniem szkoły na tym etapie nauczania muzyki poprzez zajęcia obowiązkowe oraz ofertę zajęć do wyboru jest:

— zapewnienie możliwości wyboru konkretnej dyscypliny muzycznej, uprawiania jej, studiowania jej założeń teoretycznych i zdawania matury z tej dziedziny;

— zapewnienie pełnego uczestnictwa w kulturze muzycznej przez wykształcenie umiejętności krytycznej oceny zjawisk w muzyce współczesnej, zwłaszcza w muzyce multimedialnej, filmowej, teatralnej oraz kierunków sonorystycznych;

— zapewnienie możliwości twórczych: instrumentalnych, medialnych oraz praktycznego eksperymentowania z dźwiękiem;

— zapoznanie uczniów z metodologią badań naukowych w muzyce;

— pogłębianie samodzielności w poszerzaniu wiedzy i praktyki artystycznej.

Treści:

W zakresie poznawania: stylów, epok i technik kompozytorskich:

Renesans w muzyce i filozofii;

Barok w muzyce i architekturze;

związki Klasycyzmu i Oświecenia;

Romantyzm w muzyce i literaturze;

romantyczna synteza sztuk;

Impresjonizm w malarstwie, muzyce i literaturze;

tradycyjne i nowe kierunki w muzyce XX wieku.

W zakresie czynnościowo-operacyjnym:

odtworzenie i tworzenie:

umiejętność samodzielnego wykonywania z towarzyszeniem instrumentów akordowych lub rytmicznych pieśni artystycznej o różnym stopniu trudności, piosenki autorskiej i własnej kompozycji,

percepcja:

sluchanie utworów pod kątem własnej interpretacji treści i formy w muzyce.

Kompetencje:

Osiągnięcie kompetencji w zakresie wiedzy i umiejętności muzycznych, pozwalających na przystąpienie do egzaminu dojrzałości z tej dziedziny.

EDUKACJA PLASTYCZNA

Zadania szkoły w zakresie edukacji plastycznej

Celem nauczania plastyki jest wprowadzenie w świat kultury w szerokim znaczeniu, doprowadzenie ucznia do poszukiwań, które pomogą w rozwoju postawy twórczej.

Właściwie rozumiane nauczanie plastyki skłania do myślenia wielokierunkowego w powiązaniu ze wszystkimi formami aktywności człowieka. Dzięki tej aktywności uczeń poznaje samego siebie i otaczające środowisko. Uczy się tolerancji dla różnych kultur, ras i narodowości.

Celem nauczania jest stworzenie możliwości przeżywania, doświadczenia, przygotowanie do uczestnictwa w kulturze.

POSTRZEGANIE

Obserwacja bezpośrednia.

Pobudzenie do wielokierunkowego myślenia.

Usprawnienie procesów percepcji wizualnej oraz działań plastycznych.

Refleksja wobec własnej hierarchii wartości i prób kierowania sobą.

ŚWIADOME WIDZENIE

Umiejętność kojarzenia i wykorzystywania wiedzy z różnych dziedzin.

Rozbudzanie wyobraźni, wzbogacanie danych wizualnych, ich konkretyzacja.

Werbalizacja zjawisk wizualnych.

Indywidualne rozważania, ciągle nowe uświadamianie sobie relacji pomiędzy tym co stałe, a co zmienne.

ZDOBYWANIE WIEDZY

Poznanie podstawowych elementów języka plastycznego.

Przyswajanie języka artystycznego.

Zdobywanie umiejętności posługiwania się językiem plastycznym.

Elementarne pojęcia wiedzy o sztuce.

Zasady kompozycji i strategii przedstawiania przestrzeni.

TWORZENIE

Poznanie tworzywa, materii, terminologii.

Warsztat plastyczny.

Rozwijanie w uczniach pragnienia umiejętności wyrażania się w sztuce, tworzenia jej i rozumienia.
Umiejętność posługiwania się różnymi językami: graficznym, werbalnym i językami subdyscyplin.
„Sensy naddane” — wrażenie, emocje, nowe wartości wynikające z procesów twórczych.

ETAP ELEMENTARNY

Postrzeganie otoczenia przyrodniczego i kulturowego.
Określanie, nazywanie własnych doświadczeń.
Poznanie podstawowych pojęć plastycznych. Elementarna wiedza w zakresie wykorzystania urządzeń technicznych w działaniach plastycznych.
Umiejętność przekazywania na płaszczyźnie i bryle zaobserwowanych zjawisk otaczającej przyrody.
Wprowadzenie w język sztuk plastycznych, posługiwanie się podstawowymi środkami wyrazu plastycznego.
Rozwijanie umiejętności wyrażania się w sztuce.
Wykorzystanie doświadczeń i języka plastycznego w tworzeniu nowych relacji rzeczywistych i iluzyjnych.

9—12 lat FAZA REFLEKSJI

(emocjonalno-motywacyjna)

Kształtowanie zdolności emocjonalnych i intelektualnych poprzez sztukę i formy medialne.
Wykorzystanie wiedzy w eksperymentach wizualnych.
Przyswajanie elementów techniki właściwej poszczególnym sztukom oraz różnorodnych form aktywności artystycznej.
Wprowadzenie elementów kultury życia codziennego.
Rozbudzanie indywidualnych zainteresowań poprzez częste kontakty z teatrem, kinem, muzeum, itp.
Przygotowanie do uczestnictwa w kulturze poprzez wiedzę o sztuce.
Kontynuacja doświadczeń oraz wzbogacanie języka plastycznego w tworzeniu własnych wartości artystycznych.

12—14 lat ETAP MYŚLENIA DEDUKCYJNEGO

Stymulowanie i rozwijanie twórczych operacji intelektualnych.
Poszukiwanie wzorców i idei, własnej tożsamości i odmienności.
Rozwijanie myślenia dedukcyjnego i transformacja.
Kształtowanie podstawowych umiejętności myślenia twórczego, stymulowanie możliwości uczniów w zakresie operacji intelektualnych poprzez wiedzę alternatywną.
Rozumienie zdarzeń artystycznych w relacji do faktów, postępów w nauce i technice, umiejętność świadomego korzystania z języka plastycznego, wzbogacanie doświadczeń w zakresie warsztatu plastycznego.
Umiejętność zycziwego, empatycznego udziału w grupie.
Podejmowanie działań innowacyjnych o charakterze interdyscyplinarnym.

14—17 lat ETAP SYNTEZY I SYMBOLU

Hipotetyczny poziom wiedzy teoretycznej wykorzystywany w twórczości.
Formułowanie pojęć i uogólnień.

Łączenie poznanej wiedzy w logiczną całość.
Ewaluacja pomysłów i rozwiązań.
Integracja procesów percepcji i kreacji, umiejętność wyrażania językiem sztuki własnego obrazu świata.
Tworzenie rozwiązań zaskakujących i niekonwencjonalnych, adekwatnych do posiadanej wiedzy.
Świadome działanie twórcze.

18—19 lat ETAP ŚWIADOMYCH WYBORÓW

Zdolność odkrywania problemów.
Rozumienie problemu i umiejętność jego wyczerpania.
Świadome wykorzystywanie wiedzy teoretycznej we własnej twórczości.
Poszerzanie dotychczas poznanej wiedzy (wykraczanie poza program).
Wykorzystanie nabytych wiadomości w procesie tworzenia obiektów plastycznych lub wizualno-plastycznych.
Samodzielność sądów.
Umiejętność logicznego powiązania faktów artystycznych.
Porównywanie różnorodnych zjawisk artystycznych i dokonywanie krytycznej analizy danych.
Integracja umiejętności twórczych — wytwarzanie, prezentowanie i obrona.

EDUKACJA ZDROWOTNA

Zdrowie (fizyczne, psychiczne, społeczne i duchowe) jest warunkiem dobrej jakości życia, w tym osiągnięć szkolnych. Edukacja zdrowotna jest podstawowym prawem ucznia.

Zadaniem szkoły jest:

- Stwarzanie warunków dla: zaspokajania potrzeb zdrowotnych i zdrowego stylu życia uczniów w czasie pobytu w szkole.
- Pomoc uczniom w:
 - rozumieniu zdrowia jako wartości dla człowieka, zasobu dla społeczeństwa i środka do lepszej jakości życia;
 - zdobywaniu wiedzy o rozwoju, zdrowiu i czynnikach warunkujących je;
 - kształtowaniu postaw wobec zdrowia, w tym odpowiedzialności za zdrowie własne i innych.
- Umożliwianie uczniom nabywania kompetencji do:
 - zdrowego stylu życia;
 - identyfikacji własnych problemów zdrowotnych oraz zagrożeń dla zdrowia;
 - obiektywnej samooceny i samoakceptacji;
 - obrony własnych praw i systemu wartości;
 - podejmowania działań na rzecz ochrony zdrowia własnego i innych oraz tworzenia zdrowego środowiska;
 - nawiązywania i utrzymywania prawidłowych relacji interpersonalnych;
 - radzenia sobie ze zmianami, stresem i sytuacjami trudnymi;
 - świadomego rodzicielstwa;
 - udzielania pierwszej pomocy w wypadkach i chorobach.

Edukacja zdrowotna jest powiązana z edukacją ekologiczną i obywatelską. Powinna:

— być zintegrowana ze wszystkimi przedmiotami („ścieżka międzyprzedmiotowa”);

— adresowana do jednostki („ja”) i uwzględniać trzy aspekty:

ja i troska o mnie;

ja i moje relacje z innymi;

ja i moje środowisko.

— uwzględniać następujące grupy (obszary) tematyczne: higiena osobista i otoczenia;

bezpieczeństwo i pierwsza pomoc;

żywność i żywienie;

aktywność ruchowa; praca i wypoczynek; czas wolny;

edukacja do życia w rodzinie i społeczności; psychospołeczne aspekty zdrowia;

edukacja seksualna;

życie bez nalogów.

ETAP I

Zadania główne (specyficzne)

— Stwarzanie uczniom warunków do:

bezpieczeństwa, zaspokojenia podstawowych potrzeb fizjologicznych;

osiągania sukcesów;

przystosowania się do nowego trybu życia;

— Pomoc uczniom w poznawaniu swego organizmu i wyrażania uczuć.

— Umożliwienie nabywania kompetencji do:

dbania o higienę osobistą i najbliższego otoczenia oraz o postawę ciała;

zachowania bezpieczeństwa;

radzenia sobie w nowych sytuacjach;

pełnienia roli ucznia;

porozumiewania się z innymi.

Zadania szczegółowe

Uczeń powinien mieć możliwość uzyskać następujące kompetencje (wiedzę, zrozumienie, umiejętności i postawy) w zakresie niżej wymienionych obszarów edukacji zdrowotnej:

— Higiena osobista i otoczenia:

rozumie potrzebę i posiada umiejętności w zakresie podstawowych zabiegów higienicznych, korzystania z urządzeń sanitarnych, utrzymania czystości w najbliższym otoczeniu;

rozumie związek między własnym zachowaniem a szerzeniem się niektórych chorób zakaźnych.

— Bezpieczeństwo i pierwsza pomoc:

zna zagrożenia dla zdrowia związane z ruchem drogowym, wodą, urządzeniami technicznymi i środkami chemicznymi w domu;

potrafi zastosować podstawowe zasady bezpieczeństwa i szukać pomocy w sytuacji zagrożenia lub wypadku.

— Żywność i żywienie:

zna różnorodne produkty spożywcze i ich 4 grupy;

rozumie, że żywienie jest ważne dla zdrowia i rozwoju oraz dyspozycji do pracy;

umie pomóc w przygotowaniu posiłków: zawiera pierwsze i drugie śniadania.

— Aktywność ruchowa; praca i wypoczynek; czas wolny:

wie, że ruch jest potrzebny dla dobrego samopoczucia;

posiada podstawowe umiejętności ruchowe (np. jazda na rowerze, wrotkach, łyżwach);

wie, jaka powinna być pozycja ciała w ławce.

— Przygotowanie do życia w rodzinie i społeczności; psychospołeczne aspekty życia:

wie, że są różne typy rodzin i jaką rolę pełnią ich członkowie;

zna zwyczaję towarzyszące różnym sytuacjom rodzinnym (np. urodzenie się dziecka, śmierć) i nazywa towarzyszące im uczucia;

rozumie role, które pełni (dziecka, ucznia, kolegi);

rozumie co to znaczy szanować siebie i innych;

rozumie cykl życia ludzkiego.— od dzieciństwa do starości;

zaczyna wyrażać własne uczucia i rozpoznawać uczucia innych;

zaczyna współpracować z innymi w pracy i zabawie.

— Edukacja seksualna:

wie, że są różne okresy w rozwoju dziecka i jak dotychczas przebiegał jego rozwój;

umie nazwać części swego ciała, także narządy płciowe;

zna różnice między chłopcami i dziewczętami;

rozumie co oznacza prawo do własnego ciała i wie co zrobić, gdy inne osoby próbują dotykać go lub zachowują się w sposób, który niepokoi;

wie, że ludzie mają różne uczucia oraz porozumiewają się w różny sposób (dyskutują, słuchają).

— Życie bez nalogów:

wie, że są substancje szkodliwe dla organizmu;

zna podstawowe zasady przechowywania i używania leków i innych substancji w domu;

wie, że w niektórych chorobach należy stale przyjmować leki.

ETAP II

Zadania główne (specyficzne)

— Pomoc uczniowi w:

przygotowaniu się do okresu dojrzewania;

zrozumieniu swej roli w ochronie i doskonaleniu swego zdrowia.

— Umożliwienie uczniowi nabywania kompetencji do: samodzielnego utrzymywania higieny osobistej i najbliższego otoczenia;

identyfikacji zagrożeń dla zdrowia;

radzenia sobie w sytuacji namawiania;

współdziałania z innymi;

rozpoczęcia planowania organizacji swej nauki, wypoczynku i czasu wolnego.

Zadania szczegółowe

Uczeń powinien mieć możliwość uzyskać następujące kompetencje (wiedzę, zrozumienie, umiejętności i postawy) w zakresie niżej wymienionych obszarów edukacji zdrowotnej:

— Higieny osobistej i otoczenia:

rozumie potrzebę i własną odpowiedzialność za higienę osobistą;

wie jakie zmiany zachodzą w skórze w okresie dojrzewania i jak ją pielęgnować;

zna przyczyny próchnicy zębów, umie czyścić zęby, używa nici dentystycznych;

wie jak zachować się w czasie przeziębienia, choroby zakaźnej;

potrafi utrzymać w porządku i czystości osobiste rzeczy, najbliższe otoczenie i ubierać się zależnie od pory roku.

— Bezpieczeństwo i pierwsza pomoc:

zna podstawowe zasady bezpieczeństwa i jest zdolny do zachowania bezpieczeństwa;

umie oceniać zagrożenia, zachować się w sytuacjach przemocy ze strony innych, namawiania do zachowań ryzykownych;

rozumie, że ponosi odpowiedzialność za bezpieczeństwo swoje i innych;

wie, jak zachować się po doznaniu urazu, podejmuje próby prostych zabiegów pierwszej pomocy.

— Żywność i żywienie:

rozumie dlaczego dieta powinna być urozmaicona, a posiłki regularne;

wie, że niektóre produkty są niezbędne, a niektóre spożywane w nadmiarze (np. cukier, sól) są szkodliwe dla zdrowia;

rozumie dlaczego żywność należy chronić przed zanieczyszczeniem i zepsuciem;

umie przygotować drugie śniadanie, nakryć do stołu.

— Aktywność ruchowa, praca, wypoczynek, czas wolny:

wie, że ćwiczenia fizyczne wpływają na rozwój mięśni, układu kostnego i krążenia;

wie, że brak równowagi między spożyciem a wydatkowaniem energii prowadzi do otyłości;

potrafi kontrolować i korygować postawę ciała, dobrać stół i krzesło do wzrostu;

wie co to znaczy odpoczynek i relaks; jak korzystać z TV i wideo, sprawnie odrabiać lekcje;

potrafi zorganizować zabawę ruchową.

— Edukacja do życia w rodzinie i społeczności; psychospołeczne aspekty zdrowia:

rozumie, że ludzie mają pozytywne i negatywne emocje i wpływają one na ich zachowania;

rozumie, że jego działanie ma wpływ na innych ludzi;

uznaje, że ludzie różnią się między sobą, należą do różnych grup i pełnią różne role; rozumie związki między członkami rodziny, kolegami;

zna swoje obowiązki i prawa w rodzinie;

próbuje rozpoznać swoje mocne i słabe strony;

rozumie na czym polega dobre komunikowanie się (słuchanie, dialog) i współpraca z innymi;

rozumie problemy i potrzeby kolegów niepełnosprawnych, osób starszych i chorych.

— Edukacja seksualna:

posiada podstawowe informacje o zmianach fizycznych i emocjonalnych w okresie pokwitania;

posiada podstawową wiedzę na temat układu rozrodczego, ciąży, porodu;

wie, że istnieją różne rodzaje przyjaźni, jak można okazać innym swoje uczucia, jak radzić sobie w razie utraty przyjaciela, namawiania, itp.

potrafi rozpoznać niebezpieczne dla siebie sytuacje i zachowania innych ludzi oraz zwrócić się o pomoc.

— Życie bez nalogów:

posiada podstawowe informacje o szkodliwości tytoniu, alkoholu;

rozumie, że niektóre zachowania (np. wążanie różnych substancji) mogą być szkodliwe i dlatego ludzie używają substancji uzależniających;

potrafi zachować się (dokonać wyboru i zastosować proste techniki) w sytuacji namawiania i presji ze strony innych;

potrafi zastosować proste metody pomocy sobie w stresie, bólu; szukać pomocy w sytuacji trudnej.

ETAP III

Zadania główne (specyficzne)

— Stwarzanie uczniom warunków do:

prezentowania własnego zdania,

otwartości na potrzeby i poglądy innych,

wyrażania swoich uczuć i respektowania uczuć innych,

przeżywania sukcesów,

spożycia w szkole posiłku.

— Pomoc uczniom w:

zrozumieniu zmian zachodzących w okresie dojrzewania w organizmie i psychice oraz indywidualnego przebiegu tych zmian,

zaspokajanie budzącej się potrzeby niezależności,

wyborze dalszego kierunku kształcenia lub zawodu.

— Umożliwienie nabywania kompetencji w zakresie:

zdrowego stylu życia,

pielęgnacji własnego ciała,

samooceny niektórych wskaźników rozwoju i funkcjonowania organizmu oraz swoich mocnych i słabych stron,

zawierania i utrzymywania przyjaźni; współdziałania z innymi,

dokonywania wyborów i ponoszenia za nie odpowiedzialności,

radzenia sobie ze zmianami nastroju, emocjami, dolegliwościami psychosomatycznymi, napięciem seksualnym,

z presją innych,

udzielania pierwszej pomocy.

Zadania szczegółowe

Uczeń powinien móc uzyskać następujące kompetencje (wiedzę, zrozumienie, umiejętności i postawy) w zakresie niżej wymienionych obszarów edukacji zdrowotnej:

— Higiena osobista i otoczenia:
zna funkcję skóry, zmiany w okresie dojrzewania, podstawowe zasady doboru odzieży, obuwia, kosmetyków, umie samodzielnie utrzymywać czystość ciała, włosów, paznokci i najbliższego otoczenia oraz rozumie swoją odpowiedzialność w tym zakresie,

rozumie związek między niedostatkami higieny osobistej a występowaniem chorób zakaźnych i pasożytniczych, wie dlaczego należy unikać hałasu i nadmiernego nasłonecznienia i umie się przed nimi ochronić,

zna skutki zanieczyszczenia środowiska i swoją rolę w jego zapobieganiu.

— Bezpieczeństwo i pierwsza pomoc:

potrafi ocenić sytuacje zagrożenia dla siebie i wie, że ma wpływ na swoje bezpieczeństwo, zdrowie i środowisko

zna podstawowe zasady bezpieczeństwa w różnych sytuacjach,

umie udzielić sobie i innym pierwszej pomocy.

— Żywność i żywienie:

zna podstawowe składniki odżywcze i ich rolę w organizmie,

rozumie związek między sposobem żywienia a wzrastaniem, samopoczuciem, stanem uzębienia, występowaniem niektórych chorób,

umie przygotować I i II śniadanie (z wykorzystaniem 4 grup produktów), poczęstunek dla kolegów,

umie zmierzyć i ocenić swoją masę ciała,

rozumie podstawowe zasady higieny produkcji, przenoszenia i przechowywania żywności,

umie posługiwać się oznakowaniami na opakowaniach żywności.

— Aktywność ruchowa; praca i wypoczynek; czas wolny: wie jaki jest wpływ aktywności fizycznej na samopoczucie, sylwétkę, dobrą kondycję, utrzymanie właściwej masy ciała i zapobieganie chorobom,

rozumie pojęcia odpoczynku czynnego i biernego; znaczenia spędzania wolnego czasu z przyjaciółmi,

zna higieniczne zasady odrabiania lekcji, pozycji ciała, snu, umie w prosty sposób ocenić: swoją aktywność ruchową, sprawność fizyczną, zmierzyć tętno, wykonać ćwiczenia relaksacyjne.

— Przygotowania do życia w rodzinie i społeczności; psychospołeczne aspekty zdrowia:

rozumie zmiany zachodzące w okresie dojrzewania (fizyczne, psychologiczne, społeczne, duchowe),

próbuje dawać i przyjmować pozytywne wzmocnienia i rozumie ich znaczenie dla zdrowia psychicznego,

próbuje bronić swoich praw i interesów, oceniać swoje mocne i słabe strony, zachowywać się asertywnie,

wie jakie zachowania sprzyjają zdrowiu, a jakie mu szkoda,

wie co to są szczepienia ochronne i przeciw jakim chorobom był szczepiony,

rozumie zmiany związków ze swoją rodziną w różnych sytuacjach (poczucie niezależności, kryzysowe sytuacje w rodzinie),

rozumie rolę matki i ojca oraz związki między nimi przed i po urodzeniu dziecka; wie jakie czynniki wpływają na planowanie rodziny,

zna podstawowe zasady sprawnego działania, dokonywania wyborów, podejmowania decyzji,

potrafi pełnić rolę w organizacjach uczniowskich i współdziałać z innymi (respektować ich poglądy i pomysły),

rozumie skutki utrzymywania kontaktów z grupami nieformalnymi,

umie skorzystać z porady i pomocy pielęgniarki szkolnej i lekarza.

— Edukacja seksualna:

zna budowę i funkcję układu rozrodczego, typowy i nietypowy przebieg cyklu miesięczkowego u dziewczyny,

uznaje znaczenie własnych wyborów i swoją odpowiedzialność w związkach z innymi ludźmi, aby nie zagrażały zdrowiu i bezpieczeństwu,

rozumie potrzeby fizjologiczne (napięcie seksualne) i psychologiczne (potrzeba więzi, przyjaźni, miłości),

rozumie, że ludzie mają prawo nie być aktywni seksualnie; jakie czynniki biologiczne i społeczne mogą wpływać na zachowanie seksualne człowieka, ich skutki.

wie co to znaczy niepożądana ciąża i jak można się jej ustrzec,

wie jak szerzy się zakażenie wirusem HIV i jak można temu zapobiegać.

— Życie bez nalogów:

zna podstawowe fakty o ośrodkach uzależniających, skutkach ich używania, przepisach prawnych,

rozumie co oznacza uzależnienie,

rozumie związek między przyjmowaniem środków uzależniających a zmianami w okresie dojrzewania, stresem, niską samooceną, presją innych,

rozumie własną odpowiedzialność za decyzję co do przyjmowania środków uzależniających,

potrafi zastosować odpowiednie sposoby radzenia sobie w sytuacji próby lub namawiania do ich używania,

wie jaki jest związek między używaniem narkotyków a zakażeniem HIV.

ETAP IV i V

Poniżej wymieniono wspólne zadania dla obu etapów. Gwiazdką zaznaczono te zadania, które szczególnie należałoby realizować w etapie piątym (klasy XI—XII).

Zadania główne specyficzne

— Stwarzanie warunków do:

wyrażania własnych poglądów i otwartości na poglądy i potrzeby innych oraz tolerancji wobec odmienności, przyjmowania odpowiedzialności za własne wybory i działania,

zdrowego stylu życia w szkole.

— Pomoc uczniowi w:

rozumieniu procesu dojrzewania fizycznego, psychicznego i społecznego,

przygotowaniu się do pełnienia ról społecznych człowieka dorosłego,

wyborze dalszego kształcenia lub pracy zawodowej.

— Umożliwianie nabywania kompetencji w zakresie: samodzielnej identyfikacji własnych problemów zdrowotnych i ich rozwiązywania,

budowania pozytywnego obrazu własnej osoby,

świadomego rodzicielstwa,

podejmowania działań dla ochrony i promowania zdrowia własnego i innych oraz tworzenia zdrowego środowiska,

udzielania pierwszej pomocy.

Zadania szczegółowe

— Uczeń powinien móc uzyskać następujące kompetencje (wiedzę, rozumienie, umiejętności i postawy) w zakresie niżej wymienionych obszarów edukacji zdrowotnej:

— Higiena osobista i otoczenia:

zna środki utrzymania czystości, kosmetyki, rodzaje tkanin, odzieży, obuwia i potrafi dobrać je do swoich potrzeb, jest świadomy wpływu i ograniczeń reklamy różnych środków,

zna zasady prawidłowego oświetlenia; organizacji miejsca pracy i snu,

umie samodzielnie wykonać wszystkie zabiegi higieniczne swego ciała (dziewczęta — makijaż) oraz utrzymać czystość w domu,

zna zasady ochrony wody, gleby, powietrza przed zanieczyszczeniem i sam przyczynia się do ograniczenia zanieczyszczenia i zmniejszenia hałasu.

zna podstawowe zabiegi hartowania, wie jak postępować w przypadku wszawicy, zmian na skórze.

— Bezpieczeństwo i pierwsza pomoc:

zna i rozumie znaczenie przepisów bezpieczeństwa w domu, szkole, miejscu pracy, miejscach publicznych, zna wpływ leków, tytoniu, alkoholu i innych środków uzależniających na bezpieczeństwo własne i innych, rozumie swoją rolę i odpowiedzialność w zapewnieniu bezpieczeństwa sobie i innym; potrafi ocenić i podjąć ryzyko.*

umie bezpiecznie obsługiwać urządzenia techniczne oraz zabezpieczać substancje trujące w domu*

rozumie specyficzne potrzeby w zakresie bezpieczeństwa dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych,*

umie udzielić pierwszej pomocy (w tym masaż serca, oddech ustami-ustami),*

wie jak zachować się w przypadku katastrof (pożar, powódź, promieniowanie).*

— Żywność i żywienie:

umie ocenić i zaplanować dietę z udziałem wszystkich grup produktów spożywczych, w odpowiednich proporcjach,

rozumie zależność między żywieniem a samopoczuciem, dyspozycją do pracy, występowaniem zaburzeń i chorób,

zna różnice w sposobie żywienia: etniczne i kulturowe; zależne od wieku, stanu organizmu (np. ciąża) i stanu zdrowia,

zna wartość i potrzebę karmienia piersią,*

zna różne typy diet specjalnych (np. wegetarianizm, diety odchudzające) i umie poszukać porady w przypadku modyfikacji własnej diety,

zna konsumenckie zasady i przepisy w zakresie higieny żywności: zakupu, przechowywania, oznakowania; umie właściwie ocenić reklamę żywności,

umie samodzielnie przygotować wszystkie posiłki.*

— Aktywność fizyczna; praca i wypoczynek; czas wolny: zna rodzaje wysiłków fizycznych i ich wpływ na zdrowie, samopoczucie i sprawność ludzi w różnym wieku i różnym stanie zdrowia,

rozumie, że aktywność ruchowa jest ważnym elementem zdrowego stylu życia; zapobieganie chorobom i sposobem radzenia sobie ze stresem,

umie ocenić własną aktywność ruchową, sprawność i wydolność fizyczną (proste testy),

umie zaplanować i zorganizować czas wolny; tańczyć, uprawiać jogging, grać w tenisa, jeździć na nartach, wykonywać 10—20 ćwiczeń gimnastycznych.

— Edukacja do życia w rodzinie i społeczności; psychospołeczne aspekty zdrowia:

jest zdolny do dokonywania obiektywnej samooceny, swoich mocnych stron oraz do kontrolowania własnych zachowań i emocji.

zna czynniki wpływające na podejmowanie decyzji oraz bezpośrednie i odległe skutki własnych wyborów i decyzji, umie bronić swego zdania, słuchać, przekazywać informacje zwrotne, negocjować, zachowywać się asertywnie,

rozumie przyczyny i skutki stresów, jest zdolny do radzenia sobie ze stresem, poszukiwania pomocy i udzielania jej innym,

rozumie potrzebę wsparcia dla siebie i innych osób; jest zdolny do wyrażania empatii,

rozumie rolę rodziny w życiu człowieka; wie, że role poszczególnych członków rodziny mogą się zmieniać;

rozumie wymagania społeczne związane z rolą współmałżonka i rodzica,

jest świadomy problemów, jakie mogą wystąpić w życiu rodziny (np. choroba, bezrobocie, rozwód, przemoc) i ich skutków,*

zna podstawowe zasady pielęgnacji niemowlęcia,*

wie jak korzystać ze świadczeń służby zdrowia i być aktywnym pacjentem,

wie jakie instytucje i organizacje mogą udzielić pomocy w sytuacjach kryzysowych osobistych i rodzinnych.

— Edukacja seksualna:

rozumie co oznacza dojrzałość fizyczna, psychiczna, społeczna i seksualna,

rozumie różnice między ludźmi w zakresie potrzeb seksualnych oraz zmiany w seksualności w okresie życia człowieka (np. menopauza, andropauza),

jest świadomy problemów związanych z partnerstwem, małżeństwem, rozwodem, separacją,*

jest zdolny do dyskusji na kontrowersyjne tematy jak antykoncepcja, HIV/AIDS, urodzenie dziecka, aborcja; posiada odpowiednią wiedzę, przekonania i postawy moralne,*

zna skutki przedwczesnej inicjacji seksualnej poszczególnych kontaktów płciowych, niepożądaną ciążę, wpływu alkoholu i narkotyków na seksualność człowieka,

jest zdolny do dyskusji na temat odmienności seksualnych i ich wpływu na zachowania i życie ludzi,*

wie gdzie szukać pomocy w przypadku problemów seksualnych, podejrzenia choroby wenerycznej, zakażenia HIV,

rozumie co oznacza świadome macierzyństwo i ojcostwo,*

jest świadomy pozytywów i negatywów różnych metod planowania rodziny; wie gdzie może uzyskać poradę,

wie jak przygotować się do urodzenia dziecka i gdzie szukać informacji i porady.*

— Życie bez nalogów:

rozumie historyczne, kulturowe, społeczne i ekonomiczne czynniki związane z produkcją, dystrybucją i sprzedażą narkotyków,

zna wpływ środków uzależniających na organizm i psychikę człowieka, jego relacje z innymi ludźmi (w rodzinie, pracy, szkole),

rozumie własną odpowiedzialność za decyzję używania narkotyków,

zna alternatywne do używania środków uzależniających sposoby radzenia sobie ze stresem i spędzania czasu wolnego,

jest świadomy wpływu reklam papierosów i alkoholu na młodych ludzi,

potrafi porozumiewać się skutecznie z osobami, które namawiają do zakupu lub użycia środków uzależniających,

zna przepisy prawne regulujące dystrybucję i sprzedaż tytoniu, alkoholu i środków psychotropowych.

EDUKACJA OGÓLNOTECHNICZNA

Celem nauczania techniki w szkole jest:

Zrozumienie przez uczniów:

kulturotwórczej roli techniki, wszechstronnego, pozytywnego i negatywnego wpływu na życie każdego czło-

wieka, całych środowisk, regionów, państw, bloków państw i świata;

regul posługiwania się techniką i rozwijania jej oraz warunków mądrego i zaradnego korzystania z niej.

Nabywanie przez uczniów kompetencji:

uczenia się zmian technicznych, czyli dopasowywania własnych zachowań do zmieniających się uwarunkowań technicznych, związanych z wykonywaniem życiowych zadań;

skutecznego komuniowania o obiektach technicznych i o technologiach, z dopełniającym wykorzystywaniem słów, rysunków, symboli matematycznych i innych języków;

do przeprowadzania adekwatnej samooceny własnych zdolności, nawyków i zainteresowań, w tym technicznych, dla ukierunkowywania własnego dalszego uczenia się, służącego osobistemu sukcesowi;

do podejmowania i wykonywania na wysokim poziomie wydajnej pracy, bezpiecznie użytkując współczesne narzędzia pracy, w tym komputery;

do uczestniczenia w zespołowych pracach wytwórczych, usługowych i samoobsługowych oraz do organizowania ich, także w domu;

do rozwiązywania życiowych problemów praktyczno-technicznych, w tym projektowania technicznego, konstruowania i opracowywania technologii dla różnych warunków wytwórczych, korzystając z multimediów, poszukując i przetwarzając informacje;

bezpiecznego i harmonijnego funkcjonowania w domu, przy przemieszczaniu się poza domem (w drodze) i w innych miejscach pobytu;

do ekonomicznego i ekologicznego wartościowania zmian wprowadzanych przez siebie oraz procesów uruchamianych w szerszej skali.

Formowanie własnych postaw:

dążenia do samodzielności i radości ze świadczenia pracy,

ciągłego uczenia się, polegającego na nieustannym pozytywnym odnajdywaniu się w zmieniających się uwarunkowaniach zewnętrznych, z zachowaniem norm etycznych;

wrażliwości estetycznej, społecznej i ekologicznej;

ekonomicznego wartościowania procesów pracy, edukacji i zabawy;

krytycznego oceniania i selekcjonowania wiadomości dla celów praktycznych;

podejmowania wysiłku zrozumienia różnych postaw i апрbowania ich z gotowością do udzielania pomocy oraz do nawiązywania współpracy.

ETAP II

Zadaniem II etapu pracy szkoły w zakresie nauczania techniki jest umożliwienie uczniom:

— opanowania prostych metod badania i przekształcania własnego otoczenia technicznego;

— rozwijania zdolności, ekspresji, wyobraźni i fantazji, wrażliwości estetycznej i społecznej w projektowaniu i w konstruowaniu technicznym;

— sprawdzania się w odpowiedzialnym wykonywaniu zadań indywidualnych i zespołowych, i charakteryzowania własnych cech osobowych;

— wdrażania się do przestrzegania dyscypliny technologicznej i do bezpiecznego oraz wydajnego posługiwania się narzędziami pracy i urządzeniami technicznymi, w tym komputerami;

— ustnego komunikowania o obiektach technicznych i technologiach oraz pisemnego dokumentowania i analizowania dokumentacji technicznej;

— wartościowania technicznego, ekonomicznego i ekologicznego.

Treści:

Budynki i ich wnętrza, instalacje, materiały, koszty budowy i eksploatacji.

Materiały, ich cechy, zastosowania i warunki eksploatacji. Towary spożywcze i przetwarzanie ich oraz odżywianie się.

Elementy ubiorów i ubieranie się oraz użytkowanie ubrań. Procesy wytwórcze, a w szczególności: obróbka skrawaniem różnych materiałów różnymi narzędziami powszechnego użytku, dzielenie materiałów, łączenie elementów technicznych, montaż mechaniczny i elektryczny, ulepszanie i utwalanie powierzchni materiałów.

Komputer w gospodarstwie domowym.

Dokumentacja techniczna i technologiczna.

Domowe urządzenia techniczne (mechaniczne, elektryczne i elektromechaniczne).

Ruch na drogach publicznych, środki transportu, rower i jego eksploatację.

Zagospodarowanie odpadów i likwidacja obiektów technicznych, ekologia.

Miejsce i stanowisko pracy, uczenia się, zabawy i wypoczynku.

Ekonomia, koszty i efekty, kalkulacje, podatki.

Kompetencje:

Na tym etapie uczniowie powinni uzyskać kompetencje w zakresie:

— dokonywania zakupów narzędzi i materiałów oraz towarów do użytku domowego;

— oceniania jakości technicznej wyposażenia domu; zdrowego i estetycznego odżywiania się;

— schludnego, estetycznego, praktycznego, zdrowego i ekonomicznie uzasadnionego ubierania się oraz użytkowania ubrań;

— posługiwania się komputerem i innymi urządzeniami gospodarstwa domowego;

— bezpiecznego poruszania się po drogach publicznymi środkami transportu, pieszo i rowerem;

— poprawnej eksploatacji urządzeń mechanicznych a zwłaszcza roweru;

— dokonywania podstawowych pomiarów mechanicznych i elektrycznych oraz ekonomicznego i ekologicznego wartościowania;

— technicznego eksperymentowania;

— poprawnego dobierania i posługiwania się technicznymi narzędziami pracy;

— wykonywania wytwórczej pracy indywidualnej i pracy w zespole;

— pozostawiania miejsca pobytu i pracy w stanie funkcjonalności i poprawności estetycznej;

— oceniania swoich zdolności, nawyków, umiejętności i zainteresowań, zwłaszcza technicznych;

— posługiwania się instrukcjami obsługi urządzeń technicznych oraz sprawnego komunikowania o poznawanych obiektach technicznych i podejmowanych technologiach.

ETAP III

Zadaniem III etapu pracy szkoły w zakresie nauczania techniki jest umożliwienie uczniom:

— dokonania poprawnego wyboru dalszej edukacji, uwzględniając własne cechy osobowe, potrzeby i możliwości środowiskowe;

- zorientowania i gospodarczego usamodzielnienia się oraz uspołecznienia;
- opanowania swobodnego i bezpiecznego oraz wydajnego posługiwania się techniką stosowaną w życiu codziennym;
- korzystania z multimediów w pozyskiwaniu informacji, także technicznych i gospodarczych, przetwarzaniu ich i wykorzystywaniu do projektowania zmian;
- planowania prac indywidualnych i zespołowych;
- bezpiecznego posługiwania się prostymi i złożonymi narzędziami i przyrządami;
- ćwiczenia się w dokumentowaniu technicznym i posługiwaniu się mediami graficznymi;
- ćwiczenia się w komunikowaniu o zdarzeniach i procesach technicznych oraz gospodarczych.

Treści:

Konstrukcje obiektów technicznych, profile i wymiary elementów, ich cechy i koszty eksploatacyjne.
 Izolacje termiczne i wodne, ich cechy i wykorzystywanie.
 Ogrzewanie, koszty instalacji i eksploatacji.
 Materiały, ich cechy, zastosowania i warunki eksploatacji.
 Towary spożywcze, ich wartości odżywcze, przechowywanie i przetwarzanie.
 Ubiory i ubieranie się, wymagania estetyczne i technologiczne oraz koszty.
 Popularne narzędzia do obróbki materiałów skrawaniem, ich działanie, konstrukcja i eksploatacja.
 Narzędzia do dzielenia materiałów, ich działanie, konstrukcja i eksploatacja. Łączenie elementów technicznych, metody, technologie, stosowanie.
 Obróbka plastyczna, powszechnie stosowana.
 Odiwanie w warunkach przemysłowych i domowych.
 Metody montażu mechanicznego i elektrycznego, warunki skuteczności.
 Ulepszanie i utrwalanie powierzchni materiałów.
 Technologie prac domowych.
 Komputer w gospodarstwie domowym i w przedsiębiorstwie.
 Instrukcje użytkowania urządzeń technicznych, w tym sprzętu komputerowego.
 Dokumentacja techniczna i technologiczna.
 Urządzenia mechaniczne, elektryczne i elektromechaniczne powszechnego użytku.
 Urządzenia elektroniczne, ich dobór i wykorzystywanie.
 Zestawy komputerowe, dobór ich elementów, instalowanie i użytkowanie.
 Przyrządy pomiarowe, mierzenie wielkości mechanicznych i elektrycznych.
 Mechanizmy, a w szczególności motorower, jeżdżenie po drogach publicznych, eksploataowanie pojazdów mechanicznych.
 Ciągnik i sprzęt gospodarstwa rolnego (w szkołach wiejskich), eksploataowanie.
 Aparat fotograficzny, fotografowanie.
 Kamera video, filmowanie.

Kompetencje:

Na tym etapie uczniowie powinni uzyskać kompetencje w zakresie:
 charakteryzowania wykonawstwa, jakości i kosztów różnych prac wytwórczych i usługowych;
 oceniania własnych predyspozycji i kompetencji do wykonywania różnych prac indywidualnych i zespołowych;
 wydajnego uczestnictwa w prowadzeniu gospodarstwa domowego i przedsiębiorstwa rodzinnego;

inicjowania, uczestniczenia i organizowania prac zespołowych;
 wyposażania domu i gospodarstwa domowego, z uwzględnieniem wymagań funkcjonalnych, ergonomicznych, estetycznych, eksploatacyjnych, ekonomicznych, zdrowotnych i ekologicznych;
 oceniania rynku pracy i własnych możliwości zawodowych;
 diagnozowania pracy urządzeń gospodarstwa domowego i przedsiębiorstwa rodzinnego;
 bezpiecznego i wydajnego posługiwania się podstawowymi narzędziami, przyrządami i urządzeniami użytkowymi w gospodarstwie (przedsiębiorstwie) domowym i rodzinnym;
 projektowania ulepszeń w gospodarstwie (przedsiębiorstwie) domowym i rodzinnym;
 korzystania z komputerowych baz informacyjnych i z innych zastosowań komputerów, edytorów tekstu, arkuszy kalkulacyjnych, grafiki, możliwości publikacyjnych, sterownika;
 sporządzania dokumentacji technicznych i technologicznych, wraz z kosztorysami;
 uczestniczenia w dyskusjach gospodarczych, bezpośrednich i pisemnych;
 planowania własnej dalszej edukacji.

ETAP IV

Zadaniem IV etapu pracy szkoły w zakresie nau czania techniki jest stworzenie uczniom warunków do: budowania identyfikacji zawodowej i społecznej, oraz poczucia odpowiedzialności za siebie i otoczenie; poszerzenia i pogłębienia własnych zainteresowań oraz podwyższenia poziomu własnych zachowań, zwłaszcza w pracy zespołowej; rozwoju intelektualnej samodzielności w korzystaniu z nauk technicznych i w twórczym kreowaniu swojego środowiska życia; dalszego rozwijania umiejętności i kompetencji technicznych, zwłaszcza projektowych.

Treści

Technologia i materiałoznawstwo.
 Mechanika techniczna.
 Maszynoznawstwo.
 Elektrotechnika z elektroniką.
 Energetyka.
 Łączność i komunikacja.
 Automatyka, robotyka i technika komputerowa.
 Budownictwo i architektura.
 Transport.
 Projektowanie i konstruowanie techniczne.
 Eksploatacja środków trwałych.
 Ekonomia i organizacja pracy
 Ekologia.
 Filozofia techniki.

Kompetencje:

Na tym etapie uczniowie powinni uzyskać kompetencje w zakresie:
 oceniania warunków bezpiecznego posługiwania się samochodem i ekonomicznego eksploataowania go;
 bezpiecznego i ekonomicznego eksploataowania pojazdów i urządzeń gospodarstwa (przedsiębiorstwa) rodzinnego;
 sprawnego komunikowania się w zakresie zagadnień technicznych i gospodarczych;
 sporządzania opisów technologicznych wybranych procesów produkcyjnych i usługowych;

wyjaśniania działania wybranych urządzeń technicznych, prostymi środkami komunikacji;
wyjaśniania związków i zależności między gospodarką i polityką;
charakteryzowania wybranych stanowisk pracy i zawodów;
charakteryzowania procesów pracy w lokalnych zakładach produkcyjnych i usługowych;
pozytywnego uczestnictwa w pracy zespołowej;
inicjowania i organizowania pracy zespołowej, uruchamiania procesów decyzyjnych, podejmowania ról i przyjmowania odpowiedzialności, tworzenia norm współdziałania i respektowania ich, szanowania odrębnego zdania, pozyskiwania sojuszników;
wielowariantowego projektowania i konstruowania technicznego, z uwzględnianiem aspektów ekonomicznych oraz realizowania projektów;
opracowywania alternatywnych projektów własnej dalszej edukacji szkolnej i samoedukacji oraz edukacji w toku wykonywania pracy;
korzystania z multimediów;
skutecznego działania.

ETAP V

Zadaniem V etapu pracy szkoły ogólnokształcącej jest zorganizowanie uczniom możliwości uczestnictwa w procesach pracy, w celach badawczych, szkoleniowych lub stażowych.

W celach badawczych w procesach pracy profesjonalnej mogą uczestniczyć uczniowie zamierzający studiować. Celem pobytu w zakładach pracy tej grupy uczniów jest przygotowanie się do świadomego studiowania. Uczniowie w zakładzie pracy badają:
te składowe procesów pracy, które mają być przedmiotem studiów;
te problemy nurtujące zakład pracy, które mogą stanowić motyw przewodni procesu studiów, a w przyszłości mogą być przez konkretnego ucznia (konkretnych uczniów) roz-

wiązywane w toku studiowania lub (i) po zatrudnieniu się w zakładzie pracy.

Uczniowie zamierzający studiować mogą też odbyć staż w wybranym zakładzie pracy (w wybranych zakładach pracy), aby zdobyć doświadczenie pracy, pomagające w programowaniu toku własnych studiów.

W celach szkoleniowych, w procesach pracy uczestniczą uczniowie nie zamierzający w najbliższym czasie studiować, a przygotowujący się do podjęcia pracy zarobkowej. Szkolenia mogą być organizowane w szkole lub poza szkołą. Będą to kursy zawodowe, związane z nabywaniem konkretnych umiejętności pracy, kończące się wydaniem uprawnień adekwatnych do opanowanych kompetencji.

Dodatkowym zadaniem V etapu pracy szkoły ogólnokształcącej jest:

ocenianie uczniowskich sprawozdań, świadczących o nabywaniu kompetencji prozawodowych;
umożliwienie uczenia się zagadnień prawno-gospodarczych i finansowych;
udostępnienie zestawów komputerowych do wykonywania czynności prozawodowych i udzielania pomocy w uczeniu się korzystania z tych zestawów.

Treści:

Prawo gospodarcze.

Finanse.

Technika informatyczna.

Treści zindywidualizowane, dopasowane do wyborów dokonanych przez uczniów.

Kompetencje:

Profesjonalne wykonywanie pracy lub przygotowanie do programowania własnych studiów.
Korzystanie z multimediów.
Prawne rozeznanie w prowadzeniu działalności gospodarczej.
Elementarne księgowanie (na poziomie prowadzenia *Księgi przychodów i rozchodów*).

Podstawy programowe kształcenia ogólnego opracował Zespół pracujący pod kierownictwem Sławomira Ziemiczkiego — wicedyrektora Biura Strategii Edukacyjnych przy udziale Wandę Szymanderskiej — naczelnika w Departamencie Kształcenia Ogólnego i Nadzoru Pedagogicznego.

Prace organizowały: Krystyna Kiernożek i Katarzyna Lisowska z Biura Strategii Edukacyjnych.

Skład Zespołu: Ryszard Banajski, Maria Beczkiewicz, Janusz Bielski, Witold Bober, Bogusława Breittkopf, Alina Budniak, Andrzej Burewicz, Zofia Burowska, Danuta Cichy, Ewa Chobocka, Jerzy Chodnicki, Halina Cybulska, Teresa Czechowska-Świtaj, Grażyna Czetwertyńska, Jerzy Dalek, Stanisław Dylak, Maria Dziurzyńska-Ścibior, Melanie Eliss, Waldemar Furmanek, Julita Górka, Hanna Gulińska, Grażyna Hardt-Olejniczak, Adam Hibszer, Stanisław Jakubowicz, Ryszard Janiuk, Wojciech Jankowski, Ryszard Jezierski, Krzysztof Kafel, Krystyna Kardas, Jacek Kowalski, Ewa Kozak-Czyżewska, Elżbieta Koźniewska, Jacek Królikowski, Helena Krupicka, Tadeusz Kurań, Jerzy Kurcz, Michalina Lubelska, Alicja Majkowska, Zofia

Maleszyk, Maria Mazur, Zygmunt Mazur, Daniela Meissner, Jolanta Meissner, Włodzimierz Mędrzecki, Grażyna Migdalska, Krystyna Mních, Małgorzata Mních, Pelagia Morejko, Ewa Nowak, Zdzisław Nowakowski, Bogdan Nowecki, Stefan Olbert, Edward Olszewski, Ewa Osiecka, Alicja Pacewicz, Wiesława Papierska, Włodzimierz Pazyński, Agnieszka Pfeiffer, Stanisław Plebański, Jerzy Pośpiech, Witold Potęga, Eugenia Rostańska, Anna Rybak, Mirosław Salicki, Jan Skotnicki, Jadwiga Sobczak, Elżbieta Sobiborowicz, Marta Sobocińska, Maria Sokółowska, Waldemar Stachowiak, Jolanta Stępień, Jacek Strzemieczny, Maciej Sysło, Bożena Śniadek, Krzysztof Święciński, Barbara Szmyt, Krystyna Szostak, Wanda Szymanderska, Maria Szymańska, Jan Tatarowicz, Barbara Tomkiewicz, Mariola Tracz, Anna Trawka, Gustaw Treliński, Andrzej Walat, Wojciech Walat, Danuta Waloszek, Monika Wasilewska-Pordes, Joanna Więclaw, Andrzej Wilk, Barbara Woynarowska, Maryla Wójcik, Jadwiga Wysocka, Marta Zahorska-Bugaj, Barbara Zarzecka, Wacław Zawadowski, Sławomir Ziemiczki.

Powyższy materiał był konsultowany przez wiele osób ze stowarzyszeń nauczycielskich i towarzystw naukowych.

SPIS TREŚCI

I. Część ogólna	1
II. Część szczegółowa	2
Zadania ogólne szkoły	2
Nauczanie początkowe	5
Edukacja polonistyczna	10
Edukacja historyczna	12
Edukacja obywatelska	14
Edukacja czytelnicza i informacyjna	17
Edukacja filozoficzna	18
Język obcy nowożytny	20
Język łaciński i kultura antyczna	23
Edukacja medialna (teatr i sztuki widowiskowe)	24
Edukacja biologiczna	25
Edukacja geograficzna	27
Edukacja chemiczna	29
Edukacja ekologiczna	31
Fizyka z astronomią	31
Edukacja matematyczna	33
Edukacja informatyczna	35
Wychowanie fizyczne	37
Edukacja obronna	40
Edukacja muzyczna	42
Edukacja plastyczna	44
Edukacja zdrowotna (w tym wychowanie seksualne)	45
Edukacja ogólnotechniczna	49

